

Masterthesis:

‘Hoe (a)sociaal zijn badmintonners?’

Een combinatie van kwantitatief en kwalitatief onderzoek naar de sociale betekenis van sport onder badmintonners vergeleken met individuele sporters en teamsporters.

Door: M.C.B. van Schendel BSc.

ANR: 33 11 91

Master Leisure Studies - Universiteit van Tilburg

Begeleidend docent: Dr. Agnes H.F. Elling

Tilburg, 14 augustus 2006

Voorwoord

De sociale cohesie is tegenwoordig een 'hot issue'. Mensen (van verschillende afkomst) dienen in een samenleving op de juiste manier met elkaar om te gaan, waarin tolerantie een belangrijk punt is. Sport kan hierbij gezien worden als ontmoetingsplaats en als een 'maatschappelijk bindmiddel'. Het sociale aspect dat sport met zich meebrengt, wordt dan ook gezien als een belangrijke dimensie van de sportdeelname van mensen. Dit sociale aspect wilde ik gaan onderzoeken, omdat ik het ermee eens ben dat dit een belangrijke dimensie is van het sporten. Wat is er leuker dan samen met (sport)vrienden meegenomen te worden en je te verdiepen en ontwikkelen in een activiteit of een spel zodat je er allemaal van geniet?

Vanwege mijn grote passie voor de sport badminton, wist al van tevoren welk onderzoeksveld ik zou gaan kiezen voor mijn Masterthesis. In het verleden is er niet veel onderzoek naar deze sport gedaan, waardoor mijn drijfveer extra groot werd om hier verandering in te brengen. Badminton is een semi-individuele (verenigings)sport, waar de sociale betekenis van het sporten in een vereniging van belang zou kunnen zijn. De actuele aandacht voor het sociale aspect van sport en mijn passie voor badminton kunnen in dit afstudeeronderzoek goed gecombineerd worden.

Maar met alleen een onderwerp kom je er niet: er zijn een aantal mensen die ik wil bedanken voor de totstandkoming van mijn Masterthesis. Allereerst gaat mijn dank uit naar mijn begeleidend docent, Agnes Elling, die me op de juiste momenten en met de juiste inzichten heeft geholpen om dit afstudeeronderzoek tot een goed resultaat te brengen. Daarnaast gaat mijn dank uit naar de leden van BV 'De Pluimbal' die ik heb mogen interviewen en naar het WJH Mulier Instituut voor het mogen gebruiken van hun databestand en de gezellige maanden. Als laatste wil ik mijn ouders en mijn vriend bedanken voor de steun tijdens mijn afstudeerperiode. Zonder jullie zou mijn Masterjaar een stuk zwaarder geweest zijn.

Marieke van Schendel

Tilburg, augustus 2006

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
Hoofdstuk 1 ~ Inleiding	8
Hoofdstuk 2 ~ Sociale betekenis van sport in theorie	11
2.1 Sociale betekenis.....	11
2.1.1 Netwerken.....	11
2.1.2 Opvattingen: vertrouwen.....	13
2.1.3 Gedragingen: vrijwilligerswerk.....	14
2.2 Levensloop en sociale betekenis.....	15
2.2.1 Levensfase.....	16
2.2.2 Sportdeelname.....	17
2.3 Sportloopbaan en motivatie.....	18
2.4 Sportdeelname door socialisatie(f)actoren.....	19
2.5 Conceptueel model.....	21
2.5.1 Onderzoeksvragen.....	22
Hoofdstuk 3 ~ Aanpak van onderzoek	23
3.1 Onderzoeksdisein: kwantitatief versus kwalitatief.....	23
3.1.1 Nationaal Sport Onderzoek.....	24
3.1.2 Interviews.....	27
3.2 Methode van analyse.....	27
3.2.1 Kwantitatieve analyse: NSO-data.....	27
3.2.2 Constructie variabelen.....	28
3.2.3 Kwalitatieve analyse: interviews.....	30
Hoofdstuk 4 ~ Rapportage van data-analyse	33
4.1 Wie zijn de badmintonners, zwemsporters en volleyballers?.....	33
4.1.1 Alle badmintonners: georganiseerd en ongeorganiseerd.....	34
4.1.2 Vergelijking met zwemsporters en volleyballers.....	35
4.1.3 Verenigingsbadmintonners: georganiseerd.....	37
4.1.4 Vergelijking verenigingssporters.....	38
4.2 Motivatie sportdeelname.....	40
4.2.1 Motieven.....	40
4.2.2 Samenhang motieven.....	42

4.3	Socialisatiefactoren.....	45
4.4	Sociale betekenis.....	48
4.4.1	Netwerken: percentages en factoranalyse.....	48
4.4.2	Vertrouwen: percentages en factoranalyse.....	51
4.4.3	Vrijwilligerswerk: percentages.....	52
4.5	Invloeden op sociale betekenis.....	54
4.5.1	Invloeden op netwerken: correlaties.....	55
4.5.2	Invloeden op netwerken: regressieanalyses.....	57
4.5.3	Invloeden op vertrouwen: correlaties.....	59
4.5.4	Invloeden op vertrouwen: regressieanalyses.....	60
4.5.5	Invloeden op vrijwilligerswerk: correlaties.....	62
4.5.6	Invloeden op vrijwilligerswerk: regressieanalyse.....	63
Hoofdstuk 5 ~ Conclusie en aanbevelingen.....		66
5.1	Beantwoording onderzoeksvragen.....	66
5.2	Conclusie: beantwoording centrale onderzoeksvraag.....	74
5.3	Sociale betekenis als binding in de sport.....	75
5.4	Aanbevelingen.....	77
Literatuurlijst.....		79
Bijlagen.....		81
	Bijlage 1: verhoudingen percentage deelnemers.....	82
	Bijlage 2: frequentie-, correlatie-, en kruistabellen.....	84
	Bijlage 3: interview.....	92

Samenvatting

Sport is niet meer weg te denken uit onze samenleving en neemt een belangrijke plaats in in het leven van vele Nederlanders. Het heeft de mogelijkheid om mensen dichterbij elkaar te brengen, met elkaar te laten samenwerken en meer begrip voor elkaar te laten opbrengen (Breedveld, 2003). Met dit gegeven blijkt het sociale aspect van sport van maatschappelijk belang te zijn: sport verbreedert. Er kunnen vele vormen van maatschappelijke betekenissen van sport genoemd worden. In dit onderzoek zal worden gewerkt met de sociale betekenis die Breedveld (2003) aan sport geeft.

Naast de studies naar de sociale betekenissen van sport zijn er actuele studies te vinden naar de afname van clubsport deelname (Breedveld, 2003). De individualisering van de hedendaagse moderne maatschappij draagt bij aan een afname van de sportende bevolking in verenigingsverband. Door tijdsdruk als gevolg van flexibele werktijden en de arbeid-zorg verdeling wordt het op vaste dagen en tijdstippen beoefenen van teamsporten en het lid zijn van sportverenigingen bemoeilijkt. Men gaat daarom steeds meer op zoek naar sporten die individueel beoefend kunnen worden. Als gevolg hiervan zou de sport als bron van sociaal kapitaal of bindmiddel geleidelijk aan kunnen opdrogen (ibid.). In dit onderzoek zal daarom gekeken worden naar het belang van de sociale betekenis van sport en sociale binding binnen een sport(vereniging). De sociale betekenis die mensen aan sport toekennen zou positief bij moeten dragen aan het lid worden of lid blijven van een sportvereniging, doordat er een binding gecreëerd wordt.

Vaak wordt er in sportonderzoek een onderscheid gemaakt tussen teamsporten en individuele sporten. In dit onderzoek zal in eerste instantie gekeken worden naar een semi-individuele sport, waar het samen spelen in een vereniging tevens van belang is: badminton. Daarnaast zal dit type sport vergeleken worden met een teamsport (volleybal) en individuele sport (zwemsport) met vergelijkbare achtergrond, om te kijken hoe de sociale betekenis onder deze typen sporters verschilt. De centrale onderzoeksvraag die hierbij gesteld wordt, luidt: *“Wat is de sociale betekenis van sport voor (verenigings)badmintonners en in welke mate komt deze betekenis overeen met die van individuele sporters of teamsporters met een vergelijkbare achtergrond?”* Hiermee wordt getracht inzicht te verschaffen in de sociale betekenis van sport onder verschillende typen sporters, teneinde aanbevelingen aan sportbonden te kunnen doen over de mate van integratie met betrekking tot individuele, semi-individuele en teamsporten. Deze doelstelling is voornamelijk van toepassing op de badmintonbond. Deze dient inzicht te krijgen in de rol van het sociale aspect onder badmintonners, zodat de bond te weten komt waarop zij in moet spelen wanneer een grotere mate van integratie gewenst wordt.

Breedveld (2003) legt uit dat de sociale betekenis van sport uit drie componenten bestaat: netwerken, vertrouwen en vrijwilligerswerk. Sportbeoefening kan het sociale netwerk waarin men zich beweegt gunstig beïnvloeden of uitbreiden (Vanreusel en Bulcaen, 1992). Om

nieuwe sportvrienden aan het sociale netwerk toe te voegen, dient er een band gecreëerd te worden met deze mensen. Men moet zich openstellen voor andere en vertrouwen hebben in de medemens (Breedveld, 2003). Als derde component voor de relatie tussen sport en sociaal kapitaal kan op concreet gedragsniveau gekeken worden naar de mate waarin de sporters betrokken zijn bij vrijwilligerswerk. Met deze drie componenten zal in dit onderzoek de sociale betekenis bepaald worden voor de drie typen sporters: badmintonners, volleyballers en zwemsporters. Er kan een aantal onafhankelijke variabelen genoemd worden die een invloed uitoefenen op deze sociale betekenis van sport. Ten eerste zijn dat de sociale achtergrondkenmerken van de sporters: levensfase (leeftijd, gezinstype en sociaal-economische positie) als verklarende variabele en sekse, opleidingsniveau en etniciteit als controle variabelen. Ten tweede oefent de motivatie van sporters een invloed uit op de sociale betekenis. Mensen sluiten zich om verschillende redenen (intrinsiek en/of extrinsiek) bij een sport(vereniging) aan en hebben hier persoonlijke verwachtingen van. Daarnaast zijn socialisatie(f)actoren van invloed; wanneer men via vrienden, partner, ouders of school bij een sport(vereniging) terecht komt, zal men er zich sneller thuis voelen. Als laatste zullen het type sport (individueel, semi-individueel of in een team) en de organisatievorm (wel/niet in verenigingsverband) een invloed uitoefenen op de sociale betekenis. Welke richting deze invloeden hebben op de drie componenten van sociale betekenis van sport, zal in dit onderzoek naar voren komen.

Dit onderzoek bestaat uit twee soorten analyses: kwantitatieve en kwalitatieve analyse. Voor de kwantitatieve analyse is het databestand van Nationaal Sport Onderzoek (NSO) van 2005 gebruikt. Verschillende frequentieanalyses, kruistabellen, correlatieanalyses, factoranalyses en regressieanalyses zijn uitgevoerd, waarin de verbanden tussen de onafhankelijke variabelen en de afhankelijke variabelen (de componenten van sociale betekenis) naar voren zijn gekomen. Voor de kwalitatieve analyse zijn interviews gehouden met acht leden van badmintonvereniging 'De Pluimbal' te Klundert. De uitkomsten die uit de interviews voortvloeien, dienen een verdieping te geven in de verbanden die in het conceptueel model geschetst zijn. Zij vormen een versterking voor de gevonden uitkomsten van badmintonners onder de gehele Nederlandse bevolking.

In dit onderzoek komen een aantal belangrijke invloeden op de sociale betekenis van sport, ongeacht het type sporters, naar voren. Ten eerste brengen verschillen in gezinstype en sociaal-economische positie verschillende invloeden op de componenten van sociale betekenis met zich mee. Daarnaast blijkt het sporten in verenigingsverband een positief effect te hebben op het vormen van netwerken en op het deelnemen aan vrijwilligerswerk. Ook de motivatie speelt hier een betekenisvolle rol. De vier belangrijkste motieven (sociale motief, gezondheidsmotief, prestatiemotief en pleziermotief) laten verschillende positieve relaties zien met netwerken, vertrouwen en vrijwilligerswerk. Als vierde invloedsfactor worden hier de socialisatie(f)actoren aangehaald. Deze zijn van invloed op het vormen van netwerken binnen de

sport(vereniging), waardoor men zich eerder op zijn/haar gemak zal voelen tussen de andere sporters. Als laatste zijn er verschillen aangetroffen tussen de verschillende type sporten, die hieronder wat uitgebreider verwoord zullen worden.

Uit dit onderzoek blijkt dat badmintonners over het algemeen socialer ingesteld zijn dan zwemsporters, behalve met betrekking tot vertrouwen in de medemens. Door verschillende invloedrijke factoren als het vrouwelijk geslacht, hogere opleiding en het gezondheidsmotief, is het vertrouwen onder individuele sporters groter dan onder semi-individuele sporters. Verder worden er geen duidelijke verschillen in vertrouwen tussen de drie verschillende sporters aangetrokken, waar dit voor netwerken en vrijwilligerswerk wel het geval is. Bij deze twee componenten van de sociale betekenis van sport valt duidelijk op te merken dat volleyballers hier het hoogst op scoren en zwemsporters het laagst. Naast deze vergelijking komt uit percentages naar voren dat badmintonners qua score op deze componenten van sociale betekenis, meer richting de zwemsporters neigen dan richting de volleyballers.

Concluderend kan gezegd worden dat volleyballers als teamsporters op basis van hun scores op de drie componenten van sociale betekenis aangeven dat zij een grotere sociale betekenis van sport beleven dan badmintonners. Op hun beurt valt dan weer te zien dat badmintonners over het algemeen hoger scoren qua sociale betekenis van sport dan zwemsporters, maar dit verschil is niet van dezelfde mate als het verschil met teamsporters en deze semi-individuele sporters. Deze semi-individuele sporters zijn op basis van sociale betekenis meer individueel dan teamgericht ingesteld. Dit zal negatief bijdragen aan de integratie van semi-individuele sporters in de samenleving. Juist door meer samen te spelen, zoals bij een teamsport, worden mensen meer opgenomen in een (vertrouwelijke) groep. Bij duosport blijkt dit minder het geval te zijn, waardoor minder wordt gescoord op de bepalende componenten van de sociale betekenis dan bij een teamsport en zal daardoor minder bijgedragen aan integratie.

Badmintonverenigingen wordt aanbevolen om de sociale betekenis bij hun sporters te vergroten. Uit dit onderzoek blijkt dat badmintonners meer individuele sporters zijn dan teamsporters, waardoor niet sterk wordt bijgedragen aan integratie. Door de sporters meer te betrekken bij de sport(vereniging) en in te spelen op het vormen van netwerken, vertrouwen en deelname aan vrijwilligerswerk, kunnen zij sterker bijdragen aan integratie van mensen in de samenleving. De badmintonbond of -verenigingen zullen dan op de vorming van netwerken in moeten spelen. Er kunnen uitstapjes, toernooi of feesten georganiseerd worden, waardoor leden elkaar beter leren kennen en een hechtere groep kunnen vormen. Vanuit deze netwerken wordt volgens de resultaten uit dit onderzoek meer vertrouwen gecreëerd en neemt het aantal vrijwilligers toe. Men zal deze sport langer blijven beoefenen, vanwege de goede ervaring die zij er opdoen.

Hoofdstuk 1 ~ Inleiding

Sport is niet meer weg te denken uit onze samenleving en neemt een belangrijke plaats in in het leven van vele Nederlanders. De sport is de afgelopen eeuw uitgegroeid tot een mondiaal fenomeen, met uiteenlopende dimensies, verschijningsvormen en betekenissen (Hoyng en De Knop, 2002). Als men kijkt naar de verschillende functies of betekenissen die aan sport worden toegekend, neemt de sociale betekenis van sport een belangrijke plaats in. Sport heeft de mogelijkheid om mensen dichterbij elkaar te brengen, met elkaar te laten samenwerken en meer begrip voor elkaar te laten opbrengen (Breedveld, 2003). Met dit gegeven blijkt het sociale aspect van sport van maatschappelijk belang te zijn. Sport verbreedert. Onderzoek naar het sociale aspect van sport is belangrijk om in te kunnen zien wat voor invloed ontwikkelingen in de maatschappij voor gevolg hebben op sportgebied.

Uit onderzoek blijkt dat de sportdeelname de afgelopen decennia licht is gestegen, waardoor tegenwoordig tweederde van de bevolking op een of andere wijze aan sport doet (Breedveld, 2003). Sportbeoefening was jarenlang vooral iets voor de jeugd (Rijpma en Leijs, 1998), maar de afgelopen decennia is sportdeelname onder vrouwen en ouderen verder toegenomen (Breedveld, 2003). Naast deze stijging van de sportdeelname, blijven er zich nog duidelijke verschillen voordoen naar onder andere sekse, leeftijd, opleidingsniveau en etniciteit in de typen sporten die beoefend worden. Participatiepatronen worden nog wel gestructureerd door sociale ongelijkheden, maar er is steeds meer sociale menging (Elling, 2004). Democratisering heeft er in de sport namelijk toe geleid dat sporten en sportverenigingen vandaag de dag *minder* gelaagd zijn naar religieuze onderscheiding, klasse en sekse. Mensen kiezen steeds meer op basis van vaardigheden, rationele kosten/baten analyses en individuele smaak voor bepaalde sporten en verenigingen (Elling, 2005). Aan de ene kant biedt de sportbeoefening volgens Scheerder, Pauwels en Vanreusel (2004) een netwerk van ontmoetingsplaatsen dat de sociale gelaagdheid kan doorbreken (sociaal kapitaalbenadering). Aan de andere kant leidt de sportbeoefening tot een gevoel van saamhorigheid onder bepaalde sociale groepen, wat de mogelijkheid biedt zich te onderscheiden van anderen (sociale conflicttheorie). Er bestaat dus een paradox: sport kan mensen zowel in- als uitsluiten. Volgens Breedveld (2003) zijn de verschillen in differentiatie in sportdeelname in 1999 wel kleiner dan in 1983, wat de mogelijkheid voor de sport vergroot om van betekenis te zijn voor de sociale cohesie.

Vele Nederlanders nemen deel aan sport, maar iedereen sport op zijn of haar eigen manier en met zijn of haar eigen motieven. Sommige betekenissen zijn bewust aanwezig bij de sportdeelnemer en worden expliciet nagestreefd of spelen een weloverwogen rol in de beslissingsprocessen bij sportdeelname (Vanreusel en Bulcaen, 1992). Andere betekenissen zijn latent aanwezig en spelen onbewust een rol in de sportloopbaan van een sporter of een groep sporters. De verschillende redenen waarom mensen aan sport doen, kunnen herleid worden naar verschillende sociale betekenissen van sportdeelname.

Er kunnen vele vormen van maatschappelijke betekenissen van sport genoemd worden. Hier zal worden gewerkt met de sociale betekenis die Breedveld (2003) aan sport geeft. Naast de studies naar de sociale betekenissen van sport zijn er volgens hem actuele studies te vinden naar de afname van clubsport deelname. De individualisering van de hedendaagse maatschappij draagt bij aan een afname van de sportende bevolking in verenigingsverband. De verplichtingen die komen kijken bij een teamsport of sportvereniging, het opzien tegen alleen naar een sportclub te gaan en de prestatiegerichtheid weerhoudt men van deelname aan teamsporten en/of sportverenigingen (Breedveld en Tiessen-Raaphorst, 2006). Men gaat steeds meer op zoek naar sporten die individueel beoefend kunnen worden. Als gevolg hiervan zou de sport als bron van sociaal kapitaal of bindmiddel geleidelijk aan kunnen opdrogen (Breedveld, 2003). In dit onderzoek zal daarom gekeken worden naar het belang van de sociale betekenis van sport en sociale binding binnen een sport(vereniging). De sociale betekenis die mensen aan sport toekennen zou positief bij moeten dragen aan het lid worden of blijven van een sportvereniging.

Vaak wordt er in sportonderzoek een onderscheid gemaakt tussen teamsporten en individuele sporten. In dit onderzoek zal in eerste instantie gekeken worden naar een semi-individuele sport, waar het samen spelen in een vereniging tevens van belang is: badminton. Daarnaast zal dit type sport vergeleken worden met een teamsport en individuele sport. Hier volgt een kleine geschiedenis van de badmintonsport.

Badminton

Badminton is één van de oudste sporten ter wereld. In India zijn kolentekeningen gevonden van ongeveer 2000 jaar oud, met als thema een spel met een vliegend voorwerp zoals een gewicht of een vrucht waaraan men veren vast maakte. In plaats van een racket werden handen en voeten gebruikt om tegen de voorloper van een shuttle te slaan. De Chinezen maakten shuttles door geldstukken aan kippenveren te verbinden. Ook in Amerika vond men heel lang geleden al voorwerpen met veren eraan vastgebonden. De shuttle werd vroeger 'pluimbal' genoemd.

In de 19e eeuw brachten Engelse kolonels een spel over vanuit India, vergelijkbaar met het huidige badminton, dat ze 'poona' noemden. John Baldwin speelde dit spel in 1873 op het landgoed Badminton, in het graafschap Gloucestershire in Engeland. Zo komt badminton aan haar naam. In 1887 werden de eerste spelregels opgesteld en zes jaar later was de oprichting van de eerste badmintonbond ter wereld, vanzelfsprekend de Engelse bond. De Nederlandse bond bestaat sinds 15 november 1931. De Internationale Badminton Federatie, die toezicht houdt op de spelregels, werd in 1934 opgericht.

Inmiddels worden overal ter wereld nationale competities, internationale toernooien, landentoernooien, nationale, continentale en wereldkampioenschappen georganiseerd. Sinds 1992 is badminton tevens opgenomen als Olympische sport.

Na een periode van daling en stijging van het ledental van verenigingen aangesloten bij de Nederlandse badmintonbond (Tiessen, 2003; Roording, 2005), staan badmintonverenigingen met 69.480 leden in 2004 als semi-individuele sport op de tweede plaats, achter tennis. Badminton is sinds 1979 een populaire duosport (gelijk percentage deelnemers als tennis) en staat sinds 1991 op een overtuigende tweede plaats (Breedveld en Tiessen-Raaphorst, 2006). De sociale betekenis van deze redelijk grote tak van duosport als een vorm van binding in de sport zal, met betrekking tot de bijdrage van integratie in de maatschappij, onderzocht worden. Bekend is dat individuele sporten minimale bijdrage leveren aan integratie, vanwege het individuele karakter oftewel de solo beoefening van dit type sport. Teamsporten leveren daarnaast een duidelijke bijdrage aan de integratie in de maatschappij; sport verbreedert. De vraag die uit het bovenstaande naar voren komt, betreft de rol die de sociale betekenis van sport onder badmintonners speelt en of deze sociale betekenis vergelijkbaar is met de sociale betekenis die teamsporters en individuele sporters aan hun sport toekennen. Hieruit komt de centrale onderzoeksvraag van dit onderzoek voort:

“Wat is de sociale betekenis van sport voor (verenigings)badmintonners en in welke mate komt deze betekenis overeen met die van individuele sporters of teamsporters met een vergelijkbare achtergrond?”

Hiermee wordt getracht inzicht te verschaffen in de sociale betekenis van sport onder verschillende typen sporters, teneinde aanbevelingen aan sportbonden te kunnen doen over de mate van integratie met betrekking tot individuele, semi-individuele en teamsporten. Deze doelstelling is voornamelijk van toepassing op de badmintonbond. Deze dient inzicht te krijgen in de rol van het sociale aspect onder badmintonners, zodat de bond te weten komt waarop zij in moet spelen wanneer een grotere mate van integratie gewenst wordt.

Allereerst zal in hoofdstuk 2 de relevante theorie besproken worden die met betrekking tot het bovengenoemde onderwerp verzameld is. Hierin wordt uitgelegd wat de sociale betekenis van sport is en welke factoren invloed uitoefenen op deze afhankelijke variabele. Vanuit deze theorie kan een conceptueel model en een aantal deelvragen opgesteld worden, zodat de verwachte relaties tussen de verschillende centrale concepten uit de theorie onderzocht kunnen gaan worden met kwantitatieve en kwalitatieve analyses. In hoofdstuk 3 zal aansluitend hierop de methode van onderzoek beschreven worden. Er wordt uitgelegd hoe de benodigde data verzameld en geanalyseerd zullen worden. In hoofdstuk 4 komt de rapportage van de data-analyse aan bod. De resultaten uit het NSO bestand zullen hier aangevuld worden met de resultaten uit de interviews. In het vijfde en tevens laatste hoofdstuk worden conclusies getrokken op basis van de onderzoeksvragen en worden aanbevelingen gedaan.

Hoofdstuk 2 ~ Sociale betekenis van sport in theorie

2.1 Sociale betekenis

Sport kan gezien worden als een 'ontmoetingsplaats' die als 'maatschappelijk bindmiddel' bijdraagt aan de 'sociaal-economische ontwikkeling' (VWS 1996: 3 in Breedveld, 2003). Wanneer men zich met een sociaal doel aansluit bij een sportvereniging, dan zal men eerder lid worden of langer lid blijven van de sportvereniging als de sociale betekenis vervuld wordt. De sociale betekenis wordt namelijk gezien als een belangrijke dimensie van de sportdeelname van mensen (Elling, 2005). De wekelijkse omgang met 'sportvrienden' draagt bij aan een breder sociaal netwerk dan alleen familie, bestaande vrienden en collega's en daarmee ook aan meer sociaal kapitaal. Hier zitten wel beperkingen aan, waar hieronder verder op ingegaan zal worden.

Wat voor sociale betekenis levert het deelnemen aan een (verenigings)sport op? Vanreusel en Bulcaen (1992) maken een onderscheid tussen functies en betekenissen van sport. Met het begrip functie als macrobegrip wordt verwezen naar de verwachte en gerealiseerde maatschappelijke effecten. Het begrip betekenis wordt gebruikt op niveau van het individu: de wisselwerking tussen individu en maatschappij. Betekenis wordt gebruikt voor een individuele zingeving en is subjectief gekleurd. Hier zal de visie van Breedveld (2003) op de sociale betekenis die mensen aan sport toekennen, wanneer men elkaar in de sport ontmoet, uitgewerkt worden. De verschillende componenten van de betekenis van sportdeelname zullen hieronder verder uitgewerkt worden.

<p>Sociale betekenis van sport Netwerken Opvattingen - vertrouwen Gedragingen - vrijwilligerswerk</p>
--

2.1.1 Netwerken

De betekenis van sport als sociale ontmoetingsplaats is zonder twijfel de meest direct herkenbare, zowel voor observators als voor de sporters zelf (Vanreusel en Bulcaen, 1992). Terwijl andere betekenissen voor de sporters zelf misschien onbewust bestaan, wordt sociale interactie in de sport vaak bewust ervaren of nagestreefd. Sportbeoefening kan het sociale netwerk waarin men zich beweegt gunstig beïnvloeden of uitbreiden (ibid.). Sport kan de verbindingen tussen het individu en zijn omgeving bevorderen. Het sociale netwerk dat via sportdeelname ontstaat, kan overlappen met de meer traditionele sociale cirkels. Maar vaak zal men zien dat een kring van sociale contacten ontstaat met een eigen, afzonderlijke identiteit.

Een sociaal netwerk kan gezien worden als een vorm van sociaal kapitaal. Sociaal kapitaal wordt gevormd door de kenmerken van het sociale leven – netwerken, normen en vertrouwen – die het mogelijk maken voor deelnemers om samen effectiever te werken om een gezamenlijk doel te bereiken (Putnam in Baron, Field and Schuller, 2000). Het houdt het totaal van contacten en netwerken in via informeel en formeel gestructureerde groepen die van belang zijn voor het goed functioneren van personen en de samenleving als geheel, Putnam (2000) vat sociaal kapitaal op als het geheel aan banden die mensen met elkaar onderhouden. In de gevormde netwerken ontstaan normen van wederkerigheid en onderling vertrouwen: ‘als ik dit voor jou doe, doe jij dat (in de loop van tijd) voor mij’ (Putnam, 2000). Uit deze omschrijvingen komt naar voren dat sociaal kapitaal mensen met elkaar verbindt; het draagt bij aan de sociale cohesie (Breedveld, 2003). Mensen kunnen op deze manier door sportdeelname integreren in de maatschappij.

Bij het creëren van zo’n netwerk van sociale contacten, wordt er onderscheid gemaakt tussen de netwerkvorming van homogene groepen (‘bonding’ volgens Bourdieu) en netwerkvorming van groepen die bruggen slaan en daarbij sociale grenzen overstijgen (‘bridging’ volgens Putnam). Volgens de visie van Bourdieu dient de sport als activiteit die mensen onderscheidt (Van der Meulen, Ruiters en Ultee, 2005). Mensen kunnen bij een bepaalde sport ingesloten worden: mensen met een hoger inkomen willen graag hun status laten blijken en zich daarmee onderscheiden. Naast deze vorm van insluiting, dient de sport ook als een vorm van uitsluiting: wij tegen zij (Breedveld, 2003). Volgens Putnam zou sportdeelname daarentegen niet alleen een proces van sociale binding zijn, het zou eveneens de sociale overbrugging bevorderen (Scheerder e.a., 2004). Mensen met verschillende achtergronden ontmoeten elkaar op het veld. Dit draagt bij aan de ontwikkeling van tolerantie ten opzichte van anderen, wat op haar beurt weer essentieel bijdraagt aan de ontwikkeling van algemeen vertrouwen. Deze ontwikkeling van vertrouwen komt in de volgende paragraaf als tweede component van de sociale betekenis van sport aan de orde.

Scheerder et al. (2004) geven als aanvulling op de visie van Bourdieu én die van Putnam aan dat sociale contacten en netwerken in de sport echter niet zomaar worden opgedaan. Volgens hen betekent het deelnemen aan dezelfde sport, bij dezelfde vereniging en in hetzelfde team nog niet dat hieruit relaties voorkomen die zich ook naar buiten de sport verplaatsen. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat sport niet op de eerste plaats van belang staat bij de totstandkoming van sociale relaties. Mensen sporten vooral met de vrienden die ze al hadden (Van der Poel en Roques in Breedveld, 2003). Een belangrijke factor die hierbij komt kijken betreft de invloed van sociale verschillen onder sportbeoefenaars binnen en/of tussen sportverenigingen: empirisch onderzoek heeft aangetoond dat sportbeoefening sociaal gelaagd is. De aard van sportvriendschappen en de binding zijn afhankelijk van diverse inhoudelijke factoren zoals het type sport, het organisatieverband, de frequentie en intensiteit van de

sportdeelname en de motivaties van betrokkenen (Elling & De Knop; Seipel in Elling, 2004). Hoeveel sociaal kapitaal mensen opdoen in de sport is mede afhankelijk van hun instelling om aan een sport deel te nemen (Elling, 2005). Sommige mensen zijn socialer ingesteld dan anderen en laten hun sportkeuze hierdoor beïnvloeden. Hier dient rekening mee gehouden te worden bij de ontwikkeling van een netwerk door de sport.

Bij teamsport in club- en wedstrijdverband zijn sociaal contact en interacties sterker ingebed dan bij individuele sporten en commercieel georganiseerde sport, omdat teamleden samen moeten werken en er na de training of wedstrijd vaak nagepraat wordt (Elling, 2004). Er ontstaat cohesie, wat inhoudt dat er een positieve emotionele verbondenheid ontstaat met andere participanten (Buchanan 1985). Maar hoe zit dit voor semi-individuele sporters? Ook zij moeten samenspelen met anderen, dus ontstaat er hier evenveel cohesie als bij teamsporten of lijken zij toch meer op individuele sporters wat betreft het sociale aspect?

2.1.2 Opvattingen: vertrouwen

Sportdeelname kan gezien worden als een symbool voor brede maatschappelijke opvattingen. Uit verschillende onderzoeken is gebleken dat actieve sportbeoefening meer blijkt te behoren tot het territorium van de middenlaag en de hogere laag dan van de lagere socio-economische lagen (Vanreusel en Bulcaen, 1992). Sommige sporttakken bleken meer voor te komen in hogere of lagere sociale klassen en anderen minder. Zoals hierboven gezegd is sportbeoefening ook volgens Scheerder et al. (2004) sociaal gelaagd. Elling (2004) voegt hieraan toe dat participatiepatronen nog wel gestructureerd worden door sociale ongelijkheden, maar er steeds meer sociale menging is. Democratisering heeft er volgens haar in de sport namelijk toe geleid dat sporten en sportverenigingen vandaag de dag minder gelaagd zijn naar religieuze onderscheiding, klasse en sekse. Doordat vrouwen en ouderen meer zijn gaan sporten de afgelopen decennia en doordat 'statussporten' hun symboliek verliezen, zijn veel sporten beter bereikbaar geworden voor meerdere lagen van de bevolking (zoals badminton). Mensen kiezen steeds meer op basis van vaardigheden, rationele kosten/baten analyses en individuele smaak voor bepaalde sporten en verenigingen (Elling, 2005). Breedveld (2003) komt als aanvulling hierop met de conclusie dat sportdeelname gepaard gaat met grotere homogeniteit in het netwerk naar sekse en leeftijd en met grotere diversiteit naar opleidingsniveau en etniciteit dan niet-sporters. Per saldo levert dit geen bijdrage aan 'bridging'. Sportdeelname gaat volgens hem eerder gepaard met een grotere homogeniteit van het persoonlijk netwerk dan met diversiteit. Er is hier wel een toenemende vorm van tolerantie te herkennen, wat bijdraagt aan het vertrouwen dat mensen in het algemeen in elkaar hebben.

Volgens Breedveld (2003) bestaat er een alternatieve methode om vast te stellen in welke mate mensen zich openstellen voor anderen: door te vragen of men *vertrouwen* heeft in zijn of haar medemens. Uit cijfers blijkt dat sportverenigingen in de vrijetijd, maar ook daarbuiten

(Van Bottenburg en Schuyt; De Hart et al. in Breedveld, 2003), het belangrijkste informele organisatiekader vormen. Alleen al in dat opzicht zijn sportverenigingen vanuit het oogpunt van cohesie belangwekkend. Hiernaast komt uit cijfers naar voren dat het lidmaatschap van een sportvereniging, ten opzichte van andere vrijetijdsverenigingen, als enige een relatie vertoont met vertrouwen (Breedveld, 2003). Vooral mensen uit hogere statusgroepen zijn lid van sportverenigingen en juist deze groep vertoont het meeste vertrouwen in de medemens. Deze correlatie dient te worden gecontroleerd bij het trekken van conclusies voor badminton-, zwem- en volleybalverenigingen. De relatie zal afhankelijk zijn van verschillende sociale achtergrondkenmerken van mensen die lid zijn van deze verenigingen. Omdat vooral mensen met een hogere opleiding (hbo of wo) aan badminton, zwemmen en volleybal doen (zie bijlage 1), is te verwachten dat de leden van deze sportverenigingen vertrouwen hebben in elkaar en de medemens. Dit zal de sociale betekenis vergroten.

2.1.3 Gedragingen: vrijwilligerswerk

Door Breedveld (2003) is voor het beschrijven van gedragingen op concreet gedragsniveau voor de relatie tussen sport en sociaal kapitaal gekeken naar de mate waarin sporters en niet-sporters betrokken zijn bij *vrijwilligerswerk*. Een groot deel van de Nederlandse sport vindt plaats in sportverenigingen en deze drijven bijna volledig op de inzet van vrijwilligers (Van der Meulen, 2003). Talenten hieruit worden grotendeels ontdekt door vrijwilligers en begeleid tot mogelijke topsporters. In 2000 was er een sterke daling te zien in het aantal vrijwilligers in de sport. Een verklaring hiervoor kan gevonden worden in de maatschappelijke ontwikkelingen, zoals een toename in het aantal tweeverdieners. Tezamen met de verhoogde vereisten, complexere taken en de meer kritische sportgebruiker die het takenpakket van de vrijwilligers vermeederen en bemoeilijken (Taks en De Knop, 2002), bedankt men steeds vaker voor functies die een intensieve inzet vereisen. Desalniettemin zijn vrijwilligers van groot belang voor de sport, omdat zij verschillende taken en/of functies op bestuurlijk, sporttechnisch en/of 'parasportief' vlak uitoefenen binnen een sportorganisatie.

Maar wie zijn de vrijwilligers in de sport eigenlijk? Uit rapportage van TBO 2000 van Van der Meulen (2003) blijkt dat onder personen die zelf aan sport doen naar verhouding meer personen voorkomen die als vrijwilliger actief zijn in de sport dan onder niet-sporters. Verder vervulden mannen in 2000 beduidend vaker een taak als sportvrijwilliger dan vrouwen. Dit verschil is door de tijd niet kleiner geworden, en dat in een tijd waarin een groeiend aantal vrouwen sportief actief werd. Wat betreft leeftijd bevinden zich onder de categorie van 35-49 jarigen naar verhouding veel sportvrijwilligers. Mogelijk gaat het hierbij deels om personen die hun eigen sportcarrière op een wat lager pitje hebben gezet en zich in toenemende mate als vrijwilliger inzetten. Ouders met kinderen van 6 tot 11 jaar zetten zich, overlappend met het voorgaande, tevens vaak in als vrijwilliger in de sport. Een verklaring hiervoor is dat vele ouders

vrijwilligersactiviteiten verrichten ter ondersteuning van de sportbeoefening van hun kinderen. Hoger opgeleiden zijn vergeleken met eerdere peilingen niet langer oververtegenwoordigd ten opzichte van personen met een lager opleidingsniveau. Hierbij valt wel op dat zowel onder hogere inkomens als onder degenen die werken of studeren er naar verhouding meer personen zijn die als vrijwilliger actief zijn in de sport dan onder de lagere inkomens en de niet-werkenden/studerenden. Meer geld en taken in andere levensterreinen zijn volgens Van der Meulen (2003) dus nog geen (voldoende) redenen voor mensen om zich aan vrijwilligerswerk in de sport te onttrekken.

Uit cijfers uit de rapportage van Breedveld (2003) blijkt dat mensen met vertrouwen gemiddeld meer tijd per week besteden aan vrijwilligerswerk dan mensen zonder vertrouwen, en onder mensen met vertrouwen bevinden zich meer vrijwilligers dan onder mensen zonder vertrouwen. Zoals hierboven aangegeven hebben sporters meer vertrouwen in de medemens dan niet-sporters, waardoor er verwacht wordt dat sporters meer betrokken zijn bij vrijwilligerswerk dan niet-sporters (ibid.). Ook deze gegevens worden weer beïnvloed door de sociale achtergrondkenmerken van mensen, zoals naar aanleiding van de rapportage van Van der Meulen (2003) hierboven is beschreven. Voor badminton-, zwem- en volleybalverenigingen is vrijwilligerswerk ook van groot belang. Wie de vrijwilligers in deze takken van sport zijn, zal waarschijnlijk niet veel verschillen met de algemene gegevens voor sportvrijwilligers hierboven. Het percentage vrijwilligers zou per sport wel kunnen verschillen. Wanneer het percentage vrijwilligers groter is, zal dit een positieve invloed uitoefenen op de sociale betekenis van sport onder de verschillende typen sporters.

De sociale betekenis met haar verschillende componenten komt niet zomaar tot stand. Verschillende factoren beïnvloeden deze betekenis. In het volgende deel zullen deze invloedsfactoren aan bod komen.

2.2 Levensloop en sociale betekenis

De sociale betekenis die mensen aan sport toekennen, komt niet zomaar uit de lucht vallen. Mensen hebben, bewust of onbewust, een motief of drijfveer waarom zij aan sport doen. Hier zal vooral gekeken worden naar de invloeden die te maken hebben met het verloop van tijd, de mate waarin de sociale betekenis verandert wanneer iemand ouder wordt. Dit wordt ook wel het levensloopperspectief genoemd. Verschillende levensfasen hebben invloed op het verschil in betekenisgeving, ook met betrekking tot sport. Met verschillende factoren wordt in dit deel geprobeerd te laten zien waarmee de sociale betekenis die mensen (badmintonners, zwemmers en volleyballers) aan sport toekennen, verklaard kan worden.

2.2.1 Levensfase

In de afgelopen decennia heeft de sport haar jeugdige imago afgeworpen (Breedveld, 2003). Uit onderzoek blijkt wel dat bijna alle jongeren aan sport doen, maar er zijn steeds meer volwassenen/ouderen aan sport gaan deelnemen. Er zijn dus mensen in de sport actief die zich in een verschillende fase van hun leven bevinden. Leeftijd geeft samen met de vorm van iemands huishouden (thuiswonend, alleenstaand, samenwonend zonder kinderen, samenwonend met kinderen, eenoudergezin met kinderen) en de sociaal-economische positie (verricht betaald werk (fulltime, parttime), werkzaam in huishouden, gepensioneerd, werkloos of studierend) de levensfase weer. Per levensfase kan de drukte met of belangrijkheid van bezigheden verschillend zijn, dus ook de deelname aan sport in verenigingsverband en bijvoorbeeld het percentage sporters dat aan vrijwilligerswerk doet. Hiermee kan tevens de (sociale) betekenis veranderen die aan sportdeelname wordt toegekend.

Sportdeelname is een duidelijk forum voor sociale contacten door alle leeftijden heen (Vanreusel en Bulcaen, 1992). Uit de door hen gehouden interviews blijkt dat er nood is aan affiliatie. Velen beantwoorden deze nood via de sport, waardoor er nieuwe sociale netwerken via de sport worden opgedaan. Wanneer, waar en hoe deze sociale contacten tot stand komen verschilt volgens Vanreusel en Bulcaen wel naargelang de leeftijd. Voor jongeren liggen de meeste contacten voor en na de sportbeoefening. Randactiviteiten blijken heel belangrijk te zijn voor hen. Sport blijkt voor jongeren dus een aanknopingspunt te zijn voor het sociale leven. Vanuit de sportactiviteit bouwen zij een sociaal netwerk op naast het sportterrein. Ook bij volwassenen blijkt de sportbeoefening vaak ingekaderd in een gezellig ontmoetingsmoment. Toch blijft het onduidelijk of zij een alternatief sociaal netwerk ontwikkelen. Waar jongeren overwegend hun vriendenkring situeren in de context van de sport, blijven sportvrienden bij volwassenen en ouderen meestal beperkt tot de sport zelf (ibid.).

De vraag is, welke leeftijdsgroep voornamelijk in de badmintonsport(vereniging), zwemsport(vereniging) en volleybalsport(vereniging) aanwezig zijn. Dit kan van invloed zijn op op de sociale betekenis in de vereniging die toegekend wordt aan badminton. Uit cijfers van het ledental van de Nederlandse Badminton Bond in 2004 blijkt dat 36% van het totaal aantal leden, jeugd is (Roording, 2005). Er blijken dus meer senioren lid te zijn van een badmintonvereniging (64%). Hiernaast kan wel gezegd worden dat het aantal jongeren in vergelijking met 2003 meer is toegenomen (+37.5%) dan het aantal senioren (+14.6%). De vraag hierbij is hoe de toegekende sociale betekenis van jongeren met de jaren zou kunnen veranderen.

2.2.2 Sportdeelname

Sportbeoefening levert voor jongeren een bijdrage aan hun (persoonlijke) ontwikkeling en daarmee aan hun opvoeding (Giljam, 1988). Als mensen in een vroege fase in hun leven aan

sport hebben gedaan, zal men in latere levensfasen ook eerder aan sport doen (alleen misschien niet dezelfde sport). Rijpma en Leijs (1998) laten in hun onderzoek zien dat vooral mensen tussen de 30 en 39 jaar stoppen met badminton. Dit zou kunnen komen door het drukke leven (werk, gezin) dat zij leiden. Mogelijk gaat het hierbij deels om personen die zich in toenemende mate als vrijwilliger inzetten en hun eigen sportcarrière hierbij op een wat lager pitje hebben gezet (Van der Meulen, 2003). Voor anderen uit deze leeftijdscategorie die niet met de sport stoppen, fungeert de sport in het bijzijn van (sport)vrienden misschien meer als 'uitlaatklep' (Elling, 2005). Zij zien de sport als hulpmiddel om andere zorgen even te vergeten en heerlijk tot zichzelf te komen door middel van fysieke inspanning (samen met anderen).

Met betrekking tot het vertrouwen in anderen dat mensen hebben, zal gekeken worden naar het effect van leeftijd op vertrouwen tussen de verschillende typen (verenigings)sporten. Door middel van het vormen van een sociale netwerk vanuit de sport, kan verondersteld worden dat jongeren een redelijke mate van vertrouwen hebben in andere leden van de vereniging. Vertrouwen is belangrijk in een netwerk, anders kunnen deze personen geen vrienden genoemd worden. Omdat volwassenen en ouderen hun sportvrienden vaak beperkt tot de sport houden, wil dit nog niet zeggen dat zij minder vertrouwen hebben in anderen. De vrienden die men in het sportmilieu heeft, zullen ook bij volwassenen en ouderen enige mate van vertrouwen hebben moeten winnen. Het vertrouwen dat iemand in anderen heeft is afhankelijk van verschillende factoren (zoals opleidingsniveau), wat ook met leeftijd gepaard kan gaan.

Of iemand studeert, geen werk heeft, alleen het huishouden in orde houdt, een parttime baan of een fulltime baan heeft is van invloed op de hoeveelheid overgebleven tijd die mensen te besteden hebben naast hun dagelijkse 'verplichtingen'. Steeds meer vrouwen zijn gaan werken, waardoor mannen en vrouwen beiden minder vrijetijd hebben gekregen. Samen moeten zij de huishoudelijke taken verzorgen, waardoor er minder tijd voor bijvoorbeeld sport overblijft. Toch neemt de deelname van vrouwen aan sport toe. Zij kunnen én willen blijkbaar een bepaalde hoeveelheid tijd (en geld) hiervoor vrijmaken, al is deze hoeveelheid niet bij iedereen even groot. De hoeveelheid tijd en geld bepaalt ook hoeveel sporten je kan doen en hoe vaak en hoe lang je tijd aan de sport kan besteden. Deze beschikbare hoeveelheid tijd en de hieraan gekoppelde sociale positie heeft invloed op de betekenis die iemand aan de sport toekent: (sport)vrienden ontmoeten of als 'uitlaatklep'.

Of er hierbij een verschil bestaat tussen mannen en vrouwen, is moeilijk te zeggen. Uit gegevens van leden van badmintonverenigingen die aangesloten zijn bij de Nederlandse Badminton Bond blijkt 59% van de senioren man te zijn en dus 41% vrouw (Roording, 2005). Onder de jeugd is het aantal vrouwen trouwens wel oververtegenwoordigd: 53% meisjes tegen 47% jongens. Bij de zwemsport blijken seniorenvrouwen ook niet oververtegenwoordigd (48%), wat bij de volleybalsport wel het geval is (51%). De percentages mannen en vrouwen onder leden van de verschillende verenigingen blijken niet ver uit elkaar te liggen. Vrouwen zijn de

afgelopen jaren meer aan sport gaan doen én meer gaan werken, waardoor andere taken (zoals huishoudelijke taken) gecombineerd moeten worden met hun partner. Beiden kunnen door meer tijdsdrukke een verandering in sociale betekenis van sport doormaken. Wanneer meer vrouwen aan sport gaan doen, kunnen zij naar verhouding ook meer op gaan treden als vrijwilliger. Dit effect is volgens Van der Meulen (2003) echter uitgebleven. Mannen zijn nog steeds oververtegenwoordigd wat betreft vrijwilligers in de sportwereld.

De verschillende etniciteit van mensen kan ook een belangrijke invloed hebben op de sociale betekenis (waarde) die mensen aan sport toekennen. Badminton is een sport die oorspronkelijk uit Azië komt, wat wil zeggen dat Aziatische allochtonen in ons land meer geïnteresseerd kunnen zijn in badminton dan andere groepen allochtonen. Autochtonen blijken naar verhouding hier in Nederland meer aan badminton te doen dan allochtonen, al is dit verschil niet zo groot (Breedveld, 2003: p256; bijlage 1). Ditzelfde geldt voor zwemsporters en volleyballers. In de sport komen mensen met verschillende etnische achtergronden elkaar tegen, waardoor mensen die van 'buitenaf' komen geïntegreerd kunnen raken in de samenleving door middel van de sociale contacten die zij opdoen bij een sportvereniging. Allochtonen (van Aziatische afkomst) kunnen meer waarde hechten aan het spel zelf, terwijl autochtonen meer geïnteresseerd zijn in het opdoen van sociale contacten of juist andersom. Wanneer verschillende etnische groepen binnen de badminton-, zwem- of volleybalsport(vereniging) samenkomen, ontstaat een groter niveau van tolerantie (als zij goed met elkaar om kunnen gaan). Er kan zo een grotere mate van vertrouwen ontstaan.

2.3 Sportloopbaan en motivatie

Mensen kunnen met verschillende motieven aan sport doen. Wanneer mensen badminton, zwemsport of volleybal zien als een manier om energie en frustraties kwijt te kunnen ('uitlaatklep') is dit een voorbeeld van een doelmatige betekenis, die samen met de sociale betekenis van belang wordt geacht (Vanreusel en Bulcaen, 1998). Deze twee betekenissen zijn voorbeelden van extrinsieke motivatie om aan een sport deel te nemen (Giljam, 1988). Mensen laten zich dan in toenemende mate verleiden om aan badminton deel te nemen door buiten zichzelf gelegen motieven; je kiest dan niet echt voor die bepaalde sport. Bij intrinsieke motivatie ga je wel speciaal voor het spelletje dat je speelt, de plezierbeleving aan de activiteit zelf (Elling, 2005). Deze intrinsieke betekenis kan ook na een tijdje ontstaan. Het hoofdmotief om aan badminton deel te nemen was bijvoorbeeld om energie en frustraties kwijt te kunnen, maar er wordt steeds meer plezier beleefd aan het spel zelf. Intrinsieke en extrinsieke motieven worden dan gecombineerd, maar kunnen over het algemeen ook apart nagestreefd worden. Wat betreft verschillen tussen leeftijdsgroepen, heeft presteren voor jongeren volgens Vanreusel en Bulcaen (1998) een vooraanstaande betekenis en ouderen gaan ten opzichte van jongeren meer bewust om gezondheidsredenen. Duidelijke verschillen tussen mannen en vrouwen kunnen volgens hen

niet aangetoond worden. Mannen en vrouwen hechten in gelijke mate waarden aan betekenissen (wat hier motieven genoemd worden) van sportdeelname.

Volgens Rijpma en Leijs (1998) brengt extrinsieke motivatie met zich mee dat de binding aan sportbeoefening in het algemeen of aan een bepaalde tak van sport of sportvereniging lager is dan bij sporters die vooral intrinsiek gemotiveerd zijn. Ook Giljam (1988) sluit zich hierbij aan. Een hoge intrinsieke motivatie (in de jeugd) vergroot volgens haar de kans op een continu verloop van de sportloopbaan. Wanneer het zoals in dit onderzoek gaat om sociale motivatie (extrinsiek), zou dit niet het geval moeten zijn. Minder binding betekent vervolgens dat men makkelijker stopt met sporten en/of overstapt van de ene sport(vereniging) op de andere. Volgens Rijpma en Leijs blijken twee ontwikkelingen de laatste jaren van grote invloed op de deelname aan de georganiseerde sport:

- er is steeds meer belangstelling voor sport;
- men bindt zich minder dan vroeger aan een bepaalde tak van sport en een bepaalde sportclub.

De jongeren van tegenwoordig blijken vluchtiger sportgedrag te vertonen dan de jongeren van vroeger, waardoor men korter lid is van een sportvereniging dan vroeger (Giljam, 1988). Minder binding betekent misschien ook minder vrijwilligers en dat leden minder vertrouwen in elkaar hebben. Mensen zijn dan ook niet echt verbonden aan de vereniging. Sportverenigingen zullen zich hierop in moeten stellen en zich moeten verdiepen in de motieven waarom mensen lid zijn geworden en lid willen blijven (Rijpma en Leijs, 1998). Zij kunnen proberen om aan de motieven of betekenis van sport tegemoet te komen.

2.4 Sportdeelname door socialisatie(f)actoren

Mensen, en dan vooral jongeren, nemen niet altijd uit zichzelf deel aan een sport. Externe factoren zijn zeer belangrijk als het gaat om met sport in aanraking te komen. Externe motivatie kan in de jeugd het grootste motief zijn om aan badminton, zwemsport of volleybal deel te nemen. Mensen kunnen zich door stimulatie van verschillende (f)actoren bij een sport(vereniging) aansluiten. Dit worden socialisatie(f)actoren genoemd. Socialisatie houdt 'een complex ontwikkelingsproces in waarbij kennis, waarden en normen worden geleerd die essentieel zijn voor deelname aan het sociale leven' (Hoyng en De Knop, 2002: p91). De socialisatie(f)actoren als ouders, vrienden, partner en school kunnen bijdragen aan het vormen van het karakter van een persoon, maar zijn hier van belang bij de stimulatie om aan sport te gaan doen. 'Zien sporten, doet sporten'. Wanneer er in de directe omgeving van mensen veel aan sport wordt gedaan, wordt er door die mensen zelf ook vaker aan sport gedaan (Giljam, 1988). Mensen worden door middel van verschillende (f)actoren in de sport gesocialiseerd en deze introductie in de sport door de (f)actoren kan verscheidene sociale implicaties met zich meebrengen (Sieppel, 2001).

Uit gegevens van Giljam (1988) blijkt dat veel mensen in hun jeugd door hun *ouders* gestimuleerd werden om aan sport te doen. Bij sommigen van de respondenten, meestal diegenen waarvan de ouders zelf een sportactiviteit beoefenden, werd er door de ouders op aangedrongen dat zij iets aan sport moesten doen. Vaak rolde men er ook automatisch in. Andere respondenten bedoelen met stimuleren, dat indien men een sportactiviteit wilde gaan beoefenen, de ouders hiermee instemden en veelal het financiële aspect voor hun rekening namen. De rol van ouders als socialisatie-actor kan een positieve of negatieve invloed uitoefenen op de houding van een persoon ten opzichte van een sport of een tak van sport.

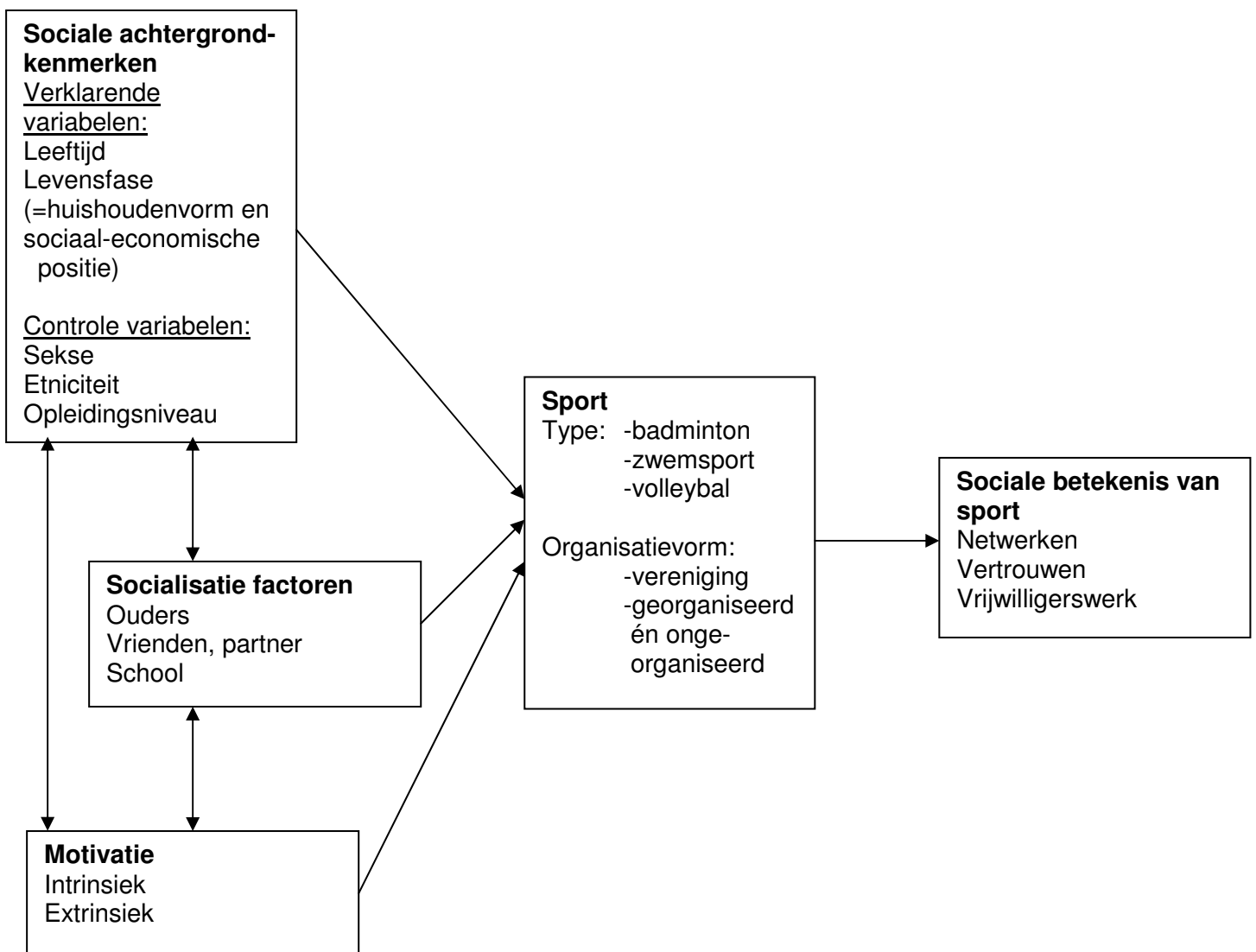
Van jongs af aan blijkt volgens Giljam (1988) de invloed van *vrienden* op sportgedrag groot te zijn. Jongeren gaan vaak samen met vrienden naar een bepaalde sportvereniging. Bij het ouder worden blijkt steeds duidelijker dat sport niet louter als een lichamelijke activiteit wordt gezien maar dat men er ook een grote sociale waarde aan toekent. Bij een teamsport of verenigingssport komt deze sociale waarde duidelijker naar voren. Ook bij de sportvereniging kunnen nieuwe vrienden opgedaan worden. Deze vrienden kunnen beperkt blijven tot het sportterrein, maar kunnen ook deel uit gaan maken van een alternatief sociaal netwerk. Het bovenstaande geldt tevens voor het hebben van een partner. Ook op latere leeftijd blijkt vooral het samen met anderen bezig zijn, naast lichamelijke conditie, een belangrijk motief voor sportbeoefening (Giljam, 1988). Als sociale waarden van groot belang zijn, dan zal men eerder geneigd zijn te stoppen met de sport als vrienden (of partner) dat ook doen of als de groep uit elkaar valt. Is men echter inmiddels om persoonlijke of lichamelijke (intrinsieke of andere extrinsieke) redenen gemotiveerd tot sportbeoefening, dan gaat men ongeacht wat vrienden (of partner) doen verder met het beoefenen van een sportactiviteit.

De *school* vormt volgens Giljam (1988) een derde belangrijke factor met betrekking tot sportbeoefening. Vaak komt men via de gymnastieklessen voor het eerst in aanraking met sport. De wijze waarop deze gymlessen worden gegeven kan grote invloed hebben op het beeld dat men van 'het doen aan sport' heeft. Kennismaking met verschillende sportactiviteiten op school is belangrijk voor later sportgedrag. Vaak kiest men later een sportactiviteit die men op school graag beoefende. Ook vanuit deze socialisatiefactor kunnen er verschillende betekenissen aan sport gegeven worden. Mensen die bijvoorbeeld vaak badminton met gymnastieklessen op school hebben gehad, weten hoe het spelletje in elkaar zit en hebben zich hierin kunnen ontwikkelen. Doordat ze zich verder willen ontwikkelen, sluiten ze zich bij een badmintonvereniging. Deze verschillende vormen van motivatie voor sportdeelname, gevormd vanuit de externe omgeving, kunnen verschillende sociale betekenissen van badminton met zich meebrengen.

2.5 Conceptueel model

Met behulp van deze centrale concepten uit de theorie kan een conceptueel model opgesteld worden, die de inhoud van de theorie overzichtelijk weergeeft. Vanuit dit model kunnen een aantal onderzoeksvragen verwoord worden die van belang zijn bij het beantwoorden van de centrale onderzoeksvraag uit de inleiding. Het conceptueel model ziet er als volgt uit:

2.5.1 Onderzoeksvragen

De volgende onderzoeksvragen komen voort uit de theorie (oftewel het model) en dienen met behulp van onderzoek (zowel kwantitatief als kwalitatief) beantwoord te worden:

- Welke rol spelen sociale achtergrondkenmerken van sporters voor de sociale betekenissen?
- Welke invloed hebben verschillende socialisatie(f)actoren op de sociale betekenis die aan sport gegeven wordt?
- Welke invloed heeft motivatie voor het deelnemen aan een sport op de sociale betekenis ervan?
- Wat is de samenhang tussen de verschillende onafhankelijke variabelen?
- Wat is de samenhang tussen de componenten van sociale betekenis?
- Welke verschillen/overeenkomsten in sociale betekenis kunnen aangetoond worden tussen zwemsport, badminton en volleybal en hoe kunnen deze verklaard worden?

Ter aanvulling:

- Welke invloed heeft de sociale betekenis van sport op de keuze om lid te blijven van de vereniging?

Hoofdstuk 3 ~ Aanpak van onderzoek

In dit hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de onderzoeks aanpak. Na het tonen van het conceptueel model, de uitleg van de concepten uit het model en de verschillende onderzoeksvragen die hieruit voortkomen wordt hier beschreven hoe deze vragen beantwoord kunnen worden. Als eerste wordt het onderzoeksdesign besproken, waarin de operationalisering van de verschillende concepten in een bevolkingsonderzoek en de te houden interviews naar voren komt. Er wordt afgesloten met de methode van analyse, waarin beschreven is hoe de gevonden data verwerkt en geanalyseerd wordt.

3.1 Onderzoeksdesign: kwantitatief vs kwalitatief

In dit onderzoek wordt de sociale betekenis van sport onderzocht. Vaak wordt in onderzoek naar typen sporten een onderscheid gemaakt tussen teamsporten en individuele sporten. Uit onderzoek van onder andere Ulseth (2004) naar de verschillen in sociale integratie tussen commerciële fitnesscentra en vrijwillige sportverenigingen is gebleken dat sporters die lid waren van een sportvereniging veel meer vriendschappen sloten dan degenen die in commerciële fitnesscentra sporten. Bij fitness als individuele sport blijkt het individuele karakter ervan een bepalende rol te spelen voor de sociale betekenis van de sport. In dit onderzoek zal voor de verandering gekeken worden naar een semi-individuele sport: badminton. Reiken deze sporters, wat betreft de sociale betekenis van hun sport, meer richting het individuele karakter van een individuele sport of reiken de badmintonspelers op sociaal gebied meer richting teamsporters? Badminton wordt hier specifiek uitgelicht, omdat deze verenigingssport een redelijk populaire duosport is. Maar wat voor rol speelt de sociale betekenis van sport onder badmintonners? De sociale betekenis is een belangrijke dimensie bij sportdeelname, maar hoe verschilt deze betekenis bij de verschillende typen sporten (individuele, semi-individuele en teamsporten) van belangrijkheid? In dit onderzoek zal gekeken worden of deze sociale betekenis onder badmintonners sterker/zwakker zou zijn als bij een vergelijkbare teamsport en individuele sport. Vanuit dit perspectief zal de volgende onderzoeksvraag centraal staan: “Wat is de sociale betekenis van sport voor (verenigings)badmintonners en in welke mate komt deze betekenis overeen met die van individuele sporters of teamsporters?”

In eerste instantie zal een onderzoek uitgevoerd worden op bestaande data (kwantitatieve analyse). De onderzoekspopulatie die gebruikt wordt voor het achterhalen van de sociale betekenissen van badmintonners die aan hun sport worden toegekend, bevindt zich in een databestand van Nationaal Sport Onderzoek (NSO). Dit onderzoek is uitgevoerd onder de Nederlandse bevolking. Badmintonners, in totaal 78 respondenten, komen hierin redelijk representatief (komt terug in paragraaf 4.1) naar voren. Hieruit zal naar voren komen welke sociale achtergrondkenmerken, motieven en socialisatiefactoren van

(verenigings)badmintonners een bepaalde invloed uitoefenen op de sociale betekenis die deze sporters aan sport toekennen. Met behulp van het NSO-databestand zal door middel van SPSS berekeningen geprobeerd worden het eerste deel van de centrale onderzoeksvraag te beantwoorden. SPSS is het meest gebruikte statistische programma (De Vocht, 2000). Het geeft de mogelijkheid om statistische data te verwerken en data te analyseren.

Naast deze kwantitatieve analyse is een bijkomende kwalitatieve analyse uitgevoerd. Hierbij is gericht op de interpretatie en het begrijpen van de sociale betekenis van sport. Vergelijkbare vragen die in de kwantitatieve enquêtes van het NSO gesteld werden, zijn via interviews onder verschillende leden van een badmintonvereniging gesteld. Hiermee dienen deze interviews, als casestudy, ter verdieping van de kwantitatieve resultaten. De uitkomsten die uit de interviews voortvloeien, moeten een verdieping geven in de verbanden die in het conceptueel model geschetst zijn en een versterking vormen voor de gevonden uitkomsten van badmintonners onder de gehele Nederlandse bevolking. Achterliggende gedachten met betrekking tot motieven, socialisatiefactoren en uiteindelijk de sociale betekenis van sport kunnen hiernaast meer inzicht bieden in de invloed van de sociale betekenis van sport op het lid worden en/of blijven van een badmintonvereniging. Om de sociale betekenis, en dan vooral het sociale netwerk, wat duidelijker te kunnen analyseren, zal aan de geïnterviewde gevraagd worden om zijn/haar sociale netwerk te schetsen. Hiermee kan duidelijk aangegeven worden waar de sportvrienden zich bevinden in het sociale netwerk van deze persoon (sterke of zwakke band) en of de geïnterviewde een sterkere/zwakkere relatie heeft met sportvrienden dan met familie, buren, collega's of bestaande vrienden. Eventueel zouden nog andere sociale betekenissen naar voren kunnen komen, die in de gevonden literatuur niet beschreven stonden. Wanneer direct naar 'sociale betekenis van sport' wordt gevraagd, zouden sporters met andere inzichten dan netwerken, vertrouwen en vrijwilligerswerk kunnen komen.

3.1.1 Nationaal Sport Onderzoek

Door middel van het Nationaal Sport Onderzoek is onderzoek gedaan naar het sportgedrag van de Nederlandse bevolking. Verschillende aspecten van het sporten zijn hiermee onderzocht, als uitbreiding van een eerder onderzoek. Voor het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) is in 2003 het Aanvullend Voorzieningsgebruik Onderzoek (AVO 2003) uitgevoerd. In dit onderzoek komt ook het sportgedrag van de Nederlandse bevolking aan de orde. Er was echter behoefte aan meer uitgebreide en meer specifieke informatie op dit gebied, waardoor in juni 2005 respondenten opnieuw benaderd zijn om meer informatie te verzamelen over het sporten en de drijfveren daarachter. Het NSO biedt tevens de gelegenheid om meer inzicht te krijgen in specifieke aspecten van sport, zoals sportuitrusting, sport tijdens vakanties, lichamelijke opvoeding en mediasport.

Respondenten hebben hiervoor een vragenlijst/enquête ingevuld met vragen over algemene opvattingen en feiten over sport, de sportbeoefening, de kwaliteit van sportaanbod, het sportverleden sport op school, het werken in de sport (betaald/vrijwillig), het kijkgedrag naar sport en over beweging, voeding en uiterlijk. Verschillende stellingen en vragen uit een aantal onderdelen van dit onderzoek zijn van belang voor mijn onderzoek naar de sociale betekenis van sport.

Van belang bij het surveyonderzoek is om te kijken welke antwoorden er op vragen en stellingen uit deze vragenlijst meegenomen moeten worden om de verbanden, aangegeven in het conceptueel model, te kunnen bevestigen en de sterkte ervan te bepalen. Met behulp van het programma SPSS wordt de data geanalyseerd. Naast badminton wordt als teamsport, volleybal onder de loep genomen en zal de zwemsport als vergelijkbare individuele sport bekeken worden. Om deze andere type sporters te kunnen selecteren, is in tabel 3.1 (bijlage 1; Breedveld, 2003) gekeken naar sporters van een individuele sport en sporters van een teamsport die qua verhouding man/vrouw, leeftijd, opleidingsniveau en etniciteit op badmintonners lijken. Volleyballers en zwemsporters komen in deze opzichten redelijk overeen met badmintonners en deze drie sporten laten tevens tussen 1983 en 1999 eenzelfde verschuiving in de verhoudingen zien. Uit het NSO bestand (tabel 4.2) en het AVO bestand uit 2003 (tabel 3.3 in bijlage 1) blijkt dat er wel een aantal verschillen aangetoond kunnen worden tussen deze drie typen sporters, maar dit zal het onderzoek niet benadelen. Daarnaast zijn er bondscijfers betreffende leeftijd en sekse (tabel 3.4 in bijlage 1) gebruikt om de representativiteit van het bestand te controleren. Hier zal in paragraaf 4.1 verder op ingegaan worden.

Als eerste zal gekeken worden welke achtergrondkenmerken de badmintonners (alle mensen die badminton als sport 1 en sport 2 hebben benoemd en de leden van badmintonverenigingen) hebben. Zo kan gezien worden welke mensen er vooral aan badminton doen. Hetzelfde wordt gedaan voor volleyballers en zwemsporters, zodat er tussen de verschillende typen sporters een vergelijking gemaakt kan worden. Naast het maken van een vergelijking tussen de typen sporters, wordt gekeken welke achtergrondkenmerken van deze sporters een significant verband laten zien tussen de motieven voor sportdeelname en de vormen van sociale betekenis van sport. Er wordt verwacht dat leeftijd, gezinssituatie en sociaal-economische positie een verklarende invloed zullen uitoefenen op motivatie en sociale betekenis van sport. Ook zouden deze verklarende variabelen een invloed kunnen uitoefenen op de socialisatiefactoren. Dit kan ter indicatie met het NSO bestand berekend worden en zal verder uit de interviews moeten blijken.

De stellingen over algemene zaken met betrekking tot de persoon en sport zijn niet allemaal van belang voor dit onderzoek. Wel zitten hier een aantal doorslaggevende stellingen bij die van invloed zijn op de sociale betekenis van sport. Deze stellingen betreffen de contacten die door middel van de sport zijn opgedaan. Deze zijn van belangrijke waarde voor de

netwerkvorm van de sociale betekenis. De stellingen over vertrouwen in en contact met andere mensen in het algemeen worden uit de vragenlijst meegenomen. Er wordt hierbij gekeken welke groep mensen het meest (of het minst) vertrouwen hebben in hun medemens. De vertrouwenscomponent van sociale betekenis kan hiermee geanalyseerd worden en zo worden vergelijkingen gemaakt tussen de verschillende typen sporters (badminton vs. volleybal vs. zwemsport).

Als het gaat om de sportbeoefening zelf, zijn in de vragenlijst verschillende vragen/stellingen van belang voor het onderzoek. In een vraag wordt naar de motieven voor de sportbeoefening gevraagd. Deze motieven kunnen onderverdeeld worden naar intrinsieke en extrinsieke motivatie. Een aparte variabele is aangemaakt waarin deze twee soorten motivatie worden onderverdeeld. Gekeken wordt dan of mensen eerder voor intrinsieke dan extrinsieke (of vice versa) motieven kiezen om aan badminton, volleybal of zwemsport deel te nemen en welke mensen dit zijn.

In een ander deel van de vragenlijst wordt aandacht besteed aan de kwaliteit van het sportaanbod. Wanneer mensen bij een badmintonvereniging sporten, is het van belang te weten hoe men over hun 'sportgroep' denkt. Er wordt hierbij gekeken naar de houding tegenover of relatie met medeverenigingsleden. Deze stellingen zijn van belang voor de analyse van de sociale betekenis die sporters aan hun sport(vereniging) geven. In een vraag wordt ingegaan op de sociale contacten bij de leden en de houdingen ten opzichte van elkaar. Deze stellingen zullen, met behulp van een factoranalyse, inzicht geven in het onderdeel 'netwerken' van de sociale betekenis van sport. Naast deze netwerkvorming komt vertrouwen als component van sociale betekenis naar voren. Met behulp van het vertrouwen dat de sporters in hun medemensen hebben, wordt geprobeerd te beschrijven/verklaren hoe dit zich binnen een sport(vereniging) ontwikkelt.

Als laatste komt het werken in de sport (betaald/vrijwillig) aan bod. In dit onderzoek gaat de interesse vooral uit naar het deelnemen aan vrijwilligerswerk. Uit een vraag zal blijken of de respondent nu (of vroeger) vrijwillig of betaald werk (heeft) verricht in een sportorganisatie. Hiermee kan gekeken worden welke groep mensen al dan niet aan vrijwilligerswerk deelnamen in de eigen sport of in een andere sport. Ook hierbij zal een aparte variabele aangemaakt worden, die aangeeft of men ooit (vroeger of nu) vrijwilligerswerk heeft gedaan en of men nooit vrijwilligerswerk heeft gedaan.

De sociale betekenis van sport onder de drie genoemde type sporters zal geanalyseerd worden, waardoor gekeken kan worden of badmintonners 'socialere sporters' zijn dan teamsporters (volleyballers) of solosporters (zwemsporters) en welke variabelen deze sociale betekenis verklaren.

3.1.2 Interviews

De mensen die geïnterviewd zullen worden, zijn lid van badmintonvereniging 'De Pluimbal' te Klundert, aangesloten bij de Recreatieve Badminton Bond van Breda. Binnen deze vereniging zijn 8 personen geselecteerd die een aantal vragen voorgelegd krijgen. Om een beeld te kunnen krijgen van de sportbeoefening en de sociale betekenis ervan door verschillende levensfasen heen, zullen respondenten in drie groepen ingedeeld worden: 15-19 jaar, 20-35 jaar en 35 jaar en ouder. In de eerste categorie zullen 2 jongeren benaderd worden (twee jongens) en in de andere categorieën zullen ieder 3 mensen geselecteerd worden. De interviewvragen worden gerelateerd aan de onderwerpen die in de vragen/stellingen uit de NSO data naar voren komen, zodat verdieping in de verbanden tussen verschillende concepten mogelijk gemaakt wordt.

Als eerste zal gevraagd worden naar de leeftijd, etniciteit, opleidingsniveau, huishoudensituatie en sociaal-economische positie van de respondent. Daarna zal gevraagd worden of de respondent, voordat hij/zij bij deze vereniging kwam, nog andere sporten heeft gedaan en via wie men bij deze sport is gekomen. Hierna zal gevraagd worden of men kan aangeven wat de sociale betekenis van badminton is voor hem/haar. Daarna komen vragen over de sociale betekenissen die ik gevonden heb in de literatuur: hoe ziet uw sociaal netwerk eruit en waar staan uw sportvrienden hierin; hoe ziet uw samenstelling van uw sportgroep eruit; maakt u onderdeel uit van een bepaalde groep binnen uw sportvereniging; welke waarde hecht u aan deze groep; vertrouwt u uw medeverenigingsleden; doet u vrijwilligerswerk; en als laatste wat is deze invloed van de voorgaande vragen op uw keuze om lid te blijven van deze vereniging?

3.2 Methode van analyse

In deze paragraaf zal de analyse van het kwantitatieve databestand, de constructie van een aantal variabelen en de analyse van de interviews uitgelegd worden.

3.2.1 Kwantitatieve analyse: NSO-data

De invloeden van de genoemde stellingen uit de NSO-data worden geanalyseerd, omdat deze inzicht kunnen geven in de verbanden die in het conceptueel model geschetst zijn. Wat in de theorie staat geschreven, zal met behulp van deze analyses bevestigd dan wel verworpen worden. Omdat er geen specifieke literatuur is over de sociale betekenis van badminton, is de variabele 'type sport' in het model toegevoegd. Via deze variabele kan badminton als type sport ingevuld worden. De sociale betekenis van sport onder badmintonners zal achterhaald worden en vergeleken worden met de sociale betekenis van sport onder de ander type sporters, volleyballers en zwemsporters. Ook het organisatieverband waarin de sport wordt beoefend zal van belang zijn voor de sociale betekenis die mensen aan hun sport geven. In dezelfde variabele van type sport, kan aangegeven worden of men in verenigingsverband sport. Verwacht wordt dat teamsporters in een vereniging meer sociale contacten hebben dan individuele of semi-

individuele sporters in een vereniging. De resultaten van verenigingssporters kunnen dan vergeleken worden met de resultaten van alle beoefenaars van deze sport (georganiseerde en niet-georganiseerde sport).

De invloeden van de onafhankelijke variabelen (sociale achtergrondkenmerken, type sport, organisatieverband en motivatie) op de drie componenten van sociale betekenis (netwerken, vertrouwen en vrijwilligerswerk) zullen per component bekeken worden. Hiervoor worden gemiddelden berekend, de gemiddelde score van bepaalde mensen op een bepaalde stelling, of kruistabellen gemaakt, waarin te zien is hoeveel procent van de mensen het met de stelling eens was of niet. Naast deze inzichten zullen factoranalyses uitgevoerd worden op twee vormen van sociale betekenis van sport: netwerken en vertrouwen. Deze twee vormen worden samengesteld door meerdere stellingen. Door een factoranalyse wordt een groot aantal ingevoerde variabelen in één of meerdere groepen ingedeeld op basis van onderlinge samenhang (Ten Berge en Siero, 1994). Deze nieuwe groepen worden factoren genoemd. Aan deze factoren kan een naam toegekend worden en elke factor kan als nieuwe variabele behandeld worden (Cramer, 2003). Door hier een factoranalyse op uit te voeren, ontstaat er datareductie. Stellingen, die onderdeel zijn van netwerken of vertrouwen, worden door SPSS samengevoegd die op een of andere manier bij elkaar horen. Op het aantal factoren dat hieruit komt, kan een regressieanalyse uitgevoerd worden. Regressieanalyse is een statistische methode voor het bestuderen van de relatie tussen één afhankelijke en één of meerdere onafhankelijke variabelen (Allison, 1999). Door middel van de regressieanalyse wordt gekeken of, hoe en in welke mate de achtergrondkenmerken de factorscore werkelijk beïnvloeden. De effecten in deze analyse zijn gecontroleerd voor elkaar en dit zijn dus netto-effecten. Met behulp van deze effecten kunnen de pure invloeden weergegeven worden tussen de achtergrondkenmerken/motieven en de sociale betekenis van sport.

3.2.2 Constructie variabelen

Als eerste is het van belang een aparte variabele aan te maken die alleen badmintonners, zwemsporters en volleyballers bevat (*type sport*). Hier kunnen concrete analyses mee uitgevoerd worden, waardoor deze verschillende typen sporters met elkaar vergeleken worden. Ditzelfde is gedaan voor de verenigingsleden van deze sporten (*organisatievorm: vereniging*). Deze zijn in een variabele bij elkaar gevoegd, zodat ook hier vergelijkingen gemaakt kunnen worden. Aansluitend aan deze verenigingsleden is voor de regressieanalyses de variabele 'lid sportvereniging' aangemaakt, zodat gezien kan worden of lidmaatschap van een sportvereniging (ongeacht het type sport) een effect heeft op de sociale betekenis.

Leeftijd is bij dit onderzoek een belangrijke variabele. Het wordt gezien als een verklarende variabele, die een grote invloed zou hebben op het motief om aan een sport deel te nemen en

op de sociale betekenis van sport onder verschillende typen sporters. Deze leeftijdsvariabele is omgezet in een andere variabele. De leeftijdscategorieën 15-24 jaar en 25-34 jaar zijn bij elkaar gevoegd onder de categorie 'jongeren' (15-34 jaar) en de leeftijdscategorieën 35-44 jaar, 45-54 jaar, 55-64 jaar, 65-74 jaar en 75+ zijn bij elkaar gevoegd onder de categorie 'ouderen' (35 jaar – 65+). Hiermee kunnen betere analyses uitgevoerd worden, want hoe groter de N hoe meer significante (betekenisvolle) resultaten er gemeten kunnen worden.

Levensfase is tevens een belangrijk gerelateerd begrip, dat weergegeven kan worden met een combinatie van de variabelen leeftijd, gezinstype (vorm van huishouden) en sociaal-economische positie. De sportloopbaan van mensen zou afhankelijk zijn van de levensfase waarin zij zich verkeren. Een significante invloed van deze variabelen zou een verklaring kunnen geven voor de motieven voor deelname aan een sport en de sociale betekenis voor de sport. De variabele gezinstype was een nominale variabele en is geconstrueerd naar een ordinale variabele. Hiervoor is deze variabele gedummificeerd. Dit houdt in dat van gezinstype dummyvariabelen zijn aangemaakt. De dummy zorgt ervoor dat niet-ordinale variabelen toch meegenomen kunnen worden in een analyse waarvoor minimaal ordinale variabelen worden vereist, zoals een regressieanalyse. Waar op gelet moet worden bij de interpretatie van deze dummyvariabelen, is dat zij vergeleken moeten worden met de referentiecategorie. Als referentiecategorie bij de variabele gezinstype is voor 'gezin met kinderen en twee ouders' gekozen. Deze heeft bij alle nieuw aangemaakte dummy's het cijfer 0 gekregen. Dit maakt 'gezin met kinderen en twee ouders' de categorie waaraan gerefereerd moet worden.

Hetzelfde wordt gedaan bij de variabele maatschappelijk positie (wat eerder genoemd is als sociaal-economische positie). Deze variabele is als niet-ordinale variabele opgenomen in het NSO bestand. Hierbij is de categorie 'werkend' als referentiecategorie aangemaakt. Alle ander categorieën (gepensioneerd, werkloos, onbetaald werken in het huishouden en scholier/student) uit de variabele maatschappelijke positie dienen gerefereerd te worden aan deze referentiecategorie.

Sekse wordt in dit onderzoek niet als een verklarende variabele gezien. Deze variabele kan wel significante resultaten laten zien wanneer mannen en vrouwen met elkaar vergeleken worden wat betreft motivatie voor sportdeelname, sportkeuze en organisatievorm en sociale betekenis. De variabele sekse wordt dan ook meegenomen in de analyses naar de verbanden tussen de verschillende concepten uit het model. Hier wordt tevens een dummyvariabele voor aangemaakt, met de categorie 'man' als referentiecategorie.

De andere controlevariabelen, etniciteit en opleidingsniveau, zullen hier niet geconstrueerd worden. Er komen dan te veel variabelen bij, wat de regressieanalyses van paragraaf 4.5 niet positief zal beïnvloeden. Deze worden alleen maar ter controle gebruikt.

Motivatie is tevens een apart aangemaakte variabele in dit onderzoek. Er wordt hierbij onderscheid gemaakt tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie, zoals in paragraaf 3.1.1 al vermeld is. De intrinsieke motivatie, als er aan een sport deelgenomen wordt voor het spel zelf, bestaat uit de motieven 'boeiende activiteit', 'presteren/competitie' en 'plezierbeleving'. De extrinsieke motivatie, als men zich laat verleiden om aan een sport deel te nemen door motieven die buiten het spel zelf gelegen zijn, bestaat uit de motieven 'gezondheid', 'sociale contacten', 'uitlaatklep', 'spieropbouw', 'strak/slank lichaam' en 'afvallen'.

Vrijwilligerswerk heeft als component van de sociale betekenis van sport daarnaast ook een verandering moeten ondergaan. Het aantal respondenten dat vroeger of nu vrijwilligerswerk heeft gedaan of nog steeds doet is door middel van de nieuw aangemaakte variabele 'vrijwilligerswerk nooit/ooit' direct te berekenen. Vanuit de oude variabele zijn twee categorieën samengevoegd, namelijk 'dat men vroeger aan vrijwilligerswerk gedaan heeft' en 'doet nu vrijwilligerswerk'. Deze categorie heet nu 'vrijwilligerswerk vroeger/nu'. Tezamen met de categorie 'nooit vrijwilligerswerk gedaan' wordt deze nieuwe variabele gevormd.

3.2.3 Kwalitatieve analyse: interviews

De interviews worden tevens geanalyseerd. Alle acht interviews zijn met een taperecorder opgenomen, zodat ze naderhand uitgetypt en verwerkt konden worden. Hierdoor zijn uitspraken van de geïnterviewden niet verloren gegaan. De keuze van respondenten is gemaakt op basis van sekse en leeftijd. Onder de senioren is er gekozen voor drie mannen, waarvan één in de leeftijd van 20-34 jaar en twee in de leeftijd van 35 jaar-65+, en drie vrouwen, waarvan twee in de leeftijd van 20-34 jaar en één in de leeftijd van 35 jaar-65+. Onder de jeugdleden is er gekozen voor twee jongens met een leeftijd van 16 en 18 jaar (meisjes van deze leeftijd spelen hier niet). De respondenten zijn op hun speelavond benaderd en waren allen goed bereid tot medewerking. Met behulp van contact via e-mail zijn later afspraken gemaakt voor een gesprek. Zeven gesprekken zijn gehouden op de clubavond van de respondenten, voordat zij gingen sporten. Eén gesprek is gehouden op een competitieavond, voor de aanvang van de wedstrijden. Alle gesprekken speelden zich af in een sportcafé, met de aanwezigheid van derden en achtergrondmuziek. Deze derden en de muziek hebben geen negatieve rol gespeeld tijdens het verloop van de gesprekken; zij droegen juist bij aan een informele sfeer, waarbij de respondent zich op zijn/haar gemak voelde. De interviews namen een tijdsduur van ongeveer drie kwartier in beslag. Ze verliepen soepel en men antwoordde eerlijk op alle vragen, waardoor het eerder leek op een gesprek dan een interview. Dit werd door de interviewer en geïnterviewden als positief beschouwd. De informatie waar om gevraagd werd door middel van de interviewvragen, is ook gegeven. Door de één wat uitgebreider dan door de ander, maar door

iedere respondent is een goed beeld geschetst van hoe hij of zij in de vereniging staat en wat de sociale betekenis van sport is voor hem/haar.

Van de geïnterviewden kan vervolgens ook een tabel opgemaakt worden, waarin overzichtelijk naar voren komt welke achtergrondkenmerken zij hebben. Deze tabel is hieronder te vinden. Of de achtergrondkenmerken van de geïnterviewde verenigingsbadmintonners een effect hebben op de antwoorden die gegeven worden op de interviewvragen, zal later in dit hoofdstuk blijken wanneer er verbanden gelegd kunnen worden tussen deze achtergrondkenmerken en de concepten uit het model die verweven zijn in de vragen.

Tabel 3.2: achtergrondkenmerken geïnterviewden in badmintonvereniging 'De Pluimbal'

Respondent	Sekse	Leeftijd	Etniciteit	Opleiding	Gezinstype	Soc-ec positie	Aantal jaar lid	Niveau	Partner opgedaan?
1: Mieke	vrouw	50 jaar	Nederlands	MBO	gezin met kinderen en 2 ouders	werkend	14	competitie RBB	nee
2: Harco	man	42 jaar	Nederlands	MBO	alleenstaand	werkend	10	competitie RBB	nee
3: Steven	man	22 jaar	Nederlands	HBO/WO	thuis-wonend	student	12	competitie RBB	nee
4: Tineke	vrouw	29 jaar	Nederlands	HBO/WO	volwassenen zonder kinderen	werkend	14	Topklasse NBB	nee
5: Anita	vrouw	32 jaar	Chinees	MBO	volwassenen zonder kinderen	werkend	7	competitie RBB	nee
6: Marc	man	39 jaar	Nederlands	HBO/WO	gezin met kinderen en 2 ouders	werkend	5	recreatief	nee
7: Stefan	man	18 jaar	Nederlands	HAVO/VWO	thuis-wonend	scholier	3	recreatief	nee
8: Daan	man	16 jaar	Nederlands	HAVO/VWO	thuis-wonend	scholier	1,5	recreatief	nee

Met deze interviews zijn ook de verschillende socialisatiefactoren naar voren gekomen. Waar deze informatie niet in de NSO-data te verkrijgen was, wordt verwacht dat uit de interviews blijkt dat familie en vrienden/partner belangrijke socialisatiefactoren zijn voor mensen van elke leeftijd en beide seksen. De interviews zijn na het uittypen gecodeerd. Verschillende begrippen zijn eruit gehaald die met de concepten uit het model gerelateerd zijn. Per respondent is dit gebeurd en in een matrix verwerkt, waardoor overeenkomsten en verschillen duidelijk uitgewerkt kunnen worden. Citaten uit de interviews zullen verwerkt worden met de NSO resultaten, waardoor zij als aanvulling of verduidelijking van verbanden dienen.

Via de interviews moet als laatste duidelijk worden of de sociale betekenis een grote rol speelt in de keuze om lid te blijven van de badmintonvereniging waar de respondenten lid van zijn: dient het sociale aspect van sport als bindmiddel? Tezamen met de sterkte van de sociale betekenis

die uit het NSO bestand is gebleken, kan dan een speculatie gemaakt worden met betrekking tot het lid blijven van een vereniging omwille van de sociale betekenis die mensen aan de sport en specifiek de vereniging toekennen.

Hoofdstuk 4 ~ Rapportage en discussie van data-analyse en interviews

In de data-analyse van het NSO bestand evenals in de interviews wordt aandacht besteed aan de verbanden tussen de sociale achtergrondkenmerken van de respondenten, de motieven die zij geven om aan badminton, zwemsport of volleybal te doen, de socialisatiefactoren die hen geholpen hebben om bij hun badmintonvereniging binnen te komen (alleen interviews) en de sociale betekenis die zij geven aan hun sport. Deze verbanden (behalve die met socialisatiefactoren) vloeien voort uit het NSO bestand, maar met de achterliggende gedachten die respondenten tijdens de interviews geven, worden complexere verbanden beschreven. In deze complexere verbanden kunnen veranderingen door de tijd zichtbaar worden. De gegeven antwoorden kunnen beter geïnterpreteerd en begrepen worden wanneer een respondent uitleg geeft bij het antwoord. Het dient als een verdieping van de resultaten die uit het NSO bestand voortvloeien. De resultaten die voortkomen uit de analyses zullen in dit hoofdstuk dan ook aangevuld en verduidelijkt worden door de resultaten gevonden in de interviews.

4.1 Wie zijn de badmintonners, zwemsporters en volleyballers?

Voordat de resultaten van de analyses van de NSO-data behandeld zullen worden, wordt eerst aangegeven welke mensen er nou precies aan badminton doen. In Breedveld (2003) is dit al aangegeven voor badmintondeelnemers onder de gehele Nederlandse bevolking in 1999, maar deze resultaten kunnen verschillen van de achtergrondkenmerken van badmintonners die in het Nationaal Sport Onderzoek van 2005 badminton als sport 1 en sport 2 hebben aangekruist en van badmintonners in een vereniging.

Breedveld laat in zijn rapportage verhoudingen zien, geen aantallen (bijlage 1, tabel 3.1). Deze verhoudingen kunnen moeilijk vergeleken worden met aantallen uit het NSO bestand. Daarom is er gezocht naar een ander onderzoek, waarmee het NSO bestand vergeleken kan worden ten behoeve van de representativiteit. Met het AVO bestand van 2003 kunnen dezelfde gegevens berekend worden als met het NSO bestand. In tabel 3.3 van bijlage 1 worden gegevens weergegeven voor dit onderzoek in 2003. Hier komen aantal opvallende verschillen naar voren. Zo zitten er bij het AVO bestand meer vrouwen dan mannen in die aan badminton doen. Wanneer er binnen sportverenigingen wordt gekeken, komen de twee onderzoeken weer wel overeen: meer mannen dan vrouwen zijn lid van een badmintonvereniging. Dit laatste blijkt tevens uit de bondscijfers over 2004 (tabel 3.4, bijlage 1), waardoor het NSO bestand als meer representatief wordt beschouwd. Wat betreft de bondscijfers voor de zwemsport, blijkt dat net iets meer mannen dan vrouwen lid zijn van een zwemvereniging. Dit blijkt niet uit de NSO- en AVO-data, waaruit geconcludeerd kan worden dat vrouwen in deze onderzoek oververtegenwoordigd zijn en niet representatief voor de Nederlandse bevolking binnen zwemverenigingen. Voor de volleyballers is dit wel het geval. Wat betreft verschillen tussen NSO en AVO, komt tevens naar voren dat er bij de AVO-data wel allochtonen aan het onderzoek

hebben meegedaan die aan volleybal doen, waar dit bij de NSO-data niet het geval was. Deze laatste data wordt daardoor wat minder als representatief beschouwd dan de AVO-data. Als laatste blijken er in het AVO bestand minder verschillen wat betreft opleidingsniveau naar voren te komen tussen de drie typen sporters. Onder de vertegenwoordigende badmintonners bevinden zich meer hoger opgeleiden en daardoor minder lager opgeleiden, waardoor deze laatste meer in de buurt komen van het percentage lager opgeleiden bij de andere twee sporten.

Naast de hierboven genoemde verschillen kan wel gezegd worden dat het NSO bestand redelijk representatief is voor de Nederlandse bevolking (in sportverenigingen). Om de gegevens van badmintonners te kunnen vergelijken met teamsporters (volleyballers) en individuele sporters (zwemsporters), zullen dezelfde gegevens van deze andere type sporters gepresenteerd worden. Als laatste worden de resultaten van deze typen sporters op de sociale betekenis van sport besproken.

4.1.1 Alle badmintonners: georganiseerd en ongeorganiseerd

Uit verschillende frequentieanalyses met het programma SPSS blijkt welke mensen er aan badminton doen en welke mensen deze sport daarnaast nog in een vereniging beoefenen. Van alle badmintonners, 78 respondenten die bij de twee meest beoefende sporten (sport 1 en sport 2 in de vragenlijst) badminton hebben ingevuld, bevindt zich 31% (28 respondenten) in de leeftijdscategorie van 15-34 jaar. De overige 50 respondenten, ofwel 69% van het totaal aantal badmintonners, zijn 35 jaar of ouder (35-65+). De verhoudingen naar sekse liggen iets dichter bij elkaar. Uit het NSO bestand blijkt dat 52.6% van de badmintonners het mannelijke geslacht heeft en dus is 47.4% vrouwelijk.

Qua gezinssituatie geven de meeste badmintonners aan dat zij een volwassene zijn in een gezin met kinderen en twee ouders: het percentage bedraagt 42.3%. Bij de variabele werkzaamheid is te zien dat 53.2% van alle badmintonners werkend is (parttime of fulltime) en bij etniciteit valt op dat vrijwel alle respondenten van Nederlandse afkomst zijn. De rest van de categorieën van deze variabelen vallen redelijk ver onder de grootste groepen ervan. Bij de laatste variabele, opleidingsniveau, liggen de verschillende categorieën minder ver uit elkaar. De grootste groep blijken de 'uitgebreid lager' opgeleiden te zijn, maar deze worden nauw op de voet gezeten door 'middelbaar' en 'semi-hoger' opgeleiden. Tabel 4.1 geeft deze verschillen overzichtelijk weer.

Tabel 4.1: sociale achtergrondkenmerken badmintonners (in percentages, N = 78)

Leeftijd		Sekse	
15-34 jaar	30,8	man	52,6
35-65+	69,2	vrouw	47,4
Gezinstype		Werkzaamheid	
woont thuis	20,5	gepens/vut/aow	9,6
alleenstaande	5,1	werkloos/ao	4,1
volwassenen		huishouding	12,3
zonder kinderen	29,5	school/studie	19,2
eenoudergezin		werkend	54,8
met kinderen	2,6	Opleidingsniveau	
gezin met kinderen		Lager	14,1
en twee ouders	42,3	Uitgebreid lager	32,4
Etniciteit		Middelbaar (havo+, mbo)	29,6
Nederlands	96,2	Semi-hoger (hbo, wo)	23,6
Indisch/Moluks	1,3		
Overig	2,6		

Naast deze kennis over alle badmintonners in het NSO bestand is het voor dit onderzoek tevens van belang om inzicht te hebben in de sociale achtergrondkenmerken van de te vergelijken individuele sport (zwemsport) en teamsport (volleybal), van alleen de badmintonners in badmintonverenigingen én de verenigingssporters van de andere twee sporten. Deze gegevens zullen hieronder vergeleken worden met de bovenstaande gegevens van alle badmintonners. Wat op zal vallen in de volgende tabel, is dat de percentages niet meer gelijk zullen zijn voor de badmintonners. Dit is vanwege het uit de analyse halen van respondenten die op meerdere van de drie sporten een score hebben. Deze respondenten kunnen de komende analyses vervuilen, waardoor deze eruit gehaald zijn.

4.1.2 Vergelijking met zwemsporters en volleyballers

De bovenstaande tabel kan worden aangevuld met gegevens van de sociale achtergrondkenmerken van de genoemde sporters in individueel verband (zwemsporters) en in teamverband (volleyballers). Op deze manier kan op basis van achtergrondkenmerken een vergelijking gemaakt worden tussen de verschillende typen sporters. Verschillen in sociale achtergrondkenmerken kunnen een verschil maken wat betreft de sociale betekenis van sport voor de drie typen sporters. Later in dit hoofdstuk zal gekeken worden of dit werkelijk een verschil in sociale betekenis oplevert.

De volgende tabel laat toch een aantal verschillen zien tussen alle sporters van de drie typen sporten, ook al bleek uit tabel 1.1 in bijlage 2 dat de sporters ongeveer gelijke achtergrondkenmerken vertoonden. Wat betreft de leeftijdscategorieën van de verschillende sporters, blijkt dat onder de volleyballers het percentage jongeren (15-34 jaar) het hoogst is met 33.9%. Bij de zwemsporters is te zien dat minder jongeren (24.2%) aan deze sport deelnemen vergeleken met de andere twee sporten. Dit houdt wellicht verband met het relatief lage

percentage respondentent dat aangeeft dat zij thuis wonen en het relatief lage percentage scholieren/studenten binnen de zwemsport. Wanneer het gaat om het verschil in sekse, blijkt dat vrouwen bij zwemsport en volleybal oververtegenwoordigd zijn en mannen bij badminton. Bij de variabele etniciteit is te zien dat autochtone Nederlanders duidelijk oververtegenwoordigd zijn. Wat hierbij opvalt is dat er onder de volleybalrespondenten helemaal geen allochtonen deelnemen aan deze sport. Ook bij opleidingsniveau is verschil te ontdekken: er doen meer lageropgeleiden aan badminton dan aan de andere twee sporten. Er is hier sprake van meer sociale menging. Dit komt overeen met de theorie van Elling (2004) in paragraaf 2.1.2. Democratie heeft er volgens haar in de sport namelijk toe geleid dat sporten en sportverenigingen vandaag de dag minder gelaagd zijn naar religieuze onderscheiding, klasse en sekse. Waarom dit wel voor badminton geldt en minder sterk voor de zwemsport en volleybal, is niet uit deze analyse gebleken. De verschillen blijken niet significant te zijn, waardoor hier geen verdere conclusies aan getrokken kunnen worden.

Tabel 4.2: kruistabel sociale achtergrondkenmerken alle sporters (in percentages)

	Zwem- sport N = 209	Badmin- ton N = 72	Volley- bal N = 56		Zwem- sport N = 209	Badmin- ton N = 72	Volley- bal N = 56
Leeftijd				Werkzaamheid			
15-34 jaar	24,2	26,4	33,9	gepens/vut/aow	10,0	10,4	8,9
35-65+	75,8	73,6	66,1	werkloos/ao	7,0	4,5	
				huishouding	18,9	11,9	5,4
Sekse				school/studie	7,0	16,4	14,3
man	34,0	54,2	42,9	werkend	57,2	56,7	71,4
vrouw	66,0	45,8	57,1	Chi ² ***			
Chi ² *				Etniciteit			
Gezinstype				Nederlands	95,2	95,8	100
woont thuis	7,7	18,1	14,3	Turks/Marokk.	0,5		
alleenstaande	17,7	5,6	14,3	Surin/Antilliaans	1,4		
volwassenen				Indisch/Moluks	0,5	1,4	
zonder kinderen	30,6	31,9	28,6	overig	2,4	2,8	
eenoudergezin				Opleidingsniveau			
met kinderen	5,7	2,8	5,4	Lager	5,4	14,9	3,8
gezin met kinderen				Uitgebreid lager	27,2	29,9	21,2
en twee ouders	38,2	41,6	37,5	Middelbaar	38,1	29,9	44,2
				Semi-hoger	29,2	25,4	30,8

* p<0.01 ** p<0.05 *** p<0.10

De Chi² bij de variabele sekse houdt in dat sekse een betekenisvolle invloed heeft op het deelnemen aan een sport. Onder zwemsporters bevinden zich significant meer vrouwen dan onder badmintonners. Vrouwen nemen dus meer deel aan deze individuele sport. Zij willen voornamelijk om gezond en fit te blijven. Dit significante resultaat geldt bijna ook voor de

variabele werkzaamheid. De significantie van deze variabele is lager dan bij de variabele sekse en net niet significant (niet <0.05). Omdat deze Chi^2 bijna een significant resultaat laat zien, wordt deze variabele toch meegenomen als betekenisvol en kunnen verschillen tussen badmintonners, volleyballers en zwemmers mede verklaard worden door de werkzaamheid van de respondenten. Onder badmintonners bevinden zich meer huisvrouwen/mannen en minder werkenden dan onder volleyballers. Deze verdeling geeft weer dat werkenden eerder een teamsport kunnen kiezen om sociale contacten op te doen en/of om stoom af te kunnen blazen. Dit is vreemd, aangezien mensen die het druk hebben in de werksfeer juist minder tijd hebben om zich aan te sluiten bij een teamsport (vermeld in de inleiding). Zij zouden eerder voor een (meer)individuele sport kiezen waarbij zij niet aan tijd en planning gebonden zijn. De duur van het lidmaatschap zou hiervoor een verklaring kunnen geven: wanneer mensen al langere tijd in een team sporten, willen zij dit niet zomaar opgeven. Deze speculaties wat betreft motivatie zullen later in dit hoofdstuk onderzocht worden.

In bijlage 2 (tabel 4.2a) wordt een correlatiematrix getoond, waarin de samenhangen tussen sociale achtergrondkenmerken en de typen sporten en verenigingslidmaatschap weergegeven worden (deze laatste komt in paragraaf 4.1.4 aan bod). Deze resultaten laten meer significante inzichten zien vergeleken met (kruis)tabel 4.2. Naast de verschillen in werkzaamheid en sekse tussen de drie typen sporters, blijken de verschillen in gezinstype (thuiswonenden en alleenstaanden) tevens significant te zijn. Thuiswonenden doen significant minder aan zwemsport dan aan badminton en alleenstaanden doen significant meer aan zwemsport dan aan badminton. Onder alleenstaanden vallen tevens jongeren die op zichzelf wonen. Jongeren die thuis wonen kiezen in dit geval meer voor een semi-individuele sport en jongeren die op zichzelf wonen kiezen meer voor een individuele sport. Enerzijds kan het zijn dat zij door op zichzelf te wonen individualistischer geworden zijn in hun manier van leven, wat zich voortzet in de sport. Anderzijds kan dit uitpakken in de deelname aan een teamsport, waardoor zij toch meer sociale contacten op willen doen.

4.1.3 Verenigingsbadminton: georganiseerd

Van alle verenigingsbadmintonners, 44 personen die in de NSO vragenlijst hebben aangegeven dat zij lid zijn van een badmintonvereniging, bevindt 36.4% zich in de leeftijdscategorie van 15-34 jaar (zie bijlage 2 tabel 4.2b). De ouderen (35-65+) zijn hier, net zoals in het bovenstaande is te zien, sterk in de meerderheid met 63.6%. Dit komt precies overeen met de bevindingen van Roording (2005) in paragraaf 2.2.1. De verhouding in sekse is vergeleken met alle badmintonners ongeveer hetzelfde: mannen vertegenwoordigen 54.5% van de verenigingsbadmintonners, tegenover 45.5% van de vrouwen. Wanneer gekeken wordt naar de gezinssituatie, komt naar voren dat ook binnen deze variabele aangetoond kan worden dat verenigingsbadmintonners qua sociale achtergrondkenmerken nauwelijks verschillen van de

georganiseerde en ongeorganiseerde badmintonners samen. Dit geldt tevens voor de variabele etniciteit.

Bij sociaal-economische positie (werkgelegenheid) zijn wel een aantal verschillen in de verhoudingen tussen de verenigingsbadmintonners en alle badmintonners te ontdekken. De werkenden vormen met 60% de grootste groep. Dit percentage ligt iets hoger dan bij alle badmintonners. Het percentage gepensioneerden ligt daarentegen lager bij badmintonverenigingen. Dit geldt tevens voor het percentage werklozen, dat hier tot nul gedaald is. De verschillen tussen de sociaal-economische posities liggen niet ver uit elkaar tussen alle badmintonners en alleen de verenigingsbadmintonners. Wanneer gekeken wordt naar opleidingsniveau, kunnen hier wel verschillen aangeduid worden. Er bevinden zich duidelijk minder mensen met een uitgebreid lagere opleiding in de badmintonvereniging en meer middelbaar en semi-hoger opgeleiden vergeleken met alle badmintonners. Wanneer er verschillen in de verbanden tussen de achtergrondkenmerken en organisatievorm worden gevonden tussen alle sporters en verenigingssporters, zouden zij verklaard kunnen worden door het kleine verschil dat bestaat wat betreft de sociaal-economische posities van respondenten uit deze verschillende groepen.

4.1.4 Vergelijking verenigingssporters

Een vergelijking van de drie typen verenigingssporters is van belang om te kunnen zien op welke gebieden badmintonners verschillen van zwemsporters en volleyballers en of deze verschillen een significante invloed uitoefenen op de sociale betekenis van hun sport. Als eerste wordt bij deze verenigingssporters opgemerkt dat er maar 26% (57 personen) van het totaal aantal zwemsporters (219 personen) in een vereniging sport. Bij badminton en volleybal is dit beiden 55%. In tabel 4.2b (bijlage 2) worden de drie verenigingssporten met elkaar vergeleken. Alleen de variabele sekse toont een significant resultaat voor de sporten. Bij de zwemsport zijn de mannen oververtegenwoordigd (60,5%), dit is omgekeerd vergeleken met het totaal aantal zwemmers. Bij badminton en volleybal zijn dit de vrouwen (respectievelijk 71,9% en 69,4%) die duidelijk in de meerderheid zijn, wat ook voor badmintonners verschilt van het totaal aantal van deze sporters.

Wat wel opvalt, is dat er bij volleybal vergeleken met de zwemsport en badminton meer jongeren deelnemen aan deze sport in verenigingsverband (respectievelijk 44,4%, 26,3% en 27,9%). Dit verschil in verenigingsverband is groter dan het verschil in algemene sportdeelname voor deze sporten (respectievelijk 33,9%, 26,4% en 24,2%). Daarnaast valt tevens onder volleyballers op, dat hier vergeleken met zwemsporters en badmintonners minder personen uit gezinnen met kinderen en twee ouders sporten, meer alleenstaanden en meer personen uit een eenoudergezin met kinderen in een vereniging sporten. Deze verschillen waren voor deze sporters in algemene sportdeelname niet of nauwelijks te herkennen. Wat betreft sociaal-

economische positie (werkzaamheid) komt uit de tabel naar voren dat er bij badminton en volleybal geen werklozen in een vereniging sporten en bij volleybal zijn er tevens geen allochtonen in een vereniging te ontdekken. Dit komt redelijk overeen met de gegevens in tabel 4.2 over algemene sportdeelname. Als laatste komt bij de vergelijking tussen opleidingsniveau naar voren dat er bij badminton meer lager opgeleiden én meer semi-hoger opgeleiden zijn dan bij de andere twee sporten. Wel leiden de semi-hoger opgeleiden in badmintonverenigingen deze categorie met 32,5%.

Met behulp van de interviews kunnen deze gegevens moeilijk gecontroleerd worden vanwege de afwezigheid van representativiteit van deze analyse. De acht geïnterviewden kunnen wel een beeld geven van hoe de verhoudingen in hun vereniging zijn. Het bovenstaande gegeven qua opleidingsniveau onder badmintonners wordt deels ondersteund door een uitspraak van een geïnterviewde. Hij geeft aan dat badminton tegenwoordig onder verschillende sociale klassen gespeeld wordt, maar dat de grootste groep niet de hoger (hbo/wo) opgeleiden zijn in hun vereniging. Hierbij geeft hij zijn eigen mening, hoe hij vroeger tegen badminton aankeek en hoe dat nu is.

'Bij onze vereniging is denk ik 10% hoger opgeleid, hbo of hoger dus. Ik denk dat de badminton zich de laatste 10 jaar aan het uitbreiden is, niet aan het verzwakken is. Iedereen dacht vroeger, als je gewoon werkende ouders had, dat je ging voetballen of boksen of karate was vroeger heel erg in. Badminton was voor watjes. Hockey ook, dat doe je gewoon niet. Tegenwoordig is badminton toch wel een onwijs toffe sport. Je hebt ook grote clubs, die kennen wij hier niet, die echt hoog competitie spelen. Ook landelijk. Die mensen zijn vast wel hoger opgeleid. Die mentaliteit hebben zij van thuis meegekregen, ga op badminton of hockey. Die worden geboren met een badmintonracket in de handen en gaan maar. Ik denk dat als je uit een oudere goeie familie komt, dat je eerder geneigd bent naar de wat zachtere sport zoals badminton' (Harco).

In sommige badmintonverenigingen spelen er volgens hem dus veel mensen uit verschillende sociale lagen, terwijl er in andere, meer op (landelijke) competitie gerichte verenigingen vooral hoger opgeleiden spelen. Dit kan verklaren waarom de semi-hoger opgeleiden de grootste groep vormen, maar niet veel groter is dan de groepen met een lagere opleiding. Bij meerdere geïnterviewden komt hierop aansluitend terug dat zij badminton een laagdrempelige sport vinden, dus voor alle lagen van de bevolking toegankelijk. De contributie is niet zo hoog en je komt volgens hen gemakkelijk een vereniging binnen (men staat open voor allerlei nieuwe leden). Dit kan tevens inhouden dat de netwerkvorming binnen de vereniging sociale grenzen overstijgt. Omdat iedereen met iedereen speelt op de clubavond en na het sporten met een

grote groep (soms ook in kleinere groepjes) nog wat wordt gedronken en nagekletst, wordt er hier een netwerk van sociale contacten gecreëerd. Putnam (2000, paragraaf 2.1.1) geeft deze manier van netwerkvorming de naam 'bridging'.

Wanneer in tabel 4.2a gekeken wordt naar de samenhang tussen lidmaatschap van een sportvereniging (ongeacht type sport) en sociale achtergrondkenmerken, valt alleen op dat scholieren en studenten meer dan werkenden lid zijn van een sportvereniging. De andere achtergrondkenmerken oefenen geen invloed uit op het lidmaatschap van een sportvereniging.

4.2 Motivatie sportdeelname

Naast de sociale achtergrondkenmerken van sporters wordt gekeken naar de motivatie die zij aangeven om te gaan deelnemen aan zwemsport, badminton en volleybal. Kunnen tussen deze sporten duidelijke verschillen qua motieven aangegeven worden en kiezen deze sporters vooral voor intrinsieke motieven, extrinsieke motieven of een combinatie hiervan?

4.2.1 Motieven

Na de beschrijving van de sociale achtergrondkenmerken, zijn de motieven voor sportdeelname geanalyseerd. In het conceptueel model zijn de motieven ingedeeld naar intrinsieke en extrinsieke motivatie, om zo een gereduceerd beeld te krijgen welke motivatie het sterkst is voor deelname aan de badmintonsport, zwemsport en volleybalsport. De sociale contacten die men opdoet in een sportvereniging worden gezien als een belangrijk motief om aan een sport deel te nemen, maar dit is niet het enige motief om voor een specifieke sport te kiezen. Naast de sociale meerwaarde die een sport biedt, is plezierbeleving van de sport zelf ook een motief dat vaak genoemd wordt. Een ander extrinsiek motief dat naast sociale contacten vaak wordt genoemd, is gezondheid. Dit is te zien in de volgende tabel.

Tabel 4.3: motieven sportdeelname (in percentages)

	Zwemsport N = 143	Badminton N = 46	Volleybal N = 32	Chi ²	Zwemsport leden N = 37	Badminton leden N = 27	Volleybal leden N = 20	Chi ²
gezondheid	86,0	73,9	78,1		89,2	81,5	85,0	
plezierbeleving	58,7	78,3	84,4	*	59,5	81,5	95,0	*
sociale contacten	43,4	58,7	59,4	***	59,5	70,4	75,0	
uitlaatklep	13,0	24,5	34,4		37,8	14,8	35,0	
boeiende activiteit	14,0	26,1	15,6		21,6	29,6	10,0	
presteren	3,5	19,6	25,0	*	5,4	29,6	35,0	*
slank lichaam	19,6	13,0	6,3		16,2	11,1	5,0	
afvallen	16,8	13,0	6,3		16,2	7,4	10,0	
spieropbouw	9,8	15,2	9,4		8,1	14,8	10,0	

* p<0.01 ** p<0.05 *** p<0.10

Uit de tabel valt op te maken dat de zwemmers minder het motief van sociale contacten benoemen als reden om aan zwemsport deel te nemen. Door middel van deze tabel kan

beredeneerd worden dat badmintonners als semi-individuele sporters qua sociale contacten meer richting de teamsporters neigen dan richting de individuele sporters. Het opdoen van sociale contacten door sportdeelname is voor semi-individuele sporters net zo belangrijk als voor teamsporters. Zwemsporters vinden dit duidelijk een minder belangrijk motief. Deze resultaten (onder alle zwemsporters, badmintonners en volleyballers) zijn bijna significant, waardoor opgepast moet worden met het trekken van conclusies over dit motief. Over de motieven presteren en plezierbeleving mogen wel statistische conclusies getrokken worden: zwemmers zijn minder geneigd deel te nemen aan hun sport vanwege het kunnen presteren en de plezierbeleving dan badmintonners en volleyballers. Hieruit blijkt dat er een drie-eenheid (sociale contacten, presteren en plezierbeleving) wordt gevormd door deze drie belangrijkste motieven. Ze zijn aan elkaar gekoppeld: wanneer het ene motief gekozen wordt, worden daarbij vaak de andere twee motieven gekozen.

Wanneer alleen gekeken wordt naar het opdoen van sociale contacten als motief voor sportdeelname, komt onder alle sporters naar voren (bijlage 2, tabel 4.3a) dat jongeren dit motief significant meer noemen dan ouderen (64.4% versus 42.9%). Zoals in de theorie in paragraaf 2.2.1 wordt gezegd, blijkt sport voor jongeren een aanknopingspunt te zijn voor het sociale leven. Binnen sportverenigingen blijkt het verschil tussen jongeren en ouderen niet groot te zijn. 69.2% van de jongeren kiest voor een sportvereniging (mede) op basis van het sociale motief, tegenover 65.5% van de ouderen. Sportdeelname als lid van een vereniging blijkt duidelijk een activiteit voor sociale contacten onder alle leeftijden. Dit motief laat hiernaast geen verband zien met sociaal-economische positie en gezinstype. Uit de tabel blijkt dat vooral thuiswonenden voor sociale contacten als motivatie voor sportdeelname kiezen, maar deze percentages verschillen niet significant voor de andere categorieën binnen de variabele sociaal-economische positie. Als laatste blijkt dat scholieren/studenten onder alle sporters aan kop staan voor de keuze van het sociale motief en onder leden van sportverenigingen zijn dit de werklozen en gepensioneerden. Ook hier liggen de percentages dicht bij elkaar, waardoor geen conclusies getrokken kunnen worden.

Door vanuit tabel 4.3 een vergelijking te maken tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie, valt op te merken dat de intrinsieke motieven (boeiende activiteit, presteren/competitie en plezierbeleving) bij zowel alle sporters als de verenigingssporters het meest genoemd worden door badmintonners en volleyballers. Als motief voor het deelnemen aan zwemsport wordt vooral het gezondheidsmotief genoemd. Dit duidt tevens op een meer individualistische kijk op het sporten. Zwemsporters sporten vooral voor het gezond houden van het eigen lichaam en minder voor het opdoen van sociale contacten en plezierbeleving.

Uit de onderstaande tabel valt op dat zwemsporters vooral voor extrinsieke motieven kiezen om aan hun sport deel te nemen. Badmintonners en volleyballers kiezen daarnaast het meest voor beide typen motivatie. Zoals hierboven gezegd noemen zij het meest intrinsieke motieven, maar

zoals uit tabel 4.4 blijkt noemen zij deze motieven voornamelijk in combinatie met extrinsieke motieven. In verenigingsverband wordt door badmintonners en volleyballers minder voor alleen intrinsieke motieven gekozen. Dit is begrijpelijk, omdat mensen die zich bij een vereniging aansluiten naast de beoefening van de sport ook om andere redenen een vereniging opzoeken (het opdoen van sociale contacten bijvoorbeeld). Deze verbanden zijn significant bevonden, waardoor hier conclusies uit getrokken kunnen worden.

Tabel 4.4: vergelijking intrinsieke - extrinsieke motivatie onder typen sporten (in percentages)

	Zwemsport N = 143	Badminton N = 46	Volleybal N = 32	Zwemsport leden N = 37	Badminton leden N = 27	Volleybal leden N = 20
alleen extrinsiek	37,1	13,0	9,4	37,8	7,4	
alleen intrinsiek	5,6	6,5	6,3	2,7	3,7	
beiden	57,3	80,4	84,4	59,5	88,9	100
Chj ² *						

* p<0.01

Wanneer de drie typen sporten verschillend benaderd zullen worden, blijkt dat zwemsporters meer voor extrinsieke motivatie (gezondheid, slank lichaam en afvallen) en minder voor de combinatie van intrinsieke en extrinsieke motivatie kiezen dan badmintonners. Ook het motief van sociale contacten opdoen wordt door zwemsporters betekenisvol minder aangehaald. Wat betreft de volleyballers, blijkt uit de analyse dat zij minder voor extrinsieke motieven kiezen als badmintonners, maar meer voor de combinatie tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie. Voor het motief van sociale contacten van volleyballers ten opzichte van badmintonners valt geen effect te herkennen. Dit houdt in dat het motief van sociale contacten voor volleyballers ongeveer even hoog scoort als voor badmintonners. Dit alles komt overeen met de uitkomsten in tabel 4.3 en 4.4.

4.2.2 Samenhang motieven

Naast dit verschil tussen de verschillende typen sporten, kunnen ook onderlinge relaties tussen motieven bekeken worden. SPSS analyses hebben één onderlinge relatie laten zien tussen de drie meest genoemde motieven gezondheid, sociale contacten en plezierbeleving. Deze relatie, onder alle sporters, bestaat tussen het motief gezondheid en het motief plezierbeleving. De samenhang tussen deze twee motieven is van negatieve aard. Dit houdt in dat wanneer het motief gezondheid wordt gekozen, het motief plezierbeleving juist niet wordt gekozen en andersom.

In bijlage 2 (tabel 4.4a) wordt een correlatiematrix getoond, die de precieze samenhang laat zien tussen motivatie en de verschillende typen sport. Dit komt goed overeen met de bovenstaande tabellen, maar hier wordt de mate van samenhang (de kracht van een effect)

weergegeven. Hieruit blijkt dat leden van een sportvereniging (ongeacht het type sport) over het algemeen voor een combinatie van intrinsieke en extrinsieke motieven kiezen om aan een sport te doen en dat hier vooral de intrinsieke motieven van groot belang zijn. Dit zou je niet zeggen, gekeken naar tabel 4.4, maar uit de kracht van het effect blijkt dit wel zo te zijn. Hiernaast moet wel gezegd worden dat het motief van opdoen van sociale contacten een sterk positief effect heeft op het lidmaatschap van een sportvereniging. Tezamen met de intrinsieke motivatie (presteren en plezierbeleving) zal dit de reden zijn waarom mensen zich aansluiten bij een sportvereniging (zie tevens tabel 4.3). Zowel de sport zelf als het contact na de sport blijken belangrijk. Deze samenhang was ook al uit tabel 4.4 van de voorgaande paragraaf gebleken en komt daarbij nog eens terug in de interviews. Deze man, met vrouw en kind(eren), laat duidelijk blijken dat hij niet alleen vanwege de sport zelf een avondje gaat sporten. De club biedt de meerwaarde van het opdoen van sociale contacten.

'Het gesprek op de baan is niet zo heel belangrijk. Je bent er op dat moment om een partijtje te spelen en niet om gezellig een babbeltje te maken. Dat doe je naderhand wel. Ik ga absoluut niet alleen vanwege de sport, ik vind dat babbeltje en die ontmoeting erna minstens zo belangrijk. Gewoon hier gezellig in de bar een beetje na babbelen en een pilsje drinken. Door de drukte in je privé-leven heb je gewoon zo'n avond af en toe nodig' (Marc, 39 jaar).

Hij betreft hier ook sociale contacten en uitlaatklep als belangrijke motivatie (vergelijkbaar met theorie in paragraaf 2.2.2 en 2.3). De bovengenoemde combinatie van intrinsieke en extrinsieke motieven komt hier duidelijk naar voren. Hiernaast blijkt dat deze meneer een druk privé-leven heeft, waardoor de sport als uitlaatklep een belangrijke functie is voor hem. Dit zal verband houden met zijn gezinstype en sociaal-economische positie: hij maakt onderdeel uit van een gezin met kind(eren) en twee ouders en is werkzaam. Zelf geeft hij aan dat hij binnen de vereniging vooral met een bepaald groepje na het sporten een pilsje drinkt. Hierbij laat hij blijken dat de mannen in dit groepje in dezelfde situatie zitten als hij en om dezelfde reden aan badminton doen.

'Ik denk dat de meeste die daar zitten ook jonge vaders zijn en die het naast het badmintonnen ook fijn vinden om eens een avondje buiten de deur te zijn. We zitten een beetje in dezelfde situatie en dat trekt toch naar elkaar toe' (Marc).

Ook een vrouw (50 jaar) geeft aan dat haar huishouden én werk lange tijd zorgde voor weinig tijd om te kunnen badmintonnen. Het werd voor haar te druk en er waren te veel avonden die afvielen om te badmintonnen. Een verschil tussen mannen en vrouwen blijkt hieruit naar voren te

komen. Deze vrouw is een tijdje gestopt, mede om voor de kinderen te zorgen, maar de man van hierboven gaat juist sporten om even buiten de deur te zijn. De vrouw blijft de verzorgende taak op zich nemen. Na een aantal jaar gestopt te zijn, heeft zij het badmintonnen wel weer opgepakt. *'Badmintonnen blijft trekken als je eenmaal gebadmintond hebt'*. In eerste instantie ging het bij haar om het spel zelf, maar de sociale contacten die zij heeft met andere verenigingsleden zijn voor haar ook van groot belang.

'Bij de nazit zou ik wel bij mensen gaan zitten met wie ik gezellig kan kletsen, maar op het veld gaat het mij om de sport. Dan speel ik het liefst met mensen die net zo fanatiek zijn als ik. Maar wel op de positieve manier hè! Winnen is niet de hoofdzaak, het fel spelen is de hoofdzaak' (Mieke).

Een andere man (42 jaar) geeft hierop aansluitend aan dat hij weinig tijd had om te sporten toen hij het nog erg druk had met zijn werk. Hij kon maar eens in de 3 á 4 weken een shuttletje slaan. Toen hij een nieuwe baan kreeg, had hij meer tijd om te badmintonnen. De sport begon hij steeds leuker te vinden. Hij ging toen twee keer in de week naar de speelavond, hij ging later ook competitie spelen en hij ging veel meedoen aan toernooien. Waar hier eerst extrinsieke motivatie aanwezig was om de sport te gaan doen, is nu tevens intrinsieke motivatie ontstaan om aan de sport te blijven deelnemen. Maar het hoofdmotief blijft de sociale contacten.

'Ik ben chauffeur van beroep en zit de hele dag alleen in de vrachtwagen. Daarna heb ik wel behoefte aan mensen om me heen. Ik loop altijd te lullen met badminton. Contacten vind ik dus belangrijk en bij deze club vind ik het leuk om steeds met anderen te spelen. En met de competitie kan ik nieuwe mensen ontmoeten en dat vind ik gewoon hartstikke tof. Ik vind badminton één van de socialere sporten' (Harco).

Bij het interview met de jeugdleden is gebleken dat zij toch meer voor de sociale contacten komen dan voor het spelletje zelf. Hoewel de seniorleden naast het sociale aspect wel voor een goede partij komen, gaat het bij de jeugd vooral om het plezier op de baan.

'Wij komen hier voor 50% om sociale contacten op te doen en voor 50% om te badmintonnen. Maar op de baan moeten we wel kunnen kletsen en plezier maken, dan gaat het eigenlijk minder om het badmintonnen zelf. We hebben er plezier in zoals het zo gaat. Als we met de senioren samen zouden spelen, zou dat minder leuk zijn omdat we graag lol hebben en dat vinden zij niet zo leuk denk ik' (Stefan).

Deze mensen laten een verschil zien in de prioriteit die zij aan motieven geven om aan badminton te doen. Deels zou dit verklaard kunnen worden met gezinstype en sociaal-economische positie. Wanneer men het druk heeft in het privé-leven en op het werk, kan men voor een extrinsieke motief (uitlaatklep) kiezen om aan een sport deel te nemen. Daarnaast kan men vanwege de verplichte tijdsplanning van een vereniging eerder ongeorganiseerd een sport beoefenen die men leuk vindt om te doen (intrinsieke motivatie).

Wanneer de samenhang tussen sociale achtergrondkenmerken en motivatie uit tabel 4.4a bekeken wordt, komt hieruit naar voren dat vrouwen minder dan mannen kiezen voor intrinsieke motivatie. Zij kiezen vaker voor alleen extrinsieke motieven bij deelname aan een sport dan voor intrinsieke motieven. Specifieker blijken vrouwen vaker voor het gezondheidsmotief en voor opdoen van sociale contacten te kiezen dan mannen, waar mannen meer voor plezierbeleving blijken te kiezen. Jongeren blijken daarnaast meer dan ouderen voor extrinsieke motivatie te kiezen en meer voor de combinatie van extrinsieke en intrinsieke motivatie dan alleen voor intrinsieke motivatie. Specifieker gezien kiezen jongeren meer voor het motief presteren en het opdoen van sociale contacten dan ouderen. Qua sociaal-economische positie kiezen scholieren/studenten eerder voor het prestatiemotief dan werkenden en werklozen kiezen juist minder voor het motief van plezierbeleving dan werkenden. Over de algemene intrinsieke en extrinsieke motivatie worden geen effecten gevonden. Bij de variabele gezinstype wordt gevonden dat mensen die nog thuis wonen meer voor het prestatiemotief en het motief van opdoen van sociale contacten kiezen dan volwassenen in een gezin met kinderen en twee ouders. Als laatste wordt er een positief effect gevonden tussen opleidingsniveau en de combinatie van intrinsieke en extrinsieke motivatie. Hoger opgeleiden zullen eerder dan lager opgeleiden kiezen voor de combinatie van deze motieven om aan sport deel te nemen.

Vanwege de beperkte vraag onder de geïnterviewden naar verschillende motieven (naast leuke sport en sociale contacten opdoen) om aan badminton te doen en het beperkt aantal respondenten, kunnen de bovenstaande samenhangen niet gecontroleerd worden met behulp van de interviews. Uit de theorie kunnen deels gelijkenissen met bovenstaande samenhangen gehaald worden. Vanreusel en Bulcaen (1992) geven aan dat jongeren vaker willen presteren dan ouderen en dat ouderen meer bewust voor het gezondheidsmotief kiezen. Deze vergelijking onder zwemsporters, badmintonners en volleyballers komt dus overeen met het totaal aantal sporters. Daarnaast laten zij blijken dat mannen en vrouwen evenveel voor het gezondheidsmotief kiezen, wat hier onder de drie typen sporters niet naar voren komt. Vrouwen zouden hier juist meer bewust voor gezondheidsredenen kiezen om een sport te beoefenen.

4.3 Socialisatiefactoren

Gegevens met betrekking tot socialisatiefactoren zijn alleen verkrijgbaar uit interviews met de verenigingsbadmintonners. In het NSO bestand wordt wel aangegeven wie men al kende

voordat aan deze sport werd deelgenomen. Dit zegt niet precies via wie men bij de sport(vereniging) terecht gekomen is, maar hier kan wel een indicatie van gegeven worden.

In tabel 4.5 van bijlage 2 is te zien dat de meerderheid van de badmintonners en volleyballers (56,1 respectievelijk 62,5%) al iemand kende toen ze zich bij de sport aansloten. Familie en collega's blijken hier de meest genoemde socialisatie(f)actoren, terwijl dit bij de geïnterviewden niet het geval was. Dit komt hierna aan bod. Opvallend is dat het merendeel van de zwemsporters (56,7% en onder leden 60,5%) niet via iemand anders bij de sport terecht gekomen is. Mede hieruit blijkt de individuele instelling van deze sporters. Wanneer gekeken wordt naar de samenhang tussen de verschillende onafhankelijke variabelen (tabel 4.5a in bijlage 2) blijkt dat de zwemsport en vormen van extrinsieke motivatie (*niet* gezondheid en sociale contacten, maar vooral spieropbouw en afvallen) negatief samenhangen met het kennen van iemand bij een sport(vereniging). Tevens blijkt dat vrouwen zich meer dan mannen bij een sport(vereniging) aansluiten wanneer zij er niemand kennen. Daarnaast laten volleybal, lidmaatschap sportvereniging, de combinatie van intrinsieke en extrinsieke motivatie en het motief van opdoen van sociale contacten een positieve relatie zien met het kennen van iemand bij een sport(vereniging), wat inhoudt dat er een versterkende samenhang bestaat tussen socialisatie(f)actoren en deze variabelen.

Wanneer naar de socialisatie(f)actoren bij de interviews gevraagd wordt, blijkt het merendeel van de geïnterviewden via vrienden (of kennissen) bij de sport terecht gekomen te zijn. Deze groep van 'vrienden' bestaat mede uit schoolvrienden, maar ook uit vrienden die men uit de omgeving heeft leren kennen. Een enkeling is op badminton gegaan, omdat één van de ouders hier ook op zat (en nog steeds op zit). Deze jongeman is automatisch bij deze sport binnengerold. Hiernaast is nog een enkeling met haar partner (én vrienden) op badminton gegaan. Via school is niemand echt in aanraking gekomen met badminton. Sommigen badmintonden al voordat ze het op school zouden krijgen (jong begonnen) en anderen hebben de schooltijd al ver achter de rug voordat zij op badminton kwamen (ouder begonnen). Niettemin zou men via school in aanraking gekomen kunnen zijn met badminton, maar onder deze respondenten was dit niet het geval.

Eén respondent laat blijken dat haar ouders vroeger niet gemotiveerd waren om haar bij een sportvereniging aan te laten sluiten. Zij vond badminton vroeger al een leuke sport, maar haar ouders konden of wilden de contributie niet betalen. Uiteindelijk is zij in haar eentje gaan badmintonnen bij deze, dichtstbijzijnde vereniging.

'Omdat ik verhuisd ben en iets zocht om te doen, ben ik gaan badmintonnen. Ik vond dit vroeger als een leuke sport, maar nu kan ik het zelf betalen om bij een club te gaan'
(Anita).

Deze verschillende soorten socialisatie(f)actoren (ouders, vrienden en partner) komen overeen met de theorie. Vrienden blijken hier en volgens Giljam (1988, paragraaf 2.4) voor jong en oud invloed te hebben op sportgedrag van mensen. Een verschil in leeftijd is hier niet te ontdekken.

Wel kan verwacht worden dat leeftijd een invloed uitoefent op sportdeelname dat gestimuleerd wordt via de ouders. Jonge mensen zullen eerder de stimulatie of motivatie van hun ouders oppakken om aan badminton te doen dan oudere mensen. Mensen die op latere leeftijd aan badminton zijn gaan doen, hebben deze keuze waarschijnlijk zelfstandig gemaakt. Zij leven al zelfstandig en worden niet door hun ouders gestimuleerd om een sport te beoefenen.

Via wie men bij badminton terecht is gekomen, zal niet zozeer de motivatie van deze mensen beïnvloeden en andersom. Men kan met een ouder meekomen of door hen gestimuleerd zijn, waar intrinsieke en extrinsieke motieven aan vast zitten. Ouders willen hun kinderen stimuleren om de sport te gaan beoefenen, omdat zij dan sociale contacten op kunnen doen of omdat ze van hun kinderen weten dat zij plezier hebben in het spelletje. Dit geldt tevens voor de keuze voor badminton via vrienden of partner. Mensen kunnen met een vriend(in) meekomen om meer sociale contacten op te doen of omdat zij niet alleen de sport willen uitoefenen waar zij veel plezier aan beleven. Het volgende citaat laat zien hoe een 15-jarig meisje bij de badmintonvereniging terecht is gekomen.

'Toen we verhuisd waren, ging ik hier naar school en daar leerde ik iemand kennen die badmintonde hier in Klundert. Omdat ik ook vriendinnetjes wilde maken, ging ik in eerste instantie op badminton. Ook omdat ik de sport leuk vond, maar de aanleiding was om sociale contacten op te doen, omdat ik hier eigenlijk nog niemand kende' (Tineke).

Deze geïnterviewde wilde sociale contacten opdoen, maar moest wel iemand hebben die haar naar een vereniging toe zou leiden. Via een vriendin van school is zij bij badminton terecht gekomen en tot vandaag de dag heeft zij veel plezier in de sport. Het motief van opdoen van sociale contacten heeft er voor haar toe geleid, dat zij een vriendinnetje zocht om bij een vereniging binnen te komen. Wanneer je pas verhuisd bent kunnen je ouders je motiveren om iets aan sport te gaan doen. Zij kunnen je alleen nergens binnen brengen, omdat ze zelf ook (nog) niet goed weten wat leuk zou zijn voor hun kind. Door met een vriendinnetje mee te gaan die je voorstelt aan de rest van de club, kom je makkelijker binnen bij een groep dan wanneer je er alleen bijkomt. Dit geldt vooral voor kinderen. Die hebben een soort van steunpilaar nodig, zodat ze niet alleen hun nieuwe club hoeven te verkennen.

Bij ouderen zal dat wat makkelijker gaan, maar zij kunnen het in sommige gevallen ook prettig vinden om niet alleen ergens binnen te komen. Vrienden blijken dus een zeer belangrijke factor te zijn om bij een club binnen te komen, al is het alleen maar omdat je er zelf nooit aan

gedacht had om die sport te gaan beoefenen. Vrienden kunnen ook een belangrijke factor zijn, wanneer zij samen naar de clubavond gaan om te spelen.

'Ik kwam hier met een groepje naartoe. Dat was ook vooral om het rijden. Ik wilde niet steeds alleen rijden. Met mijn partner, een hele goede vriend van mij en zijn vrouw zijn we toen hierheen gegaan. Dan kon ik zo meerijden, dat was wel makkelijk' (Mieke).

Vrienden blijken voor de meeste geïnterviewden dus een belangrijke factor te zijn om bij een sport(vereniging) terecht te komen. De relatie tussen de verschillende socialisatie(f)actoren en de componenten van sociale betekenis van sport, is hiermee moeilijk te achterhalen. In deze badmintonvereniging worden mensen snel opgenomen in de groep, waardoor iedereen de kans krijgt om zich bij het sociale netwerk van (sport)vrienden aan te sluiten, om vertrouwen op te bouwen in anderen en om zich in te zetten als vrijwilliger. De manier van socialisatie in de sport zal hier weinig invloed op uitoefenen, dit verschilt per persoon. Degenen die niet via vrienden bij deze vereniging terecht zijn gekomen, blijken wel het minste aan vrijwilligerswerk te doen. Wanneer men er via vrienden binnenkomt, wordt men makkelijker opgenomen in de groep en voelt men zich eerder verbonden met de leden/vereniging. Men zal dan sneller vertrouwen in anderen opbouwen en zich inzetten als vrijwilliger. Ook wanneer deze vrienden vragen of je interesse hebt in het doen van vrijwilligerswerk, zal je moeilijker 'nee' kunnen zeggen dan wanneer 'onbekenden' dit vragen.

4.4 Sociale betekenis

Waar het in dit onderzoek uiteindelijk om gaat, is de sociale betekenis van sport onder badmintonners te onderzoeken. Met behulp van het NSO bestand en de interviews bij badmintonvereniging 'De Pluimbal' te Klundert, wordt bekeken wat mensen verstaan onder sociale betekenis en vooral hoe sterk het belang van de sociale betekenis op hun sportdeelname is. In de vragenlijst van het NSO werden aan de respondenten verschillende stellingen voorgelegd die met sportbeoefening te maken hebben. Hier zijn de stellingen over sociale motieven en betekenissen uitgehaald, zodat deze specifiek voor alle badmintonners en verenigingsbadmintonners onderzocht kunnen worden. Er wordt gekeken hoe hoog badmintonners scoren op bepaalde stellingen die belangrijk zijn als sociaal aspect van sport.

4.4.1 Netwerken: percentages en factoranalyses

Met betrekking tot de eerste vorm van sociale betekenis, netwerken, is gekeken naar het percentage respondenten dat het (helemaal) eens is met verschillende stellingen die te maken hebben met het opdoen van sociale contacten in de sport. Deze percentages zijn weergegeven voor alle sporters van de drie typen sporten en voor de verenigingsleden van de drie typen

sporten. Met behulp van tabel 4.6 kunnen vergelijkingen gemaakt worden tussen de typen sporten.

Tabel 4.6: percentage 'mee eens' netwerken naar type sport (in %)

	Zwem sport N=127	Badminton N= 54	Volleybal N=50	Chi ²	Zwemsp. leden N= 48	Badm. leden N= 41	Volleyb. leden N= 34	Chi ²
Over sportgroep:								
oppervlakkig contact medesporters	55,9	51,8	28,0	*	50,0	41,5	29,4	***
medesporters belangrijke contacten informatie/hulp	38,6	40,7	66,0	**	45,8	43,9	67,6	***
kom bij medesporters thuis	28,5	29,4	44,7	**	38,7	33,3	53,0	
voel me thuis in sportgroep	20,0	19,2	34,0	*	24,5	20,5	38,2	
	63,4	68,5	88,0	**	75,0	78,0	94,1	
ook langs zonder te sporten	15,6	26,5	41,3	*	20,0	29,7	45,5	*
na afloop napraten	44,7	51,0	70,0	**	53,5	57,9	82,3	***
goede band trainer/coach	44,7	59,5	79,5	*	48,9	69,7	87,9	***
goede vrienden in sportgroep	41,1	46,3	62,5	*	41,1	51,3	67,7	**
ook andere activiteiten ondernemen	27,6	41,2	51,1		28,5	47,4	55,9	
Algemeen:	N=201	N=68	N=56		N=55	N=43	N=36	
via sport goede vrienden ontmoet	36,9	51,5	64,3	*	49,1	57,2	75,0	**
via sporten een relatie gekregen	4,7	18,8	8,8	*	0,0	21,4	5,6	**
via sporten seksuele contacten opgedaan	3,5	7,5	7,5		3,8	7,2	5,7	

* p<0.01 ** p<0.05 *** p<0.10

In deze tabel is te zien dat volleyballers als teamsporters de meeste sociale contacten opdoen met hun sport of in hun sportvereniging, omdat zij de hoogste percentages scoren op de bovenstaande stellingen. Hiernaast blijkt dat badmintonners op deze stellingen van sociale contacten het meest richting de zwemsporters wijzen, terwijl dit bij de sociale motieven voor sportdeelname in paragraaf 4.2.1 niet het geval was. Badmintonners scoren wel hoger op de sociale contacten/netwerken dan zwemsporters, maar volleyballers springen er steeds bovenuit. Wat opvalt in deze analyse is dat (verenigings)badmintonners significant meer relaties via de sport gekregen hebben dan zwemmers en volleyballers. Dit kan enerzijds verklaard worden door de gemixte speelwijze. Bij badminton speel je vaak met mannen en vrouwen door elkaar, waar dit bij volleybal minder vaak het geval is. Anderzijds is de zwemsport meer individualistisch dan badminton, waardoor contacten met medesporters minder van belang wordt geacht.

Vanwege de redelijke onoverzichtelijkheid van deze gegevens is een factoranalyse uitgevoerd op deze stellingen. Deze analyse wordt gebruikt om variabelen (in dit geval stellingen) te groeperen die samen één factor verklaren. De stellingen worden hierdoor gereduceerd tot een aantal factoren, die op basis van de inhoud (wat voor soort stellingen) een aparte naam hebben gekregen. Later kunnen de gevonden factoren in een regressieanalyse opgenomen worden,

zodat resultaten voor de verschillende typen sporters overzichtelijker beschreven kunnen worden. De factoranalyses zijn uitgevoerd met de gegevens van de drie typen sporten bij elkaar.

Tabel 4.7: Factoranalyse netwerken op de sporten na Obliminrotatie

	Sociale contacten met medesporters, ook buiten sport om	Relaties opgedaan door sport	Goede band in sportgroep
	verklaart 42,0%	verklaart 10,5%	verklaart 8,4%
via sport goede vrienden ontmoet oppervlakkig contact medesporters	0,481		
medesporters belangrijke contacten informatie/hulp	-0,660	0.327	
kom bij medesporters thuis ook langs zonder te sporten na afloop napraten	0,567	0.328	
goede vrienden in sportgroep ook andere activiteiten ondernemen	0,534		
	0,864	0.326	
	0,454	0.389	
	0,475		
	0,883		
	0,860		
via sporten een relatie gekregen		0,805	
via sporten seksuele contacten opgedaan		0,864	
voel me thuis in sportgroep			0,636
goede band trainer/coach			0,906

Verklaarde variantie 60,9%

Alleen factorlading >0.3 zijn vermeld

Bron: NSO 2005

Uit de factoranalyse blijkt dat de stellingen drie factoren verklaren. Na bestudering van de inhoudelijke aspecten van de stellingen, zijn de factoren 'Sociale contacten met medesporters, ook buiten sport om' (factor 1), 'Relaties opgedaan door sport' (factor 2) en 'Goede band in sportgroep' (factor 3) genoemd. Uit de tabel komt naar voren dat de stellingen hoog gecorreleerd zijn met één factor en niet of nauwelijks met de andere factoren. De vier stellingen die zowel met factor 1 als met factor 2 correleren, worden ingedeeld bij factor 1 omdat de lading (score) op deze factor hoger is dan op factor 2. De verklaarde variantie van deze factoranalyse is 60.9%. Dit betekent dat 60.9% van de variantie van de stellingen verklaard wordt door deze drie factoren (Ten Berge en Siero, 1994). Dit percentage is vrij hoog, waardoor ook deze factoranalyse succesvol genoemd mag worden.

Met behulp van deze factoranalyse worden regressieanalyses uitgevoerd, die in paragraaf 4.5 uitgewerkt zullen worden. In een regressieanalyse wordt de relatie vastgesteld tussen één afhankelijke variabele (een factor) en één of meerder onafhankelijke variabelen (de sociale achtergrondkenmerken, motieven, type sport en organisatieverband van de sport). Er wordt bekeken of, hoe en in welke mate deze variabelen invloed uitoefenen op de gevonden factoren. Er zal statistisch verklaard worden waarom de respondenten hoog of laag scoren op

een factor (sociale betekenis). Oorzaken voor verschillen in sociale betekenis kunnen hiermee achterhaald worden.

4.4.2 Vertrouwen: percentages en factoranalyses

Met betrekking tot de tweede vorm van sociale betekenis, vertrouwen, is gekeken naar het percentage respondenten dat het (helemaal) eens is met verschillende stellingen die te maken hebben met het vertrouwen in de medemens of medesporters. Deze percentages zijn weergegeven voor alle sporters van de drie typen sporten en voor de verenigingsleden van de drie typen sporten. Met behulp van (kruis)tabel 4.8 kunnen vergelijkingen gemaakt worden tussen de typen sporten.

Tabel 4.8: percentage 'mee eens' vertrouwen naar type sport (in %)

	Zwemsport N= 207	Badminton N = 72	Volleybal N = 56	Chi ²	Zwemsleden N = 57	Badmleden N = 43	Volleybleden N= 36	Chi ²
er zijn mensen met wie ik goed kan praten	93,2	87,5	92,9		96,5	86,1	91,6	
de meeste mensen zijn te vertrouwen	57,3	51,4	62,5		59,7	60,4	58,3	
er zijn mensen die me echt begrijpen	75,8	68,1	83,9		79,7	79,1	80,5	
meeste mensen zijn uit op eigen voordeel	18,0	21,7	10,9		21,1	26,2	14,3	
ik maak deel uit van een groep vrienden	63,5	63,9	71,5		68,4	62,8	77,7	
bij contact met onbekenden ga ik uit van vertrouwen	50,8	47,2	51,8	***	40,4	53,5	44,4	

*** $p < 0.10$

Uit deze gegevens komt naar voren dat de percentages 'mee eens' op stellingen die met vertrouwen gerelateerd zijn tussen de verschillende typen sporten, niet ver uit elkaar liggen. De laatste stelling 'bij contact met onbekenden ga ik uit van vertrouwen' laat als enige een (bijna) significant resultaat zien. Op basis van deze aparte stellingen kunnen dus statistisch geen conclusies getrokken worden uit deze kruistabel. De stelling 'de meeste mensen uit zijn op eigen voordeel' zal geschrapt worden in de hierna volgende factoranalyse op vertrouwen, omdat het een negatieve invloed veroorzaakt op de significantie van de analyse.

Ook bij deze tweede vorm van sociale betekenis wordt een factoranalyse uitgevoerd: voor de drie typen sporters. De vijf meegenomen stellingen zullen gegroepeerd worden in de analyse. Net zoals bij de factoranalyse op netwerken in vorige paragraaf, ontstaan er een aantal factoren die het concept 'vertrouwen' representeren.

Tabel 4.9: Factoranalyse vertrouwen op de sporten na Obliminrotatie

	Algemeen vertrouwen	Onderling vertrouwelijk contact
	verklaart 42,4%	verklaart 20,1%
de meeste mensen zijn te vertrouwen	0,826	
bij contact met onbekenden ga ik uit van vertrouwen	0,869	
er zijn mensen met wie ik goed kan praten		0.594
er zijn mensen die me echt begrijpen	0.374	0,533
ik maak deel uit van een groep vrienden		0,853

Verklaarde variantie 62.5%

Alleen factorladingen >0.3 zijn vermeld

Bron: NSO 2005

Uit deze eerste factoranalyse op vertrouwen blijkt dat de stellingen samen twee factoren verklaren. Na bestudering van de inhoudelijke aspecten van de stellingen, zijn de factoren 'Algemeen vertrouwen' (factor 1) en 'Onderling vertrouwelijk contact' (factor 2) genoemd. Net zoals bij de factoranalyses op netwerken in de vorige paragraaf is de stelling met een dubbele factorlading ingedeeld bij de factor waarop de lading (score) het hoogst is. De verklaarde variantie van deze factoranalyse is 62.5%. Dit betekent dat 62.5% van de variantie van de stellingen verklaard wordt door deze twee factoren. Dit percentage is vrij hoog, waardoor ook deze factoranalyse succesvol genoemd mag worden.

4.4.3 Vrijwilligerswerk: percentages

Met betrekking tot de laatste component van de sociale betekenis van sport, vrijwilligerswerk, worden hier alleen percentages weergegeven. Voor deze component is een nieuwe variabele aangemaakt, zoals in paragraaf 3.2.2 is beschreven. De variabele vrijwilligerswerk is onderverdeeld in 'nooit' vrijwilligerswerk gedaan en 'vroeger/nu' vrijwilligerswerk gedaan/doen. Hier is alleen van belang hoeveel respondenten (per type sport) vroeger/nu vrijwilligerswerk hebben gedaan/doen.

Tabel 4.11: vrijwilligerswerk in de sport (in percentages)

	Zwemsport	Badminton	Volleybal	Chi ²	Zwemsport leden	Badminton leden	Volleybal leden	Chi ²
Vroeger/nu	24,2	34,3	62,5	*	30,4	48,8	75,0	*

* p<0.01

Uit deze tabel valt op te merken dat vooral de volleyballers aan vrijwilligerswerk deelnemen. Teamsporters blijken zich hier meer in te zetten als vrijwilligers dan individuele en semi-individuele sporters met vergelijkbare achtergrondkenmerken. Daarnaast is te zien dat badmintonners zich meer inzetten als vrijwilliger dan zwemsporters. Onder badmintonleden is dit

bijna de helft van het aantal leden dat zich inzet als vrijwilliger. Naast deze vergelijking van het percentage sporters dat vrijwilligerswerk doet, kan ook een vergelijking tussen de typen sporten gemaakt worden met betrekking tot verschillen tussen vrijwilligers. Wie zijn de vrijwilligers in de verschillende typen sporten eigenlijk en welke motieven hebben zij om aan een sport deel te nemen?

Tabel 4.12: Kruistabel vrijwilligerswerk en sociale achtergrondkenmerken (in percentages)

	Zwemsport N = 50	Badminton N = 24	Volleybal N = 35	Chi ²	Zwemsport leden N = 17	Badminton leden N = 20	Volleybal leden N = 27	Chi ²
Leeftijd				*				
15-34 jaar	8,0	25,0	34,3		17,6	30,0	40,7	
35-65+	92,0	75,0	65,7		82,4	70,0	59,3	
Sekse								
man	44,0	54,2	40,0		35,3	55,0	29,6	
vrouw	56,0	45,8	60,0		64,7	45,0	70,4	
Gezinstype								
woont thuis	2,0	16,7	14,3		5,9	20,0	14,8	
alleenstaande volwassenen	8,0	4,2	17,1		11,8	5,0	22,2	
zonder kinderen	36,0	25,0	25,7		29,4	20,0	22,2	
eenoudergezin met kinderen	4,0	4,2	8,6		5,9	5,0	11,1	
gezin met kinderen en twee ouders	50,0	50,0	34,3		47,1	50,0	29,6	
Werkzaamheid				**				
gepens/vut/aow	8,5	9,1	11,4		6,3	5,3	7,4	
werkloos/ao	10,6	0,0			12,5	0,0		
huishouding	17,0	4,5	2,9		12,5	5,3	3,7	
school/studie	0,0	13,6	17,1		0,0	15,8	18,5	
werkend	63,9	72,7	68,6		68,8	73,7	70,3	
Opleidingsniveau								
lager	12,2	13,0	3,1		12,5	10,5	4,2	
uitgebreid lager	32,7	17,4	21,9		25,0	15,8	25,0	
middelbaar	28,6	39,1	37,5		31,3	42,1	37,5	
semi-hoger	26,5	30,4	37,5		31,3	31,6	33,3	
Etniciteit								
Nederlands	98,0	100	100		100	100	100	
overig	2,0	0,0	0,0					

* p<0.01 ** p<0.05

Er zijn niet echt duidelijke verschillen aan te geven wat betreft de soort vrijwilligers tussen de verschillende typen sporten en tussen de verschillende organisatievormen van deze sporten. Wat vooral uit deze tabel naar voren komt zijn de overeenkomsten qua achtergrondkenmerken van de sporters tussen de typen sporten. Ouderen, ouders uit een gezin met kinderen en twee ouders, werkenden en over het algemeen middelbaar tot hoger opgeleiden stellen zich het

meest beschikbaar als vrijwilliger in de sport. Uit deze tabel lijkt dat vrouwen zich meer inzetten, maar het percentage vrouwen is ook hoger bij zwemsport en volleybal. Hoe groot is het percentage mannen en vrouwen dat vrijwilligerswerk doet? Na deze berekening komt naar voren dat mannen en vrouwen zich per sport ongeveer gelijk inzetten als vrijwilliger (bijlage 2, tabel 4.12a). Uit de rapportage van Van der Meulen (2003) in paragraaf 2.1.3 over sport als geheel, blijkt dat vooral mannen in 2000 een taak als sportvrijwilliger vervulden. Gekeken naar de drie sporten in dit onderzoek klopt dit niet, omdat het verschil met vrouwen hier niet significant is (respectievelijk 41% en 40,3%). Gekeken naar vrijwilligers in verenigingen blijkt dat vrouwen zich meer inzetten als vrijwilliger dan mannen (respectievelijk 53,3% en 51,6%), maar ook dit verschil is niet significant. Deze percentages komen redelijk met elkaar overeen en kan over deze drie sporten geen duidelijk onderscheid gemaakt worden. Hiernaast kan nog een aantal kleine verschillen aangetoond worden tussen de algemene sportdeelname en de sportdeelname in verenigingsverband. Ook deze verschillen blijken voort te komen uit de verschillen in percentages van sportdeelname (tabel 4.2 en in bijlage 2 tabel 4.2a). Er bevinden zich naar verhouding meer alleenstaanden in sportverenigingen, waardoor het percentage alleenstaanden onder vrijwilligers ook groter is in deze verenigingen. Deze verhouding geldt tevens voor volwassenen zonder kinderen en hoger en lager opgeleiden.

Uit de tabel blijkt wel dat er een aantal significante resultaten bestaan, tussen leeftijd en vrijwilligerswerk en tussen werkzaamheid en vrijwilligerswerk, die kleine verschillen naar voren brengen tussen de typen sporten. Er bestaat dus een verband tussen deze twee variabelen en vrijwilligerswerk onder de sporters. Bij de teamsport en semi-individuele sport valt op te merken dat jongeren hier meer aan vrijwilligerswerk doen als bij de individuele sport. Zij worden misschien meer betrokken bij hun sport. Wat betreft werkzaamheid nemen er bij de individuele sport meer werklozen en huisvrouwen/mannen deel aan vrijwilligerswerk dan bij de semi-individuele sport en teamsport. Bij de laatste twee zetten weer meer scholieren/studenten zich in als vrijwilliger dan bij de individuele sport. Wat betreft sportverenigingen kunnen hier geen significante resultaten ontdekt worden tussen de verschillende typen sporten. De vrijwilligers in deze typen sportverenigingen verschillen niet betekenisvol van elkaar.

4.5 Invloeden op sociale betekenis

In deze paragraaf komen de oorzaken voor verschillen in sociale betekenis naar voren. Met behulp van de constructie van variabelen en voorgaande analyses kunnen regressieanalyses uitgevoerd worden. Het effect van de sociale achtergrondkenmerken, de motivatie voor sportdeelname, het type sport en het organisatieverband hiervan op de sociale betekenis van sport wordt getoetst door middel van een correlatieanalyse en daarna een lineaire regressieanalyse.

In de correlatieanalyse kunnen samenhangen berekend worden tussen verschillende variabelen en concepten. Deze effecten van onafhankelijke variabelen op de afhankelijke variabelen zijn indirect en worden beïnvloed door andere onafhankelijke variabelen. Een lineaire regressieanalyse is een techniek die een lineair verband schat tussen een continue afhankelijke variabele (één component van de sociale betekenis van sport) en één of meerdere onafhankelijke variabelen. De B in het model staat voor het regressiegewicht. Dit gewicht is het directe, ongestandaardiseerde effect van de onafhankelijke variabele op de afhankelijke variabele onder constanthouding van de rest van de onafhankelijke variabelen. De Beta is het gestandaardiseerde regressiegewicht die het mogelijk maakt de uitkomsten van de onafhankelijke variabelen op de afhankelijke variabele onderling met elkaar te vergelijken. De constante is een schatting van de afhankelijke variabele wanneer alle onafhankelijke variabelen in het model 0 zijn. De proportie verklaarde variantie (R Square), die onder aan de tabellen wordt genoemd, geeft weer hoe goed de afhankelijke variabele voorspeld kan worden uit de data. Dit getal ligt tussen 0% (geen voorspelling) en 100% (perfecte voorspelling).

4.5.1 Invloeden op netwerken: correlaties

Er wordt per component van sociale betekenis van sport gekeken naar de invloeden die erop uitgeoefend worden. Deze effecten komen in een correlatieanalyse naar boven, die in bijlage 2 (tabel 4.13) wordt weergegeven. Met betrekking tot sociale contacten met medesporters, ook buiten de sport om (factor 1) kan slechts één samenhang met sociale achtergrondkenmerken gevonden worden. Dit effect van de variabele gezinstype houdt in dat volwassenen zonder kinderen minder sociale contacten met medesporters hebben dan volwassenen in een gezin met kinderen en twee ouders. Ditzelfde effect wordt gevonden bij factor 3, goede band in sportgroep. Deze vorm van gezinstype heeft dus een effect op deze twee onderdelen van netwerken. Wat betreft de relaties die opgedaan worden door de sport (factor 2) worden er een aantal samenhangen gevonden, te weten met gezinstype, sociaal-economische positie en sekse. Thuiswonenden blijken meer relaties door de sport op te doen of opgedaan te hebben dan volwassenen in een gezin met kinderen en twee ouders. Ten opzichte van werkenden blijken scholieren/studenten meer relaties door de sport op te doen en huisvrouwen/mannen juist minder. Als laatste kan gezegd worden dat mannen meer relaties door de sport opdoen dan vrouwen. Een verklaring voor deze uitkomst kan zijn dat mannen het meer dan vrouwen toegeven dat zij een relatie hebben opgedaan in de sport, al is het alleen maar om stoer te kunnen doen tegenover hun vrienden. Een andere verklaring kan hiervoor niet gegeven worden.

Ten tweede wordt hier gekeken naar de samenhang tussen motivatie en deze component van sociale betekenis van sport. Voor de relaties opgedaan door sport (factor 2) worden geen betekenisvolle effecten gevonden. Voor de sociale contacten met medesporters en de goede band in de sportgroep worden dezelfde effecten van motivatie gevonden. Als eerste

blijkt dat deze twee factoren beïnvloed worden door een combinatie van intrinsieke en extrinsieke motieven, waarbij voornamelijk de intrinsieke motivatie (waarschijnlijk plezierbeleving en presteren) van groot belang is. Naast het belang van de intrinsieke motivatie, komt het motief van sociale contacten (extrinsiek) als betekenisvol effect naar voren. Deze combinatie zal van groot belang zijn voor het opdoen van sociale contacten met medesporters en voor de goede band in de sportgroep. In paragraaf 4.2.2 over motivatie kwam dit al duidelijk naar voren.

Volgens de geïnterviewden is dit niet bij iedere vereniging het geval. Zij geven hiernaast nog twee andere beïnvloedende factoren weer die een rol spelen bij de ontwikkeling van een sociaal netwerk bij een sportvereniging: het niveau van de vereniging en de cultuur van de vereniging. Het ligt er volgens hen maar net aan bij wat voor vereniging je speelt. Het volgende citaat beschrijft deze factoren.

'Ik ben bij twee badmintonverenigingen lid: hier in Klundert is het een gezelligheidsvereniging en in Prinsenbeek is het meer een competitievereniging. Daar gaat het meer om competitie- en prestatiegerichtheid. Het sociale contact is daar natuurlijk ook aanwezig, maar vele mate minder dan dat het in Klundert is. Het is dus afhankelijk van wat voor soort vereniging je bent en op wat voor niveau (regionaal of Nederlands) je speelt' (Tineke).

Hiernaast weet een andere geïnterviewde te vertellen dat de aard van sportvriendschappen en de binding met anderen afhankelijk zijn van diverse inhoudelijke factoren, zoals de frequentie en intensiteit van de sportdeelname. Hiermee wordt een deel van de theorie van paragraaf 2.1.1 over de invloed van diverse inhoudelijke factoren (Elling en De Knop; Seipel in Elling, 2004) ondersteund. Volgens hem kijken sommigen anders tegen hem aan nu hij minder badmintont en daarmee minder fanatisme zou tonen.

'Wat me opgevallen is, is dat er anders naar je wordt gekeken wanneer je geen competitie meer speelt. Sommigen kijken anders tegen je aan dan wanneer je alleen recreatief komt spelen. Dat vind ik wel zonde, ik vond competitie spelen namelijk hartstikke leuk, maar ik heb er bewust voor gekozen om hier (tijdelijk) mee te stoppen. IK ben hierdoor niet anders geworden. Bij die medespelers is de sociale betekenis misschien wel groter als bij mij, of in ieder geval anders opgebouwd en daar zie je dat wel een beetje' (Marc).

In paragraaf 4.3 werd een indicatie van socialisatie(f)actoren aangehaald, die iets meer konden zeggen over de invloed van deze actoren bij de bepaling van de sociale betekenis van sport. Uit tabel 4.5a blijkt dat het 'kennen van iemand wanneer men de sport ging beoefenen', een positief

effect heeft op het opdoen van sociale contacten met medesporters, ook buiten de sport om (factor 1). Wanneer men al iemand kende bij de sport(vereniging), werden sneller sociale contacten met medesporters opgedaan. Dit is het enige effect wat gevonden wordt tussen de socialisatie(f)actoren en de componenten van sociale betekenis. Maar wanneer men sneller sociale contacten opdoet, heeft deze factor op zijn beurt effect op het vertrouwen en de inzet als vrijwilliger (zie verderop in deze paragraaf).

Wanneer gekeken wordt naar de effecten van type sport en verenigingslidmaatschap, blijkt dat er goede significante samenhangen gevonden zijn. Wanneer men lid is van een sportvereniging, wordt er hoger gescoord op sociale contacten met medesporters en op goede band in sportgroep. Met betrekking tot de zwemsport blijkt dat zij lager scoren op de gehele component netwerken dan badmintonners. Voor volleyballers blijkt het tegenovergestelde waar te zijn. Zij doen meer sociale contacten op met medesporters en hebben een betere band in de sportgroep dan badmintonners.

Wat betreft de samenhang tussen de verschillende componenten van de sociale betekenis van sport, kan bewezen worden dat de drie factoren van netwerken positief met elkaar samenhangen (alleen toont factor 2 met factor 3 geen significant effect). Verder hangt het onderling vertrouwelijk contact (factor 2 van vertrouwen) samen met sociale contacten met medespelers, ook buiten de sport om. Deze samenhang tussen netwerken en vertrouwen bevestigt de theorie van Putnam (2000) die in paragraaf 2.1.1 weergegeven wordt. Volgens hem ontstaan in de gevormde netwerken normen van wederkerigheid en onderling vertrouwen: 'als ik dit voor jou doe, doe jij dat voor mij'. Dit verbindt mensen met elkaar. Een geïnterviewde bevestigt tevens deze theorie.

'Ik denk dat juist met dat kleine groepje, als er eens iets is ook op privé gebied bijvoorbeeld van 'goh ik ben daar en daar mee bezig en ik kan wel wat hulp gebruiken' dan ben je toch makkelijker geneigd om te zeggen dat je van de week wel langs komt om even mee te helpen. Met mensen die wat dichterbij je staan pak je andere zaken ook wat makkelijker op. Dit zorgt voor vertrouwen in elkaar.' (Marc).

Als laatste hangen de drie factoren van netwerken positief samen met het deelnemen aan vrijwilligerswerk. Dus hoe hoger mensen op netwerken scoren, hoe eerder zij in staat zullen zijn om zich als vrijwilliger in te zetten.

4.5.2 Invloeden op netwerken: regressieanalyses

Als eerste zal hier een regressieanalyse uitgevoerd worden voor de component netwerken, onder de drie type sporters. Hierin zal gekeken worden naar de verbanden tussen de

onafhankelijke variabelen aan de ene kant en de componenten (uitgesplitst in de gevonden factoren) van de sociale betekenis van sport aan de andere kant.

Wanneer er naar de eerste drie regressieanalyses per factor gekeken wordt, valt op te merken dat er een aantal significante resultaten uitgekomen zijn. De analyse op de eerste ('sociale contacten met medesporters, ook buiten sport om') en derde factor ('goede band in sportgroep') heeft een goede R Square, waardoor statistische conclusies verbonden kunnen worden aan de significante resultaten die tevoorschijn zijn gekomen. De tweede factor ('relaties opgedaan door sport') behaalt een minder goed resultaat, waardoor niet echt conclusies getrokken kunnen worden aan dit onderdeel van netwerken.

Tabel 4.13a: regressieanalyse netwerken factor 1, 2 en 3

Netwerken	Factor 1		Factor 2		Factor 3	
	B	Beta	B	Beta	B	Beta
(Constant)	0,536		0,269		-0,670	
Leeftijd	-0,166	-0,072	0,133	0,061	0,053	0,023
Gezin:						
woont thuis	0,246	0,076	0,134	0,043	0,318	0,096
alleenstaand	0,290	0,101	0,248	0,091	-0,005	-0,002
volw zonder kinderen	-0,361	-0,164	0,079	0,038	-0,628	-0,280 *
eenoudergezin met kinderen	0,070	0,015	-0,119	-0,027	0,130	0,028
Sociaal economische positie:						
scholier student	-0,339	-0,101	0,459	0,144	-0,536	-0,157
huisvrouw/man	0,096	0,034	-0,523	-0,194 ***	0,403	0,140
werkloos	0,103	0,023	-0,410	-0,095	0,165	0,036
gepensioneerd	0,099	0,029	-0,320	-0,099	0,843	0,244 **
Sekse:						
vrouw	0,003	0,002	-0,212	-0,108	0,002	0,001
Etniciteit	-0,080	-0,050	0,096	0,064	0,082	0,051
Opleidingsniveau	-0,185	-0,166	-0,103	-0,097	-0,107	-0,094
Type sport:						
zwemsport	-0,033	-0,016	-0,314	-0,158	0,137	0,064
volleybal	0,607	0,223 ***	0,001	0,000	0,637	0,230 **
Lid sportvereniging	0,580	0,281 *	-0,031	-0,016	0,809	0,385 *
Motivatie:						
extrinsieke motivatie	-0,260	-0,115	0,086	0,040	-0,033	-0,015
in- en extrinsieke motivatie	0,210	0,098	-0,008	-0,004	0,427	0,196
Adjusted R Square	30,2%		15,0%		37,3%	

* p<0.01 ** p<0.05 ***p<0.10

Factor 1 laat een verband zien met het lid zijn van een sportvereniging. Ongeacht het type sport (individueel, semi-individueel of team) zullen sporters als lid van een sportvereniging meer sociale contacten met medesporters hebben, ook buiten de sport om, dan sporters die geen lid zijn van een sportvereniging. Daarnaast wordt een licht verband aangetroffen met de teamsport

ten opzichte van de semi-individuele sport. Dit houdt in dat mensen die aan volleybal doen, meer sociale contacten met medesporters hebben dan badmintonners.

Bij factor 2 valt als enige een licht verband te ontdekken met huisvrouw/man als sociaal-economische positie. Dit houdt in dat huisvrouwen/mannen minder dan werkenden relaties hebben opgedaan in de sport. Jammer genoeg is deze regressieanalyse minder betekenisvol als de andere twee, waardoor de kracht van de resultaten hierin minder sterk is.

Factor 3 laat een betekenisvol verband zien met een aantal (dummy)variabelen, te weten volwassenen zonder kinderen (ten opzichte van volwassenen in gezin met kinderen en twee ouders), gepensioneerden (ten opzichte van werkenden), volleyballers (ten opzichte van badmintonners) en leden van sportverenigingen (ten opzichte van niet-leden). Volwassenen zonder kinderen hebben een zwakkere band in de sportgroep als volwassenen uit een gezin met kinderen en twee ouders. Voor gepensioneerden geldt het omgekeerde, zij hebben juist een sterkere band in de sportgroep als werkenden. Dit was ook te verwachten, aangezien gepensioneerden waarschijnlijk een minder uitgebreid sociaal netwerk hebben als werkenden. Het sociale netwerk dat zij hebben, zal dan ook sterker zijn. De sterkere band in de sportgroep geldt tevens voor volleyballers en leden van sportverenigingen. Volleyballers en leden van sportverenigingen hebben een sterkere band in de sportgroep respectievelijk dan badmintonners en niet-leden van sportverenigingen. Voor volleyballers kan dit verklaard worden door de deelname aan een teamsport, waarbij de sporters met elkaar moeten samenwerken en van elkaar afhankelijk zijn. Evenals bij een teamsport, sport je in een vereniging met (of tegen) elkaar. Je komt steeds dezelfde mensen tegen, al sport je niet altijd samen met dezelfde mensen. Deze verklaring werd al eerder in de theorie van paragraaf 2.1.1 genoemd. Na het sporten of de wedstrijd wordt vaak nagepraat (eventueel ook met de trainer of coach), waardoor er cohesie ontstaat (Elling, 2005). De verbondenheid met andere leden wordt hierdoor versterkt (Buchanan, 1985).

4.5.3 Invloed op vertrouwen: correlaties

Wanneer er naar samenhangen gezocht wordt tussen deze twee gevonden factoren en andere concepten uit het model, kan uit tabel 4.13 gehaald worden dat algemeen vertrouwen (factor 1) een verband laat zien met gezinstype en opleidingsniveau. Iemand die nog thuis woont heeft minder algemeen vertrouwen dan een volwassene in een gezin met kinderen en twee ouders.

Wat betreft opleidingsniveau blijkt dat iemand met een middelbare tot semi-hogere opleiding, meer algemeen vertrouwen heeft dan iemand met een lagere opleiding. Mensen die een positief verband laten zien met onderling vertrouwelijk contact (factor 2) blijken uit tabel 4.13 jongeren te zijn, van het vrouwelijke geslacht en hebben een middelbaar tot semi-hoger opleidingsniveau. Deze mensen scoren hoger op de component vertrouwen, wat hun sociale betekenis van sport zou versterken. De theorie van paragraaf 2.2.2, dat het vertrouwen van

iemand in anderen afhankelijk is van verschillende factoren, wordt hiermee ondersteund. Met behulp van de interviews valt hier moeilijk op in te springen. Alle respondenten gaven aan dat zij met een aantal mensen (voornamelijk familie en vrienden, waaronder ook sportvrienden) een goed onderling vertrouwelijk contact hebben, ongeacht leeftijd, sekse en opleidingsniveau. De mate van deze vorm van vertrouwen kan hier niet bepaald worden. Wel kon uit de interviews gehaald worden dat de jeugdleden minder vertrouwen hebben in hun sportvrienden dan de senioren. Dit kan samenhangen met frequentie van de sportbeoefening en de duur van het lidmaatschap. Senioren die al lange tijd lid zijn, kennen iedereen op de club. De jeugdleden zijn van kortere duur bij de club aangesloten en kennen maar een paar sportvrienden goed. Ook badmintonners de senioren twee à drie keer in de week en de junioren 'slechts' één keer. Zij luchten hun hart eerder bij vrienden van school (die ze elke dag zien) dan bij hun sportvrienden. Je zou dus zeggen dat ouderen meer onderling vertrouwelijk contact met elkaar hebben dan jongeren, wat uit tabel 4.13 niet blijkt.

Wanneer het concept motivatie geanalyseerd wordt op samenhang met vertrouwen, blijkt dat de combinatie van intrinsieke en extrinsieke motieven vertrouwen als algehele component beïnvloedt. Bij algemeen vertrouwen én onderling vertrouwelijk contact wijst het er op dat het verband tussen deze factor en de combinatie van motivatie voornamelijk wordt beïnvloed door het extrinsieke motief van sociale contacten. Bij onderling vertrouwelijk contact blijkt het gezondheidsmotief tevens van positieve invloed op deze factor. Uit de correlatieanalyse komt daarnaast naar voren dat het type sport en het lid zijn van een sportvereniging geen invloed uitoefenen op het vertrouwen dat mensen over het algemeen hebben.

Als laatste is geprobeerd een samenhang te ontdekken tussen de verschillende componenten van sociale betekenis. Uit deze analyse blijkt dat vertrouwen alleen met zichzelf een verband heeft: algemeen vertrouwen en onderling vertrouwelijk contact hangen positief samen. Wanneer een persoon een groter algemeen vertrouwen heeft in de medemens, zal deze tevens een sterker onderling vertrouwelijk contact hebben met mensen.

4.5.4 Invloeden op vertrouwen: regressieanalyses

Een tweede serie regressieanalyses met betrekking tot het achterhalen van statistisch significante invloeden op de sociale betekenis van sport onder zwemsporters, badmintonners en volleyballers, betreft de analyses van de component vertrouwen.

Tabel 4.14: regressieanalyses vertrouwen factor 1 en 2

Vertrouwen	Factor 1		Factor 2	
	B	Beta	B	Beta
(Constant)	-0,822		-0,814	
Leeftijd	0,094	0,041	-0,287	-0,126
Gezin:				
woont thuis	-0,557	-0,173	0,144	0,045
alleenstaand	-0,150	-0,052	0,126	0,044
volw zonder kinderen	0,088	0,040	0,174	0,080
eenoudergezin met kinderen	0,124	0,027	0,101	0,022
Sociaal economische positie:				
scholier student	0,147	0,044	-0,038	-0,011
huisvrouw/man	-0,048	-0,017	-0,250	-0,089
werkloos	-0,305	-0,068	-0,483	-0,107
gepensioneerd	-0,068	-0,020	0,082	0,025
Sekse:				
vrouw	-0,086	-0,042	0,375	0,183 **
Etniciteit	-0,173	-0,110	-0,161	-0,103
Opleidingsniveau	0,135	0,122	0,144	0,131 ***
Type sport:				
zwemsport	0,288	0,139	0,328	0,159 ***
volleybal	0,179	0,066	0,206	0,076
Lid sportvereniging	0,020	0,010	0,170	0,083
Motivatie:				
extrinsieke motivatie	0,146	0,065	0,350	0,157
in- en extrinsieke motivatie	0,489	0,230	0,605	0,286 **
Adjusted R Square	11,5%		17,0%	

* p<0.01 ** p<0.05 ***p<0.10

De eerste regressieanalyse op factor 1, 'algemeen vertrouwen', laat zien dat er geen significante resultaten uitkomen. Deze analyse kan geen betekenisvolle verbanden voortbrengen, waardoor geen conclusies getrokken kunnen worden voor verschil in algemeen vertrouwen.

In tegenstelling tot de analyse op factor 1 laat de regressieanalyse op factor 2 wel degelijk significante resultaten zien. Hieruit blijkt dat vrouwen ten opzichte van mannen meer onderling vertrouwelijk contact hebben met andere mensen. Ditzelfde geldt voor de respondenten die voor de combinatie van intrinsieke en extrinsieke motivatie kiezen (voornamelijk voor plezierbeleving en sociale contacten). Ook zij hebben meer onderling vertrouwelijk contact met anderen dan degenen die enkel vanwege intrinsieke motieven aan sport deelnemen. Hiernaast wordt een licht verband aangetroffen tussen factor 2 en opleidingsniveau en zwemsport als type sport. Voor opleidingsniveau houdt dit in dat mensen met een hoger opleidingsniveau meer onderling vertrouwelijk contact hebben met andere mensen. Wat betreft de zwemsport komt uit deze analyse naar voren dat mensen die aan zwemmen doen, meer onderling vertrouwelijk contact hebben met anderen dan mensen die aan

badminton doen. Een verklaring van dit zwakke, zelfstandige effect van zwemsport kan moeilijk gegeven worden, aangezien gecontroleerd is voor de andere invloedrijke variabelen. Individuele sporters zouden juist minder vertrouwen hebben in anderen, omdat zij meer op zichzelf zijn. Bij de zwemsporters is dit niet het geval, waarvoor geen duidelijke verklaring gegeven kan worden.

4.5.5 Invloeden op vrijwilligerswerk: correlaties

Wanneer gekeken wordt naar de verbanden die gelegd kunnen worden (bijlage 2, tabel 4.13) tussen vrijwilligers en achtergrondkenmerken, ongeacht het type sport, valt te zien dat hier geen significante resultaten te ontdekken zijn. Jezelf inzetten als vrijwilliger blijkt wel te verschillen wanneer men wel of niet georganiseerd (lid van sportvereniging) deelneemt aan een sport. Leden zetten zich meer in als vrijwilligers dan niet-leden van sportverenigingen, wat niet verrassend is. Daarnaast blijken zwemsporters zich ten opzichte van badmintonners minder in te zetten als vrijwilliger en volleyballers juist meer dan badmintonners. Dit kwam ook al uit tabel 4.11 naar voren. Nieuw hier is het verband tussen motivatie en vrijwilligerswerk. Uit de tabel in de bijlage komt naar voren dat het deelnemen aan vrijwilligerswerk positief samenhangt met intrinsieke motivatie en negatief samenhangt met extrinsieke motivatie. Mensen die om intrinsieke redenen aan een sport gaan doen (voornamelijk voor prestatie), zullen zich eerder inzetten als vrijwilliger dan mensen die om extrinsieke redenen aan sport gaan doen. Maar dit verschilt per extrinsiek motief. Het motief van opdoen van sociale contacten laat een positief effect zien op vrijwilligerswerk en het gezondheidsmotief een negatief effect. Deze verbanden zijn niet significant bevonden, maar geven wel aan dat er verschil bestaat tussen extrinsieke motieven met de relatie met vrijwilligerswerk.

Paragraaf 2.3 van de theorie brengt dit in verband met binding met de sport. Volgens Rijpma en Leijs (1998) zouden sporters met extrinsieke motivatie zich minder binden met hun sport en dus minder vrijwilligerswerk doen. Het veel gekozen gezondheidsmotief onder zwemsporters kan in verband gebracht worden met het lage percentage vrijwilligers. Uit de data en tevens uit de interviews die gehouden zijn blijkt dit voor het motief van sociale contacten juist *niet* het geval te zijn. De meerderheid van de ondervraagden die zich niet (alleen) vanwege het spel zelf hebben aangemeld bij de badmintonvereniging, zijn toch actieve leden en doen verschillende soorten vrijwilligerswerk voor hun vereniging. Het sociale aspect speelt ook hier een belangrijke rol. Uit de volgende voorbeelden blijkt tevens dat de bereidheid tot het ondernemen van vrijwilligerswerk per persoon verschillend is.

'Ik denk graag mee. Je bent van de vereniging en badminton is gewoon heel belangrijk voor mij. Ik wil graag dat het goed blijft en dan wil ik gewoon dicht bij het vuur zitten' (Mieke, kwam met intrinsiek én sociaal motief bij deze vereniging).

'De saamhorigheid onder leden vind ik erg belangrijk. Dat je gezellig onder elkaar bent. Daarom help ik mee feesten organiseren, leden aantrekken, adverteren en training geven. Natuurlijk doe ik dit ook voor mijn medeverenigingsleden, het is bedoeld om het verenigingsleven gezellig, leuk en gemotiveerd te houden' (Tineke, kwam met sociaal motief bij deze vereniging).

'Ik vind dat misschien wel mijn sociale plicht. Een vereniging draait om vrijwilligers en daar moet je zelf iets aan doen' (Marc, kwam met uitlaatklep motief bij deze vereniging).

Wat eerder aan de orde is geweest, is dat het doen van vrijwilligerswerk positief samenhangt met één andere component van sociale betekenis, namelijk netwerken. Hoe meer men sociale contacten opdoet met medesporters (ook buiten de sport), hoe meer relaties worden opgedaan door sport en hoe beter de band in de sportgroep, hoe eerder men vrijwilligerswerk zal gaan doen voor zijn/haar sport. Met vertrouwen wordt hier geen betekenisvol verband gevonden. De theorie van Breedveld (2003), verwoord in paragraaf 2.1.3, kan met deze gegevens niet ondersteund worden. Volgens hem zouden vertrouwen en vrijwilligerswerk wel verband houden met elkaar.

4.5.6 Invloeden op vrijwilligerswerk: regressieanalyse

Als laatste wordt één regressieanalyse uitgevoerd met vrijwilligerswerk als afhankelijke variabele. Waarom doen mensen aan vrijwilligerswerk? Dit kan verklaard worden door de invloeden van de onderstaande onafhankelijke variabelen op het deelnemen aan vrijwilligerswerk.

Tabel 4.15: regressieanalyse vrijwilligerswerk

Vrijwilligerswerk

	B	Beta	
(Constant)	1,409		*
Leeftijd	0,126	0,118	
Gezin:			
woont thuis	-0,040	-0,027	
alleenstaand	-0,114	-0,086	
volw zonder kinderen	-0,030	-0,029	
eenoudergezin met kinderen	-0,014	-0,006	
Sociaal economische positie:			
scholier student	-0,036	-0,023	
huisvrouw/man	-0,158	-0,120	
werkloos	0,019	0,009	
gepensioneerd	-0,063	-0,040	
Sekse:			
vrouw	0,010	0,010	
Etniciteit	-0,032	-0,043	
Opleidingsniveau	-0,025	-0,048	
Type sport:			
zwemsport	0,008	0,008	
volleybal	0,281	0,223	*
Lid sportvereniging	0,225	0,235	*
Motivatie:			
extrinsieke motivatie	-0,347	-0,332	**
in- en extrinsieke motivatie	-0,274	-0,277	**
Adjusted R Square	19,2%		

* p<0.01 ** p<0.05 ***p<0.10

Uit deze regressieanalyse is te zien dat volleyballers meer aan vrijwilligerswerk zouden doen dan badmintonners. Dit komt overeen met hetgeen wat in tabel 4.11 naar voren komt. Daarnaast blijkt dat leden van sportverenigingen meer vrijwilligerswerk doen dan niet-leden. Dit gegeven is niet terug te vinden in de theorie van Van der Meulen (2003) in paragraaf 2.1.3. Hij geeft in zijn rapportage aan dat onder personen die zelf aan sport doen naar verhouding meer personen voorkomen die als vrijwilliger actief zijn in de sport dan onder niet-sporters, maar hij maakt dit onderscheid niet tussen leden en niet-leden. Breedveld (2003) geeft daarentegen wel aan dat er voor leden van een sportvereniging een relatie bestaat met het verrichten van vrijwilligerswerk. Tabel 4.11 dient tevens als bevestiging van deze verhouding tussen leden en niet-leden. Het percentage leden dat vrijwilligerswerk doet is hoger dan het percentage van alle drie de typen sporters dat aan vrijwilligerswerk doet. Wanneer uit deze laatste groep de leden weggehaald worden, zal het percentage vrijwilligers onder niet-leden lager uitvallen dan onder leden van sportverenigingen.

Als laatste komt uit deze analyse naar voren dat wanneer mensen met extrinsieke of een combinatie van intrinsieke en extrinsieke motieven aan een sport deelnemen, zij minder aan vrijwilligerswerk doen dan mensen die vanwege intrinsieke redenen aan een sport deelnemen. Dit komt overeen met wat in de voorgaande paragraaf aangehaald is door Rijpma en Leijs (1998). Deze laatste groep mensen voelen zich misschien meer betrokken bij de sport zelf (ook al is dit een klein percentage) en zullen zich daardoor eerder inzetten als vrijwilliger. Ook hier zal rekening gehouden moeten worden met het verschil tussen de extrinsieke motieven, omdat deze tegengestelde effecten kunnen tonen.

Hoofdstuk 5 ~ Conclusies en aanbevelingen

In dit laatste hoofdstuk zal een antwoord gegeven worden op de centrale onderzoeksvraag door middel van het beantwoorden van de hieruit afgeleide onderzoeksvragen. De centrale onderzoeksvraag luidt:

“Wat is de sociale betekenis van sport voor (verenigings)badmintonners en in welke mate komt deze betekenis overeen met die van individuele sporters of teamsporters met een vergelijkbare achtergrond?”

Hiermee wordt getracht inzicht te verschaffen in de sociale betekenis van sport onder verschillende typen sporters, teneinde aanbevelingen aan sportbonden (met name aan de badmintonbond) te kunnen doen over de mate van integratie met betrekking tot individuele, semi-individuele en teamsporten. De eerste zes onderzoeksvragen zullen in paragraaf 5.1 afzonderlijk besproken worden, waarna in paragraaf 5.2 een algehele conclusie getrokken dient te worden ter beantwoording van de centrale onderzoeksvraag. De laatste onderzoeksvraag zal vervolgens in paragraaf 5.3 beantwoord worden, waar uitkomt of sociale betekenis van sport belangrijk is als binding in de sport. In paragraaf 5.4 zullen als laatste aanbevelingen gedaan worden voor sportbonden en voor vervolgonderzoek.

5.1 Beantwoording onderzoeksvragen

- *Welke rol spelen sociale achtergrondkenmerken van sporters voor de sociale betekenis?*

Om inzicht te krijgen in de sociale betekenis van sport en hierdoor in de mate van integratie, is het van belang om kennis te hebben over de achtergrondkenmerken van de drie typen sporters. Gekeken wordt of bijvoorbeeld vrouwen ten opzichte van mannen meer open staan voor anderen, hiermee samenhangend een grotere sociale betekenis hebben en uiteindelijk meer bijdragen aan integratie van zichzelf en/of van anderen in de sport (ongeacht het type sport dat wordt beoefend). Een vraag die dan kan worden beantwoord: ‘Komt het door het geslacht of door het type sport dat men beoefent, dat zwemmers meer vertrouwen hebben in de medemens?’

Onder sporters worden hier de zwemsporters, badmintonners en volleyballers verstaan. Dit is de groep (van 337 respondenten) waarover alle analyses in het vorige hoofdstuk uitgevoerd zijn. Als eerste zal deze vraag beantwoord worden voor de component netwerken. Sociale achtergrondkenmerken kunnen direct en indirect van invloed zijn wanneer het gaat om het vormen van netwerken binnen een sport. Deze invloeden zullen hier bij elkaar gevoegd worden, ze hebben ten slotte allen effect op de sociale betekenis. Vormen van gezinstype,

sociaal-economische positie en sekse zijn de achtergrondkenmerken die een rol spelen op het vormen van netwerken binnen de sport. Volwassenen zonder kinderen, huisvrouwen/mannen en vrouwen oefenen een negatieve invloed uit op het vormen van netwerken (opdoen van sociale contacten, goede band in sportgroep, opdoen van relaties) en gepensioneerden, scholieren/studenten en thuiswonenden een positieve invloed (goede band in de sportgroep, opdoen relaties).

Wat betreft de component vertrouwen, kunnen twee achtergrondkenmerken benoemd worden die een directe rol spelen voor de sociale betekenis: vrouwen en hoger opgeleiden tonen meer vertrouwen in de medemens. Andere positieve relaties kunnen gevonden worden met betrekking tot jongeren en volwassenen in een gezin met kinderen en twee ouders. Deze variabelen kunnen samen met andere variabelen wel een invloed uitoefenen op vertrouwen.

Wanneer er gekeken wordt welke sociale achtergrondkenmerken van invloed zijn op de laatste component van sociale betekenis, vrijwilligerswerk, blijkt dat hier geen effecten gevonden worden. Andere kenmerken spelen wel een rol bij het inzetten als vrijwilliger, maar niet de sociale achtergrondkenmerken. Deze andere kenmerken zullen later aan bod komen.

In dit onderzoek gaat het vooral om het verschil tussen de drie typen sporten, die verschillend scoren op de sociale betekenis van sport. In de laatste onderzoeksvraag van deze paragraaf zullen deze verschillen aan bod komen, waarbij tevens rekening gehouden zal worden met de inzichten die in deze onderzoeksvraag naar voren zijn gekomen.

- *Welke invloed hebben socialisatie(f)actoren op de sociale betekenis die aan sport gegeven wordt?*

Omdat de gegevens met betrekking tot socialisatie(f)actoren alleen uit de interviews gehaald kon worden, kunnen hier geen concrete conclusies uit getrokken worden. Wel is uit de interviews gebleken dat de personen die via vrienden bij deze badmintonvereniging terecht zijn gekomen, een grote sociale betekenis toekennen aan hun sport. Allen hebben bepaalde contacten opgedaan binnen de vereniging, hebben vertrouwelijk contact met mensen buiten de vereniging zowel als met mensen binnen de vereniging en de meeste (met uitzondering van de jeugdleden) zetten zich op verschillende manieren in of hebben zich in het verleden ingezet als vrijwilliger. Socialisatie(f)actoren oefenen dus zeker invloed uit op de sociale betekenis. Wanneer je met anderen bij een vereniging komt, wordt je eerder opgenomen in een netwerk waardoor je je sneller verbonden voelt met de vereniging en haar leden. Deze verbondenheid kan zich uiten in vertrouwen in de medesporters en het inzetten als vrijwilliger. Hoe dit verschilt voor de socialisatie(f)actoren ouders en school is met deze kwalitatieve analyse niet te bepalen. Daarvoor is een te kleine groep geïnterviewd.

Met behulp van NSO data is geprobeerd een indicatie te geven van de invloed van socialisatie(f)actoren: het kennen van iemand toen men zich bij de sport(vereniging) aansloot. Hieruit komt significant naar voren dat het kennen van iemand (ongeacht wie) een positief effect heeft op het vormen van netwerken binnen de sport(vereniging). Wanneer men al iemand kent, worden er sneller sociale contacten met medesporters gelegd. De netwerkcomponent van de sociale betekenis van sport hangt op zijn beurt weer samen met de andere twee componenten, waardoor de invloed van de socialisatie(f)actoren doorwerkt op de gehele sociale betekenis van sport. Het bovenstaande resultaat uit de interviews wordt hiermee bevestigd. Daarnaast komt uit de analyse naar voren dat zwemsporters minder aangeven dat zij al mensen kennen en volleyballers meer aangeven dat zij al mensen kennen dan badmintonners, waardoor de sociale betekenis wat betreft deze actoren groter zal zijn voor volleyballers dan voor badmintonners en voor badmintonners groter dan voor zwemsporters.

- *Welke invloed heeft motivatie voor het deelnemen aan een sport op de sociale betekenis ervan?*

Uit de resultaten van paragraaf 4.2.1 blijkt dat motieven van gezondheid, plezierbeleving en sociale contacten het meest genoemd worden door alle drie de typen sporters. Een combinatie van deze motieven, tezamen met het prestatiemotief bij badmintonners en volleyballers, geeft de belangrijkste motivatie weer om aan één van deze drie sporten deel te nemen. Verschillen tussen de drie typen sporten zullen in de laatste onderzoeksvraag van deze paragraaf aan bod komen.

Beginnend bij netwerken, kan gezegd worden dat motivatie hier geen directe invloed op heeft (uitkomst regressieanalyse). Uit analyses naar de samenhang tussen deze onafhankelijke en afhankelijke variabelen bleek er wel een effect aanwezig te zijn, maar dit zal dan verband houden met andere variabelen die invloed uitoefenen op motivatie. De combinatie van intrinsieke en extrinsieke motivatie, en dan vooral het motief van plezierbeleving en presteren in combinatie met sociale contacten opdoen, heeft een positief effect op het opdoen van sociale contacten met medesporters en op de goede band in de sportgroep.

Deze combinatie van intrinsieke en extrinsieke motivatie werd echter wel direct invloedrijk gevonden voor de mate van vertrouwen. Wanneer mensen vanwege een combinatie van deze motieven deelnemen aan een sport, zullen zij een sterker onderling vertrouwelijk contact laten zien met anderen dan wanneer zij alleen met intrinsieke redenen de sport gaan beoefenen. De motieven gezondheid en sociale contacten opdoen blijken hierbij de belangrijkste extrinsieke motieven te zijn.

Als laatste blijkt de intrinsieke motivatie van directe, positieve invloed op de component vrijwilligerswerk. Mensen die om intrinsieke redenen aan een sport gaan doen (voornamelijk om

te presteren), zullen zich eerder inzetten als vrijwilliger dan mensen die om extrinsieke of een combinatie van intrinsieke en extrinsieke redenen aan sport gaan doen. Rekening moet hierbij worden gehouden met het verschil tussen extrinsieke motieven; het motief van opdoen van sociale contacten zal positief inwerken op vrijwilligerswerk en het gezondheidsmotief zal hier negatief op inwerken.

- *Wat is de samenhang tussen de verschillende onafhankelijke variabelen?*

Uit paragraaf 4.2.2 blijkt dat verschillende sociale achtergrondkenmerken invloed uitoefenen op de motivatie die iemand heeft om aan een sport deel te nemen. In de theorie is niet veel gezegd over de invloed van persoonskenmerken op motivatie, maar uit de bevindingen onder zwemsporters, badmintonners en volleyballers komt duidelijk naar voren dat deze invloed bestaat. Uit de interviews en het NSO bestand blijkt dat jongeren meer dan ouderen voor het motief van opdoen van sociale contacten kiezen en meer voor de combinatie van extrinsieke en intrinsieke motivatie (sociale contacten met presteren/plezierbeleving) dan alleen voor intrinsieke motivatie. Ouderen gaan meer voor het gezondheidsmotief. Jongeren willen zichzelf meer bewijzen en laten zien wat ze kunnen presteren. Daarnaast gaan zij meer voor de gezelligheid aan een sport te doen dan om de sport zelf. Bij de senioren gaat het meer om het spelen van een goede partij, bij de jeugdleden gaat het meer om het spelen van een gezellige partij. Wat dat betreft komen de senioren meer voor de sport zelf.

Mensen die net verhuisd zijn, willen net zo graag als jongeren andere mensen leren kennen en vrienden maken. Zij willen integreren in de nieuwe omgeving, waarbij sport een belangrijke factor is. Op deze manier kan je verschillende mensen uit de omgeving leren kennen. Het maken van nieuwe vrienden is een belangrijke factor om je thuis te kunnen voelen in deze nieuwe omgeving. Maar niet alleen jongeren en mensen die net verhuisd zijn gaan om sociale redenen aan sport doen. Ook mensen met een drukke baan hebben behoefte aan een ander praatje. Sport wordt voor hen gezien als uitlaatklep, waarin zij een partijtje op niveau kunnen spelen en achteraf een gezellig praatje kunnen maken met medesporters. Deze samenhang tussen persoonskenmerken en motivatie komt uit de interviews naar voren. De samenhang tussen leeftijd en motivatie wordt zowel in de interviews als in het NSO bestand gevonden.

Een verband van sociale achtergrondkenmerken en motivatie met socialisatie(f)actoren is niet gevonden. Uit de interviews blijkt dat er geen duidelijk verschil bestaat tussen verschillende persoonskenmerken en motivatie op de verschillende socialisatie(f)actoren. Voor jong en oud blijken vrienden, waar gezellig mee gesport kan worden, van belang. Naast deze bestaande vrienden worden vaak andere vrienden binnen de vereniging opgedaan, die een belangrijk deel gaan uitmaken van het sociale netwerk van die persoon. Een groot deel van deze vrienden

opgedaan door de sport, blijft gewoon sportvrienden waar gezellig mee gesport en gekletst wordt op de speelavond. Een klein deel van deze vrienden wordt vaak beschouwd als 'goede vrienden opgedaan door de sport'. Met dit kleine groepje (soms niet meer dan twee personen) worden contacten buiten de sport om opgebouwd.

Daarnaast kunnen verbanden met het type sport weergegeven worden voor zwemsporters, badmintonners en volleyballers apart. Uit de gegevens in paragraaf 4.1.2 blijkt dat er een aantal significante verschillen aangegeven kunnen worden tussen de verschillende typen sporters. Onder badmintonners bevinden zich meer vrouwen, meer thuiswonenden en minder alleenstaanden dan onder zwemsporters. Wanneer gekeken wordt naar de verschillen tussen de sociale achtergrondkenmerken van badmintonners en volleyballers, kunnen er nauwelijks verschillen naar voren gehaald worden. Alleen een effect met betrekking tot werkzaamheid komt hier aan bod. Waar werkenden hoger vertegenwoordigd zijn in de volleybalsport dan in de badmintonsport, bevinden zich juist meer huisvrouwen/mannen onder badmintonners dan onder volleyballers.

Als laatste worden hier verbanden weergegeven tussen organisatieverband en andere onafhankelijke variabelen. Lidmaatschap van een sportvereniging blijkt hier met betrekking tot sociale achtergrondkenmerken alleen met sociaal-economische positie een samenhang te vertonen. Ongeacht het type sport, blijken scholieren/studenten meer dan werkenden lid te zijn van een sportvereniging.

Daarnaast vertoont het lid zijn van een sportvereniging positieve verbanden met motivatie. Mensen sluiten zich vooral aan bij een sportvereniging vanwege de combinatie van intrinsieke en extrinsieke motivatie, waarbij de intrinsieke motivatie (presteren en plezierbeleving) het zwaarste telt. Ook blijkt uit dit onderzoek dat het opdoen van sociale contacten als extrinsiek motief een positief verband vertoont met het lidmaatschap. De combinatie van presteren, plezierbeleving en sociale contacten opdoen blijkt dus over het algemeen (dit geldt namelijk niet voor de zwemsport) van belang bij het lid worden van een sportvereniging. Mensen die zich met intrinsieke motivatie bij een sport aansluiten, hebben volgens Rijpma en Leijs (1998) meer binding met de sport en zullen langer lid blijven van de gekozen sportvereniging. Dit zou verschillen voor jongeren die een vluchtiger sportgedrag vertonen, maar dat wordt hier niet onderzocht. Uit dit onderzoek blijkt dat het opdoen van sociale contacten tevens van belang kan zijn voor de binding met de sport(vereniging). In paragraaf 5.2 zal hier verder op ingegaan worden.

In het conceptueel model worden type sport en organisatieverband afgebeeld als één onafhankelijke variabele, maar deze worden eigenlijk opgesplitst. Als daarnaast dan nog gekeken wordt naar de samenhang tussen organisatieverband en type sport, komt naar voren

dat de zwemsporters zich minder en volleyballers zich meer dan badmintonners bij een sportvereniging aansluiten. Wanneer men lid is van een sportvereniging, zou men zich meer verbonden moeten voelen met de sport.

De relatie tussen organisatieverband en socialisatiefactoren kan hier niet onderzocht worden, omdat in de kwalitatieve analyse alleen verenigingsleden geïnterviewd zijn. Zij kunnen niet vergeleken worden met badmintonners die zich niet hebben aangesloten bij een vereniging. Over deze samenhang kan hier niks gezegd worden.

- *Wat is de samenhang tussen de componenten van sociale betekenis van sport?*

Uit samenhanganalyses komt in paragraaf 4.5 per component van sociale betekenis van sport naar voren, dat een aantal componenten positief met elkaar samenhangen. Dit houdt in dat de ene component invloed heeft op de andere. De componenten zelf zijn daarnaast nog eens opgesplitst, waardoor de onderdelen van de ene component verschillend samen kunnen hangen met de onderdelen van een andere component. Hier worden de onderdelen samengevoegd tot één component. Daarbij zal er worden uitgelegd op welke manier de ene component samenhangt met de andere.

Er is bewezen dat de component netwerken samenhangt met de component vertrouwen. In de door de sport gevormde netwerken van sociale contacten met medesporters (ook buiten de sport om), hebben mensen goed onderling vertrouwelijk contact. Hoe meer je met bepaalde mensen contacten opbouwt, hoe meer vertrouwen je krijgt in deze mensen. Daarnaast hangt de vorming van netwerken samen met het deelnemen aan vrijwilligerswerk. Hoe meer sociale contacten men heeft met medesporters, hoe meer relaties opgedaan worden door de sport en hoe beter de band in de sportgroep, hoe eerder men zich zal inzetten als vrijwilliger. Hoewel Breedveld (2003) een relatie tussen vertrouwen en vrijwilligerswerk over alle sporters had gevonden ('mensen met vertrouwen in anderen zullen eerder vrijwilligerswerk doen'), wordt deze relatie hier onder zwemsporters, badmintonners en volleyballers niet gevonden.

- *Welke verschillen/overeenkomsten in sociale betekenis van sport kunnen aangetoond worden tussen zwemsport, badminton en volleybal en hoe kunnen deze verklaard worden?*

Met de resultaten uit hoofdstuk 4 wordt aangetoond dat (verenigings)volleyballers ten opzichte van badmintonners meer sociale contacten met medesporters hebben (ook buiten de sport om) en een sterkere band in de sportgroep hebben. Op basis van de component netwerken is de sociale betekenis van volleyballers groter dan voor badmintonners. Als verklaring hiervoor kan ten eerste vermeld worden dat netwerkvorming positief beïnvloed wordt door motieven van

plezierbeleving, presteren en sociale contacten opdoen. Op presteren en plezierbeleving scoren volleyballers significant hoger dan badmintonners, waardoor hun netwerkvorming en dus hun sociale betekenis positief beïnvloed wordt. Ten tweede moeten volleyballers meer met elkaar samen werken als een team, waardoor zij zich meer betrokken voelen tot een netwerk. Ten slotte is de invloed van socialisatie(f)actoren groter dan voor badmintonners, waardoor de netwerkvorming versterkt wordt.

Wanneer de netwerkvorming van badmintonners met die van zwemsporters vergeleken wordt, kunnen meer verhoudingen bekeken worden dan hierboven. Uit de analyse van paragraaf 4.5.2 komt niet significant naar voren dat zwemsporters lager scoren op de component netwerken dan badmintonners, maar met behulp van resultaten uit het voorafgaande hoofdstuk kan toch gezegd worden dat de netwerkvorming bij semi-individuele sporters sterker is dan bij individuele sporters. Dit kan ten eerste verklaard worden door de hogere positieve scores op motieven die betekenisvol zijn voor deze component. Badmintonners scoren duidelijk hoger op de motieven van plezierbeleving, presteren en sociale contacten opdoen, waardoor hun netwerkvorming sterker is dan bij zwemsporters. Ten tweede kan dit verklaard worden door het percentage sporters dat lid is van een sportvereniging. Nauwelijks eenderde van alle zwemsporters is lid van een zwemvereniging. Dit percentage is niet hoog, wat inhoudt dat de positieve score van verenigingsbadmintonners (bijna tweederde van alle badmintonners) van invloed is op netwerkvorming. Ten slotte is de invloed van socialisatie(f)actoren groter voor badmintonners dan voor zwemsporters, waardoor de netwerkvorming versterkt wordt.

Zwemsporters blijken op basis van de resultaten meer onderling vertrouwelijk contact te hebben dan badmintonners. Dit kan in relatie gebracht worden met het aantal vrouwen en hoger opgeleiden binnen de zwemsport. Het percentage vrouwen en hoger opgeleiden is hier groter dan bij badminton, wat een positief significant effect heeft op vertrouwen. Zij laten een grotere mate van onderling vertrouwelijk contact zien (paragraaf 4.5.3). Maar ook wanneer gecontroleerd wordt voor deze factoren, blijken zwemsporters een groter vertrouwen in anderen te vertonen dan badmintonners. Voor dit effect kan alleen geen duidelijke verklaring gegeven worden. Andere, niet genoemde factoren kunnen hier een rol spelen. Zwemmen is een individuele sport, waarbij juist minder vertrouwen naar voren komt dan bij een semi-individuele sport. Deze mensen zijn individueel aan het sporten en het vertrouwen in medesporters dient bij badmintonners hoger te zijn vanwege het sporten met anderen (vooral hoger en lager opgeleiden door elkaar). Je bent hier meer van elkaar afhankelijk.

Wat betreft motivatie, blijkt dat mensen die met een combinatie van intrinsieke en extrinsieke motieven aan een sport deelnemen een grotere mate van vertrouwen tonen in anderen dan mensen met alleen intrinsieke motivatie. De positieve invloed van extrinsieke motivatie blijkt in deze combinatie het zwaarst te wegen. Deze invloed van extrinsieke motivatie

wordt aangevoerd door het motief van opdoen van sociale contacten en het gezondheidsmotief, die ieder positief samenhangen met vertrouwen (waarvan het gezondheidsmotief alleen met onderling vertrouwelijk contact samenhangt). Door een combinatie van het sterk heersende gezondheidsmotief met het sociale motief bij zwemsporters, kunnen deze een hogere mate van vertrouwen vertonen dan badmintonners.

Bij volleyballers liggen de percentages van scores op vertrouwen nog hoger dan bij zwemsporters, waardoor deze vergeleken met badmintonners ook meer vertrouwen tonen in anderen. Een verklaring hiervoor zou zijn dat deze teamsporters met elkaar samen moeten werken in een team, waardoor er vertrouwen opgebouwd wordt. Niet alleen moet dit vertrouwen onder de medesporters bestaan, ook het vertrouwen in anderen buiten de sport is het hoogst bij de volleyballers. Voor een statistische verklaring voor dit hoge vertrouwen kan tevens het percentage vrouwen en hoger opgeleiden genoemd worden. Net zoals bij de zwemsport, zijn er bij volleybal meer vrouwen en hoger opgeleiden dan bij badminton, die een positief effect vertonen op vertrouwen.

Wanneer naar vrijwilligerswerk gekeken wordt, kan aan de hand van de resultaten gezien worden dat volleyballers meer vrijwilligerswerk doen dan badmintonners. Ook met deze uitkomst kan gezien worden dat de sociale betekenis van sport onder volleyballers groter is dan voor badmintonners. Badmintonners tonen daarnaast wel meer inzet als vrijwilliger dan zwemsporters, waaruit de conclusie volgt dat zij weer een grotere sociale betekenis van sport hebben dan zwemsporters.

Deze laatste uitkomst kan verklaard worden door de motivatie om aan een sport deel te nemen. Zwemsporters blijken vooral om het gezondheidsmotief aan hun sport deel te nemen. Badmintonners en volleyballers blijken vooral om de plezierbeleving aan hun sport te doen. Uit statistische gegevens komt naar voren dat mensen die met intrinsieke motieven een sport gaan beoefenen, zich eerder zullen inzetten als vrijwilliger dan mensen die om extrinsieke redenen aan sport gaan doen. Voornamelijk het prestatiemotief geeft hier de doorslag voor de deelname aan vrijwilligerswerk. Dit motief wordt door zwemsporters significant minder genoemd dan door badmintonners en volleyballers (3,5% versus 20-25%). Wat niet significant is aangetoond, maar wel naar voren komt, is dat er tevens verschil bestaat tussen het verband van extrinsieke motivatie en vrijwilligerswerk. Het gezondheidsmotief blijkt een negatief effect te hebben op vrijwilligerswerk en het motief van opdoen van sociale contacten een positief effect. Dit houdt in dat het meest genoemde motief van zwemsporters, gezondheid, bijdraagt aan een minder sterke inzet als vrijwilliger. Badmintonners en volleyballers noemen juist het motief van sociale contacten significant het meest, wat een hogere inzet als vrijwilliger oplevert. Daarnaast kan gezegd worden dat de zwemsport meer individueel gericht is, waardoor er minder aan de organisatie van de sport gedaan hoeft te worden. Bij badminton en volleybal is er meer

organisatie nodig, wat betreft wedstrijdschema's, toernooien en dergelijke, waarbij ook meer vrijwilligers nodig zijn. Zodoende nemen zwemsporters minder snel taken van vrijwilligerswerk op zich en is dit ook minder nodig dan bij de andere twee type sporten.

Ook het verschil tussen badmintonners en volleyballers kan hiermee verklaard worden. Volleyballers scoren op de invloedrijke motieven net iets hoger dan badmintonners, waardoor zij tevens hoger scoren op de inzet als vrijwilliger.

5.2 Conclusie: beantwoording centrale onderzoeksvraag

In deze paragraaf zal geprobeerd worden de centrale onderzoeksvraag zo nauwkeurig mogelijk te beantwoorden op basis van de in de vorige paragraaf beantwoorde onderzoeksvragen.

“Wat is de sociale betekenis van sport voor (verenigings)badmintonners en in welke mate komt deze betekenis overeen met die van individuele sporters of teamsporters met vergelijkbare achtergrond?”

De sociale betekenis van sport onder badmintonners wordt uitgelegd aan de hand van drie componenten van sociale betekenis. De eerste component, netwerken, laat blijken dat de score van badmintonners op netwerkvorming met medesporters tussen zwemsport en volleybal invalt. Zij voelen zich in de meeste gevallen thuis in de sportgroep, blijven na afloop vaak napraten, hebben een redelijk goede band met de trainer/coach en de meeste hebben via de sport goede vrienden ontmoet. Na bestudering van percentages die gescoord zijn op netwerkvorming, blijkt dat badmintonners eerder richting de zwemsporters gaan dan richting de volleyballers. Geïnterviewde badmintonners noemen hun sport een sociale sport, maar er wordt duidelijk een minder belangrijk sportnetwerk gevormd dan bij de teamsport volleybal. Wat hiernaast wel opvalt, is dat badmintonners de meeste relaties via het sporten gekregen hebben in vergelijking met de andere twee sporten.

Wanneer de vertrouwenscomponent onder de loep genomen wordt, komt naar voren dat badmintonners minder vertrouwen hebben in de medemens dan de andere twee typen sporters. Waar de zwemsporters als individualistische sporters het minste vertrouwen in anderen zouden hebben, blijken de badmintonners (en ook de volleyballers) niet veel te verschillen van dit type sporters. Badmintonners scoren hier in percentages wel het laagst op algemeen vertrouwen en onderling vertrouwelijk contact, maar dit verschil is niet erg betekenisvol. Een andere analyse (paragraaf 4.5.4) laat zien dat er een licht positief verband bestaat tussen zwemsport ten opzichte van badminton en onderling vertrouwelijk contact. Dit houdt in dat zwemsporters meer onderling vertrouwelijke contacten hebben met anderen dan badmintonners in dit onderzoek, waardoor hun sociale betekenis op dit gebied groter zou zijn dan die van badmintonners.

Uit de analyses op de laatste component, vrijwilligerswerk, blijkt dat badmintonners qua inzet als vrijwilliger tussen de individuele en teamsporters instaan. Bij volleybal wordt hier een erg hoog percentage vrijwilligers aangetroffen. Badmintonners neigen ook hier dichterbij de zwemsporters toe. Zij willen zich dus wel inzetten als vrijwilliger, waarmee de sociale betekenis van de sport vergroot wordt, maar doen dit niet in dezelfde mate als volleyballers.

Uit dit onderzoek blijkt dat badmintonners over het algemeen socialer ingesteld zijn dan zwemsporters, behalve met betrekking tot vertrouwen. Door verschillende invloedrijke factoren is het vertrouwen onder deze individuele sporters groter dan onder semi-individuele sporters. Verder worden er geen duidelijke verschillen in vertrouwen tussen de drie typen sporters aangetroffen, waar dit voor netwerken en vrijwilligerswerk wel het geval is. Bij deze twee componenten van de sociale betekenis van sport valt duidelijk op te merken dat volleyballers hier het hoogst op scoren en zwemsporters het laagst. Naast deze vergelijking komt uit percentages naar voren dat badmintonners qua score op deze componenten van sociale betekenis, meer richting de zwemsporters reiken dan richting de volleyballers.

Volleyballers als teamsporters geven op basis van hun scores op de drie componenten van sociale betekenis aan dat zij een grotere sociale betekenis van sport beleven dan badmintonners. Op hun beurt valt dan weer te zien dat badmintonners over het algemeen hoger scoren qua sociale betekenis van sport dan zwemsporters, maar dit verschil is niet van dezelfde mate als het verschil met teamsporters en deze semi-individuele sporters. Deze semi-individuele sporters blijken op basis van sociale betekenis meer individueel gericht dan teamgericht ingesteld te zijn.

5.3 Sociale betekenis als binding in de sport

In paragraaf 2.3 werd aangehaald dat de binding met de sport bij extrinsiek gemotiveerde personen lager is dan bij sporters die vooral intrinsiek gemotiveerd zijn (Rijpmma en Leijns, 1998). Volgens de bevindingen in paragraaf 4.5.5 gaat deze bewering niet op voor het motief van opdoen van sociale contacten. Samen met het pleziermotief en prestatiemotief zijn dit de belangrijkste positieve invloeden onder de motieven van sporters op de sociale betekenis. Maar leidt deze gecreëerde sociale betekenis uiteindelijk tot de binding van leden aan hun sport? De laatste onderzoeksvraag zal hier beantwoord worden:

- *Welke invloed heeft de sociale betekenis van sport op de keuze om lid te blijven van de vereniging?*

De sociale betekenis zou van grote waarde zijn voor het behoud van sporters of leden. Met de data uit het NSO bestand is geen onderzoek gedaan naar de uiteindelijke binding van de drie

typen sporters aan hun sport, maar met sociale motivatie kan wel een indicatie gegeven worden. Het sociale motief heeft een positieve invloed op netwerken en vertrouwen (bijlage 2, tabel 4.13), waardoor binding met de sport(vereniging) versterkt wordt en uiteindelijk kan doorwerken in het deelnemen aan vrijwilligerswerk. Bij de interviews is gevraagd of de badmintonleden zich door het gecreëerde sociaal netwerk, vertrouwen en de inzet als vrijwilliger in de vereniging verbonden voelen aan de vereniging en vanwege deze sociale betekenis lid blijven van de vereniging. De meningen over deze vraag zijn verdeeld. Een aantal leden, die al langdurig lid zijn van de club, voelen zich sterk verbonden aan de vereniging met de bijbehorende leden. Zij vinden het erg gezellig bij deze vereniging en zouden er niet weg willen. Andere leden (die langdurig én minder langdurig lid zijn) voelen zich minder sterk verbonden aan de vereniging met de bijbehorende leden. Zij vinden het wel een gezellige vereniging, maar denken dat ze dit ook in een andere vereniging kunnen vinden. De sociale contacten die ze hebben opgebouwd (of al hadden voordat ze lid werden van deze club) zullen toch wel standhouden. Daarvoor hoeven ze niet bij de vereniging te blijven. Zolang ze hun voldoening kunnen halen uit het spel en gezellig na kunnen kletsen met verschillende mensen, zullen zij bij deze vereniging blijven.

Degenen die aangeven dat zij bij de vereniging blijven zolang zij er nog plezier uithalen, zijn voornamelijk om extrinsieke redenen (sociaal motief, uitlaatklep) bij de vereniging terecht zijn gekomen. De theorie uit paragraaf 2.3, dat mensen met intrinsieke beweegredenen zich meer verbonden voelen aan de vereniging, wordt hiermee ondersteund. Een andere factor die de binding met de vereniging versterkt, betreft de sociale contacten die men al had voordat men bij de vereniging terecht is gekomen. Als deze bekenden lid blijven, blijft men ook eerder lid. Dit kan tevens in verband staan met de leeftijd van de betreffende personen. Jongeren (van rond de twintig) blijven makkelijker lid wanneer de ouder(s) ook lid blijven en ouderen (van rond de vijftig) blijven makkelijker samen met vrienden en/of partner lid. Bij personen in de leeftijd van 25-49 jaar met goede sociale contacten binnen de vereniging, zijn niet bang deze contacten te verliezen wanneer zij de vereniging verlaten. Het opleidingsniveau is hier geen bepalende factor: hoger en lager opgeleiden geven beiden aan bij de vereniging te blijven zolang zij het er naar hun zin hebben. Ook kunnen de verschillende componenten van de sociale betekenis hier niet specifiek als bindmiddel benoemd worden: wanneer het plezier weg zou vallen, wordt de binding met de club minder. Zelfs wanneer er goede netwerken, goed vertrouwen en een positie als vrijwilliger opgebouwd zijn.

Voor de jeugdleden zijn de sociale contacten van groot belang. Zonder hun sportvrienden zouden zij hun sportloopbaan niet zomaar voortzetten bij deze vereniging. De gezelligheid staat voorop. Wanneer dit vervalt, zullen zij een andere vereniging zoeken waar zij deze gezelligheid weer terug kunnen vinden. Dit houdt ook verband met de geringe duur van het lidmaatschap. Zij zijn nog maar een paar jaar lid, waardoor zij makkelijker hun opgebouwde netwerk kunnen

vervangen door bij een andere vereniging eenzelfde netwerk op te bouwen. De gezelligheid en plezierbeleving in de sportvereniging blijft van groot belang.

5.4 Aanbevelingen

Als laatste kan aan de hand van dit onderzoek een aantal aanbevelingen gedaan worden voor vervolgonderzoek. Ten eerste zal het interessant zijn om een groep of alle semi-individuele sporten te vergelijken met een groep of alle individuele sporten en teamsporten. In dit onderzoek zijn de groepen van badmintonners, zwemsporters en volleyballers te klein om een generaliserende conclusies uit te kunnen spreken over het verschil in sociale betekenis tussen individuele, semi-individuele en teamsporters. Een grotere steekproef van sporten en/of sporters zal een duidelijker beeld geven van de werkelijke relaties tussen deze drie typen sporten.

Met betrekking tot de doelstelling kunnen aanbevelingen gedaan worden aan sportbonden of sportverenigingen. Badminton-, zwem- en volleybalverenigingen moeten het publiek goede mogelijkheden aanbieden om 'dat leuke spel' te kunnen spelen, in een aangename omgeving. Zij kunnen er als vereniging aan werken om leden te werven (gratis introductie met de sport) en ook te onderhouden (nevenactiviteiten). Uit dit onderzoek is gebleken dat de sociale betekenis van sport van groot belang is onder sporters en hoe deze sociale betekenis tot stand komt. Wanneer bonden of verenigingen hierop inspelen, kunnen zij de sporters meer betrekken bij de sport(vereniging) en haar spelers (leden). Op deze manier draagt de sociale betekenis die in de sport opgedaan wordt, bij aan de integratie van mensen in de samenleving. Er ontstaat sociale cohesie. Voor badmintonverenigingen is het van belang deze sociale betekenis bij hun sporters te vergroten. Uit dit onderzoek blijkt dat badmintonners meer individuele sporters zijn dan teamsporters, waardoor niet sterk wordt bijgedragen aan integratie. Door hen meer te betrekken bij de sport(vereniging) en in te spelen op het vormen van netwerken, vertrouwen en deelname aan vrijwilligerswerk, kunnen zij sterker bijdragen aan integratie van mensen in de samenleving. De badmintonbond of -verenigingen zullen dan op de vorming van netwerken in moeten spelen. Er kunnen uitstapjes, toernooi of feesten georganiseerd worden, waardoor leden elkaar beter leren kennen en een hechtere groep kunnen vormen. Vanuit deze netwerken wordt volgens de resultaten uit dit onderzoek meer vertrouwen gecreëerd en neemt het aantal vrijwilligers toe. Men zal deze sport langer blijven beoefenen, vanwege de goede ervaring die zij er opdoen. Dit leidt tot positieve mond-tot-mond reclame, waardoor meer mensen (vrienden) de sport kunnen gaan beoefenen.

In vervolgonderzoek kan daarnaast meer aandacht besteed worden aan de socialisatie(f)actoren die van invloed zijn op de keuze van een persoon om aan een sport deel te nemen. De gegevens uit de interviews gaven geen sterk beeld van invloeden van deze factoren op de sociale betekenis van sport. Vanwege de beperkte mogelijkheid tot het afnemen van interviews, kon tevens geen duidelijk beeld geschetst worden tussen verschillende

badmintonverenigingen. De sociale betekenis is voor de geïnterviewden als lid van een 'gezelligheidsgerichte vereniging' redelijk hoog, maar kan voor leden van een meer op 'competitiegerichte vereniging' een stuk lager zijn. Ook hier zal in ander onderzoek meer op ingespeeld moeten worden.

Tevens zou in vervolgonderzoek minder (of anders) aandacht besteed kunnen worden aan de verklarende sociale achtergrondkenmerken. In mijn onderzoek komen deze niet als verklarend naar voren, terwijl daar van tevoren (in de theorie) wel van uit werd gegaan. Verschillende levensfasen hadden onder de onderzochte sporters van invloed kunnen zijn op de betekenisgeving van de sport. In mijn conceptueel model konden de verklarende variabelen achteraf gezien dan ook als controlerende variabelen meegenomen worden. De eerste onderzoeksvraag met betrekking tot de relatie tussen sociale achtergrondkenmerken en de sociale betekenis van sport, is in dit onderzoek niet uitermate relevant geweest. Mijns inziens zou er een grotere populatie onderzocht moeten worden (meerdere sporten van één type sport), om te kijken of deze achtergrondkenmerken dan wel een ingrijpende invloed uitoefenen op de sociale betekenis van de drie typen sporters.

De laatste aanbevelingen gaan in de richting van de binding in de sport. Wat kan naast de sociale betekenis gezien worden als een bindmiddel in de sport? Het sociale aspect is niet het enige aspect wat mensen kan binden aan hun sport of sportvereniging. Hier is al onderzoek naar gedaan, maar het zou interessant zijn om hier met dezelfde (NSO)data mee verder te werken.

Literatuurlijst

- Allison, P.D. (1999). *Multiple regression: a primer*. Thousand Oaks, California: Pine Forge Press.
- Baron, S., Field, J., Schuller, T. (2000). *Social Capital. Critical Perspectives*. Oxford: University Press.
- Breedveld, K. (2003). Sport en cohesie: de relatie tussen sportdeelname en sociaal kapitaal. In: Breedveld, K., Goossens, R., Lucassen, J., Ooijendijk, W., Hildebrandt, V., Stiggelbout, M., Poel, H. van der & Bottenburg, M. van, *Rapportage sport 2003*. Den Haag: SCP. (pp 247-283).
- Breedveld, K., Tiessen-Raaphorst, A. (2006). Beoefening. In: Breedveld, K. en Tiessen-Raaphorst, A., *Rapportage sport 2006*. Den Haag: SCP (pp 82-106).
- Cramer, D. (2003). *Advanced Quantitative Data Analysis*. Maidenhead: Open University Press.
- Elling, A.H.F. (2004). 'We zijn vrienden in het veld'. Grenzen aan sociale binding en 'verbroedering' door sport. *Pedagogiek*, 24 (4), 342-360.
- Elling, A.H.F. (2005). Sociaal kapitaal, binding en ongelijkheid in de sport. Ongepubliceerd paper. Tilburg: Universiteit van Tilburg.
- Giljam, M.J. (1988). *Sportgedrag en levensloop*. Culemborg: Uitgeverij Giordano Bruno.
- Heuvel, M. van den (2003). *De maatschappelijke betekenis van sport op televisie*. Opgehaald op 1 maart 2005, van www.mulierinstituut.nl.
- Hoyng, J. en Knop, P. de (2002). De sociale functies en betekenissen van sport. In: Knop, P. de, Vanreusel, B., Scheerder, J. (red.), *Sportsociologie. Het spel en de spelers*. Maarssen: Elsevier Gezondheidszorg. (p.79-96).
- Meulen, R. van der (2003). Betrokkenheid: volgers, toeschouwers en vrijwilligers. In: Goossens, R., Lucassen, J., Ooijendijk, W., Hildebrandt, V., Stiggelbout, M., Poel, H. van der & Bottenburg, M. van (red.), *Rapportage sport 2003* (pp 247-283). Den Haag: SCP.
- Meulen, R. van der, Ruiters, S. en Ultee, W. (2005). 'Bowling apart?' Vier vragen over Nederlandse sportclubs en omgang tussen arm en rijk. *Mens & Maatschappij*, 80 (3), 197-219.
- Nederlandse Badminton Bond (2004). *Beleidsplan 2005-2008*. Opgehaald op 24 oktober 2005, van www.badminton.nl.
- Putnam, R.D. (2000). *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- Rijpma, S., Leijds, H. (1998). *Midlife-sporters: waarom stoppen zij?* Rotterdam: Centrum voor onderzoek en statistiek.

- Roording, G. (2005). *Ledental NOC*NSF over 2004*. Opgehaald op 22 december 2005, van www.nocnsf.nl.
- Scheerder, J., Pauwels, G., Vanreusel, B. (2004). Sport en inburgering. Een empirische analyse van de relatie tussen sportbeoefening en sociaal kapitaal. *Tijdschrift voor sociologie*, 25 (4), 417-445.
- Sieppel, O. (2001). *Sport, community structures and social integration: the case of Norwegian voluntary sport organisations*. Paper gepresenteerd op het zesde jaarlijkse congres van 'the European College of Sport Science', 24-28 juli 2001 te Cologne.
- Taks, M., Knop, P. de (2002). Sport en sociale structuren: sport en vrijwilligers. In: Knop, P. de, Vanreusel, B., Scheerder, J. (red.), *Sportsociologie. Het spel en de spelers* (p.220-227). Maarssen: Elsevier Gezondheidszorg.
- Ten Berge, J.M.F. en Siero, F.W. (1994). *Factoranalyse*. In reader MTO-D-MAW 2004.
- Tiessen, A. (2004). *Ledental NOC*NSF over 2003*. Opgehaald op 24 oktober 2005, van www.NOC*NSF.nl.
- Ulseth, A. (2004). Social Integration in Modern Sport: Commercial Fitness Centres and Voluntary Sports Clubs. *European Sport Management Quarterly*, 4, 95-115.
- Vanreusel, B. en Bulcaen, F. (1992). *De sociale betekenis van sportdeelname*. Leuven: Onderzoekseenheid Sociaalculturele Kinantropologie, Instituut voor Lichamelijke Opleiding K.U. Leuven.
- Vocht, A. de (2000). *Basishandboek SPSS 10*. Utrecht: Bijleveld Press.

Bijlagen

Bijlage 1: verhoudingen percentage sportdeelnemers

Tabel 3.1 (Breedveld, 2003: p256)

Verhouding tussen percentage deelnemers aan verschillende sporten en aan sport in het algemeen, naar drie achtergrondkenmerken, 1983 en 1999, bevolking van 6-79 jaar

Bron: SCP (AVO Aanvullend voorzieningengebruik onderzoek)

1983	sekse	leeftijd	leeftijd	opleidingsniveau	opleidingsniveau	etniciteit		
	sekse (man/vrouw)							
	1999	1983	1999	1983	1999	1999		
zaalvoetbal	12,8 zaalvoetbal	8,9 basketbal	15,0 basketbal	16,0 hockey	4,8 hockey	5,8 auto-/motor		4,0
veldvoetbal	9,1 veldvoetbal	6,6 vechtsporten	13,0 soft-/honkbal	12,0 watersport	3,3 golf	3,9 schaatsen		2,6
auto-/motor	8,0 auto-/motor	4,2 handbal	12,0 vechtsporten	8,3 tennis	2,8 basketbal	3,7 tafeltennis		2,5
vechtsporten	4,4 squash	2,2 korfbal	10,0 skate/skeeler	6,2 basketbal	2,5 squash	3,6 watersport		2,2
tafeltennis	2,4 tafeltennis	2,1 atletiek	6,0 veldvoetbal	6,1 atletiek	2,4 watersport	3,3 paardrijden		2,1
atletiek	2,1 basketbal	2,1 veldvoetbal	5,8 hockey	5,5 tafeltennis	2,4 tennis	2,5 atletiek		2,0
basketbal	1,9 vechtsporten	2,1 hockey	5,8 handbal	5,3 schaatsen	2,4 tafeltennis	2,4 tennis		1,8
joggen	1,8 joggen	2,0 zaalvoetbal	3,8 korfbal	5,3 badminton	2,3 schaatsen	2,3 handbal		1,8
watersport	1,5 atletiek	1,8 auto-/motor	3,5 zaalvoetbal	5,1 volleybal	2,2 joggen	2,2 skate/skeeler		1,6
hockey	1,5 golf	1,8 tafeltennis	3,5 tafeltennis	4,5 joggen	2,1 skate/skeeler	2,0 gym/turnen		1,6
schaatsen	1,2 watersport	1,7 paardrijden	3,3 paardrijden	4,5 vechtsporten	2,0 volleybal	1,9 badminton		1,5
tennis	1,2 soft-/honkbal	1,4 joggen	3,2 squash	3,8 paardrijden	1,8 handbal	1,8 korfbal		1,5
algemeen	1,1 tennis	1,3 schaatsen	3,2 badminton	2,2 zwemmen	1,6 atletiek	1,8 zwemmen		1,4
volleybal	1,1 hockey	1,2 badminton	3,2 schaatsen	2,1 algemeen	1,5 fitness/aerobic	1,8 zaalvoetbal		1,3
badminton	1,0 volleybal	1,1 volleybal	2,8 watersport	2,1 zaalvoetbal	1,5 korfbal	1,7 volleybal		1,3
zwemmen	0,9 schaatsen	1,1 watersport	2,8 volleybal	1,9 veldvoetbal	1,4 vechtsporten	1,6 algemeen		1,3
handbal	0,6 badminton	1,0 zwemmen	2,5 atletiek	1,8 auto-/motor	1,0 badminton	1,5 golf		1,2
korfbal	0,6 algemeen	1,0 gym/turnen	2,2 auto-/motor	1,8 korfbal	1,0 zwemmen	1,4 joggen		1,2
paardrijden	0,6 zwemmen	0,8 algemeen	2,1 gym/turnen	1,8 gym/turnen	1,0 algemeen	1,4 veldvoetbal		1,0
gym/turnen	0,3 korfbal	0,8 tennis	1,9 zwemmen	1,8 handbal	0,7 soft-/honkbal	1,3 squash		1,0
	skate/skeeler	0,8	fitness/aerobic	1,7	zaalvoetbal	1,3 hockey		1,0
	fitness/aerobic	0,6	algemeen	1,5	auto-/motor	1,2 fitness/aerobic		1,0
	handbal	0,5	joggen	1,4	paardrijden	1,2 basketbal		0,8
	gym/turnen	0,3	tennis	1,3	veldvoetbal	1,2 vechtsporten		0,7
	paardrijden	0,3	golf	0,9	gym/turnen	0,7 soft-/honkbal		0,5

a) Jong 6-34 jaar, oud 35-79 jaar

b) Laag opgeleid < hbo/wo, hoog opgeleid hbo, wo, respondenten van 19 jaar en ouder

c) Inclusief Westerse allochtonen, geen cijfers over 1983 beschikbaar

Tabel 3.3: AVO 2003 (in percentages)

	Zwem- sport	Badmin- ton	Volley- bal	Zwem- sport lid	Badmin- ton lid	Volley- bal lid
	N = 871	N = 151	N = 113	N = 63	N = 43	N = 49
Leeftijd						
12-34 jaar	35,4	45,0	46,0	34,9	28,0	44,9
35-65+	64,6	55,0	54,0	65,1	72,0	55,1
Sekse						
man	40,6	46,4	47,8	39,7	58,1	30,6
vrouw	59,4	53,6	52,2	60,3	41,9	69,4
Gezinstype						
woon thuis	14,0	25,0	27,0	17,0	19,0	18,0
alleenstaande volwassenen	13,0	5,0	12,0	10,0	7,0	18,0
zonder kinderen	30,0	26,0	25,0	37,0	33,0	20,0
eenoudergezin met kinderen	3,0	3,0	5,0	2,0	0	8,0
gezin met kinderen en twee ouders	40,0	42,0	31,0	35,0	41,0	35,0
Werkzaamheid						
gepensioneerd	7,3	6,1	5,4	11,3	11,9	6,3
werkloos	4,5	5,4		4,8	7,1	
huishouding	8,5	7,4	4,5	6,5	11,9	6,3
school/studie	8,1	17,6	17,1	11,3	11,9	16,7
werkend	71,5	63,5	73,0	66,1	57,1	70,8
Etniciteit						
Nederlands	95,3	94,0	95,6	98,4	95,3	98,0
Turks/Marokk.	0,6		0,9			2,0
Surin/Antill.	0,6	0,7	0,9			
Indisch/Moluks	0,6	2,6			4,7	
overig	3,0	2,6	2,7	1,6		
Opleidingsniveau						
lager	4,8	8,7	8,1	3,5	12,8	6,8
uitgebreid lager	25,7	26,0	22,2	28,1	15,4	22,7
middelbaar	35,9	33,9	40,4	40,4	30,8	43,2
semi-hoger	33,6	31,5	29,3	28,1	41,0	27,3

Tabel 3.4: bondscijfers 2004 (in percentages)

	Zwem- sport	Badmin- ton	Volley- bal
	N = 151 552	N = 69 480	N = 128 202
Leeftijd			
junioren	67	36	37
senioren	33	64	63
Sekse			
man - jun.	49	47	28
man - sen.	52	59	49
vrouw - jun.	51	53	72
vrouw - sen.	48	41	51

Bijlage 2: frequentie-, correlatie- en kruistabellen

Tabel 4.2a: correlatie soc. achtergrondkenmerken
en type sport - organisatieverband

	1	2	3
1 lid sportver.	1		
2 zwemsport	-0,341 *	1	
3 volleybal	0,218 *	-0,570 *	1
4 leeftijd	-0,100	0,061	-0,078
5 thuiswonend	0,098	-0,136 **	0,047
6 alleenstaand	-0,048	0,115 **	-0,003
7 volw z kids	-0,047	0,002	-0,019
8 eenouder m kids	0,004	0,041	0,006
9 scholier/student	0,122 **	-0,136 **	0,062
10 huisvrouw/man	-0,009	0,135 **	-0,125 **
11 werloos	-0,078	0,099	-0,108
12 gepensioneerd	-0,058	0,003	-0,015
13 vrouw	0,013	0,151 *	-0,028
14 etniciteit	-0,034	0,044	-0,085
15 opleidingsniv.	0,005	0,051	0,070

* p<0.01 ** p<0.05

Tabel 4.2b: sociale achtergrondkenmerken verenigingssporters (in percentages)

	Zwemsport N = 57	Badminton N = 43	Volleybal N = 36		Zwemsport N = 57	Badminton N = 43	Volleybal N = 36
Leeftijd				Werkzaamheid			
15-34 jaar	26,3	27,9	44,4	gepens/vut/aow	7,4	10,3	5,6
35-65+	73,7	72,1	55,6	werkloos/ao	7,4	0	0
Sekse				huishouding	22,2	12,8	5,6
man	60,5	28,1	30,6	school/studie	13,0	12,8	19,4
vrouw	39,5	71,9	69,4	werkend	50,0	64,1	69,4
Chi ² *				Etniciteit			
Gezinstype				Nederlands	96,5	95,3	100
woont thuis	12,3	16,3	16,7	Surin/Antilliaans	1,8	0	
alleenstaande	15,8	4,7	19,7	Indisch/Moluks	0	2,3	
volwassenen				overig	1,8	2,3	
zonder kinderen	24,6	30,2	30,6	Opleidingsniveau			
eenoudergezin				Lager	3,7	10,0	6,3
met kinderen	5,3	2,3	8,3	Uitgebreid lager	25,9	27,5	25,0
gezin m. kinderen				Middelbaar	48,1	30,0	40,6
en twee ouders	42,1	46,5	27,8	Semi-hoger	22,2	32,5	28,1

* p<0.01

Tabel 4.3a: verklarende variabelen op sociale contacten in %

	totaal alle sporters	Chi ² *	totaal ver. leden	Chi ²
15-34	64,4		69,2	
35-65+	42,9		65,5	
	totaal alle sporters	Chi ² ***	totaal ver. leden	Chi ²
woont thuis	73,1		76,9	
alleenstaand	50,0		70,0	
volw z kids	41,3		57,1	
eenoudergezin				
met kids	55,6		100	
gezin m kids				
en 2 ouders	46,9		66,7	
	totaal alle sporters	Chi ²	totaal ver. leden	Chi ²
gepensioneerd	45,5		75,0	
werkloos	33,3		100	
huisvrouw/man	52,9		64,3	
scholier/student	59,1		63,6	
werkend	48,4		67,4	

* p<0.01 *** p<0.10

Tabel 4.4a: correlaties motieven met type sport, organisatieverband en sociale achtergrondkenmerken (volgende pagina)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1 gezondheid	1								
2 presteren	-0,005	1							
3 soc contact	0,096	0,128	1						
4 plezierbeleving	-0,152 **	0,172 **	0,137 **	1					
5 combi intr-extr	0,119	0,238 *	0,261 *	0,767 *	1				
6 extr motivatie	0,157 **	-0,208 *	-0,147 **	-0,880 *	-0,871 *	1			
7 lid sportver.	0,069	0,269 *	0,279 *	0,141 **	0,207 *	-0,157 **	1		
8 zwemsport	0,130	-0,292 *	-0,149 **	-0,223 *	-0,249 *	0,272 *	-0,341 *	1	
9 volleybal	-0,046	0,209 *	0,086	0,156 **	0,159 **	-0,171 **	0,218 *	-0,570 *	1

* p<0,01 ** p<0,05

Vervolg tabel 4.4a: correlaties motieven en sociale achtergrondkenmerken

	1	2	3	4	5	6	7	8
1 etniciteit	1							
2 opleiding	0,069	1						
3 vrouw	0,041	-0,12	1					
4 scholier/student	-0,062	0,112	0,022	1				
5 huisvrouw/man	0,085	-0,095	*0,306	**0,142	1			
6 werkloos	0,044	-0,097	0,105	-0,079	-0,099	1		
7 gepensioneerd	-0,012	-0,051	*-0,198	**0,111	**0,14	-0,078	1	
8 thuiswonend	-0,007	0,113	-0,064	*0,693	*-0,149	-0,083	**0,117	1
9 alleenstaand	0,027	-0,107	0,06	0,003	-0,103	**0,136	0,066	**0,145
10 volw. z. kids	-0,076	**0,126	-0,08	*-0,176	**0,138	-0,033	*0,348	*-0,233
11 eenouder m kids	-0,044	0,032	0,104	-0,077	0,023	**0,138	-0,075	-0,081
12 leeftijd	0,008	-0,058	-0,082	*-0,532	**0,137	**0,112	*0,199	*-0,59
13 combi intr-extr	0,018	**0,152	-0,12	0,112	-0,095	-0,097	-0,051	0,113
14 extr motivatie	0,004	-0,127	*0,217	-0,072	0,074	0,079	-0,003	-0,072
15 mot: gezondheid	0,005	0,044	*0,269	-0,079	-0,026	0,039	-0,039	-0,089
16 mot: presteren	0,041	-0,062	-0,017	**0,138	-0,106	0,005	0,037	*0,254
17 mot: soc contact	-0,056	0,004	**0,136	0,066	0,032	-0,067	-0,026	*0,177
18 mot: plezier	-0,031	0,089	**0,171	0,073	-0,023	*-0,201	-0,025	0,051
	9	10	11	12	13			
9 alleenstaand	1							
10 volw. z. kids	*-0,274	1						
11 eenouder m kids	-0,095	*-0,153	1					
12 leeftijd	-0,052	*0,148	0,107	1				
13 combi intr-extr	-0,107	0,009	-0,094	*-0,176	1			
14 extr motivatie	0,105	-0,022	0,126	0,106	*-0,871			
15 mot: gezondheid	0,045	0,056	0,095	-0,039	*0,119			
16 mot: presteren	-0,088	-0,111	-0,069	*-0,174	*0,238			
17 mot: soc contact	0,009	-0,108	0,028	*-0,191	*0,261			
18 mot: plezier	-0,083	0,043	-0,096	-0,127	*0,767			

* p<0.01 ** p<0.05

Tabel 4.4b: correlaties motieven sportdeelname (N = 221)

	motief 1	motief 2	motief 3	motief 4	motief 5	motief 6	motief 7	motief 8	motief 9	extr	intr	extr-intr
motief 1	1											
motief 2	-0,047	1										
motief 3	0,094	-0,005	1									
motief 4	0,095	0,096	0,128	1								
motief 5	-0,077	-0,107	0,029	0,098	1							
motief 6	0,061	-0,152 **	0,172 **	0,137 **	0,055	1						
motief 7	0,077	-0,067	0,030	0,037	0,012	0,032	1					
motief 8	-0,099	0,140 **	-0,106	-0,015	0,073	-0,051	0,082	1				
motief 9	-0,116	-0,012	-0,051	-0,094	-0,077	-0,062	0,104	0,202 *	1			
extr mot	0,061	0,540 *	0,083	0,244 *	0,139 **	-0,137 **	0,087	0,110	0,103	1		
intr mot	0,280 *	-0,157 **	0,208 *	0,147 **	0,061	0,880 *	0,024	-0,079	-0,115	-0,156 **	1	
extr-intr	0,298 *	-0,016	0,231 *	0,212 *	0,098	0,850 *	0,047	-0,051	-0,089	0,106	0,966 *	1

* p<0,01 ** p<0,05

Motief 1: boeiende activiteit
 Motief 2: gezondheid
 Motief 3: presteren
 Motief 4: sociale contacten
 Motief 5: uitlaatklep

Motief 6: plezierbeleving
 Motief 7: spieropbouw
 Motief 8: strak/slank lichaam
 Motief 9: afvallen

extr mot: extrinsieke motivatie
 intr mot: intrinsieke motivatie
 extr-intr: extrinsieke én
 intrinsieke motivatie

Tabel 4.5: kruistabel indicatie socialisatie(f)actoren (in %)

	Badm	Zwem	Volleyb	Chi ²	Badm lid	Zwemsp lid	Volleyb lid	Chi ²
Collega's	24,4	20,0	25,0		26,5	16,3	21,4	
Studiegen	9,8	6,7	7,5		5,9	11,6	3,6	
Familie	31,7	27,8	37,5		29,4	27,9	42,9	
Buren	12,2	13,3	10,0		11,8	11,6	10,7	
Anders	26,8	22,2	27,5		23,5	27,9	28,6	
Niemand	43,9	56,7	37,5	***	47,1	60,5	42,9	

*** p<0.10

Tabel 4.5a: correlatietabel indicatie socialisatie(f)actoren

	niemand	iemand
kende niemand	1	
kende iemand	*-0,660	1
thuiswonend	0,024	0,048
alleenstaand	-0,028	-0,031
volw z kids	-0,049	0,066
eenouder m kids	0,030	0,006
scholier/student	0,030	0,101
huishouding	0,013	0,022
werkloos	0,037	-0,024
gepensioneerd	-0,046	0,044
vrouw	*0,204	-0,055
leeftijd	-0,126	-0,015
etniciteit	0,059	-0,019
opleiding	0,070	0,031
zwemsport	**0,159	*-0,198
volleybal	-0,128	*0,200
lid sportver	0,058	*0,352
extr mot	0,153	** -0,143
combi extr-intr	-0,132	*0,199
gezondheid	0,125	0,090
presteren	0,009	0,097
soc contacten	-0,021	*0,194
plezierbeleving	-0,115	0,113
F1 netw	*-0,323	*0,244
F2 netw	** -0,210	0,064
F3 netw	0,075	0,144
F1 vertr	-0,044	0,038
F2 vertr	0,022	0,086
vrijw.werk	0,058	0,050

* p<0.01 ** p<0.05

Tabel 4.11a:
kruistabel vrijwilligerswerk
en sociale achtergrondkenmerken

	alle sporters N = 115
Leeftijd	
15-34 jaar	25%
35-65+	75%
Sekse	
man	43%
vrouw	57%
Gezinstype	
woont thuis	10%
alleenstaande volwassenen	10%
zonder kinderen	29%
eenoudergezin met kinderen	5%
gezin met kinderen en twee ouders	46%
Werkzaamheid	
gepens/vut/aow	9%
werkloos/ao	5%
huishouding	11%
school/studie	10%
werkend	65%

Tabel 4.12a: vrijwilligers naar sekse (in percentages)

	zwemsport	badminton	volleybal	Chi ²	zwemsport lid	badminton lid	volleybal lid	Chi ²
man	31	34	58	***	38	44	73	
vrouw	21	34	66	*	28	56	76	*

* p<0.01 *** p<0.10

Tabel 4.13: correlaties afhankelijke met onafhankelijke variabelen

	F1netw	F2netw	F3netw	F1vertr	F2vertr	vrijw.werk
F1netwerk	1					
F2netwerk	*0,276	1				
F3netwerk	*0,444	0,143	1			
F1vertrouw	-0,105	-0,028	0,050	1		
F2vertrouw	**0,196	0,029	0,075	*0,288	1	
vrijw.werk	*0,261	*0,261	*0,380	0,057	-0,023	1
leeftijd	-0,145	-0,089	0,000	0,081	*-0,216	0,097
thuiswonend	0,153	**0,179	0,066	*-0,174	0,078	-0,037
alleenstaand	0,079	0,046	0,020	-0,045	0,040	-0,091
volw z kids	**0,180	-0,052	**0,185	0,077	0,008	-0,010
eenouder m k	0,001	-0,078	0,047	0,030	-0,001	0,013
scholier/stud	0,098	**0,204	-0,023	-0,096	0,101	-0,036
huisvrouw/man	-0,041	*-0,225	0,051	-0,018	-0,074	-0,108
werkloos	-0,047	-0,094	-0,049	-0,067	-0,103	-0,015
gepensioneerd	-0,045	-0,020	0,108	0,001	-0,026	-0,007
vrouw	-0,014	**0,174	-0,002	-0,045	*0,162	-0,071
etniciteit	-0,066	0,019	0,058	**0,110	-0,102	-0,085
opleiding	-0,099	-0,092	-0,055	*0,172	*0,158	-0,016
lid sportver	*0,376	0,052	*0,437	0,010	0,105	*0,267
zwemsport	*-0,287	*-0,208	*-0,220	0,059	0,059	*-0,234
volleybal	*0,320	0,112	*0,274	0,034	0,067	*0,285
extrin mot	**0,252	-0,031	**0,227	-0,131	-0,078	**0,157
extr-intr mot	*0,259	0,033	**0,251	**0,163	**0,173	0,081
soc contact	**0,240	0,054	*0,371	**0,143	*0,230	0,098
gezondheid	-0,011	-0,096	0,085	0,026	**0,171	-0,104
presteren	*0,288	0,078	*0,310	0,006	0,069	*0,269
plezierbeleving	**0,231	0,041	**0,201	0,093	0,114	0,075

* p<0.01 ** p<0.05

Interview bij badmintonvereniging 'De Pluimbal'

Als eerste ga ik u een aantal algemene vragen stellen door middel van een **vragenlijst**. Het gaat hierbij om persoonsgegevens en om gegevens die specifiek over badminton gaan. Met behulp van deze gegevens kan ik later relaties gaan leggen tussen de persoonlijke achtergrond van mensen en de vragen die straks in het interview aan bod komen.

Dan gaan we nu over naar de algemene vragen over uw sport die wat uitgebreider beantwoord kunnen worden dan de vragen in de zojuist afgenomen vragenlijst.

- 1. Heeft u, voordat u bij deze vereniging terechtkwam, nog andere sporten gedaan? Zo ja, welke sport(en) en hoe lang heeft u deze beoefend?**
- 2. Via wie bent u bij deze sport, en specifiek deze vereniging, terechtgekomen?**
- 3. Kunt u aangeven wat de sociale betekenis is van badminton voor u?**
- 4. Zou u uw sociaal netwerk kunnen schetsen en daarin aangeven waar uw sportvrienden een plaats krijgen? → *plaatje***
- 5. Hoe ziet de samenstelling van uw sportgroep eruit? Sport u vooral met mensen die in bepaalde opzichten op u lijken, zoals leeftijd, opleidingsniveau of etniciteit, of juist niet? En wat is de sociale betekenis hiervan?**
- 6. Maakt u onderdeel uit van een bepaalde groep of meerdere groepjes binnen uw sportvereniging? → *bestaand of door de sport gevormd groepje?***
- 7. Welke waarde hecht u aan deze groep: betreft het alleen sportvrienden of gaat u ook buiten de sport met deze mensen om? → *activiteiten***
- 8. Vertrouwt u uw medeverenigingsleden zodanig dat zij ook weet hebben of deel uit maken van uw privé-leven? Is dit van invloed op jullie omgang met elkaar en op uw omgang met andere mensen in het dagelijks leven? → *steun***
- 9. Doet u vrijwilligerswerk voor de vereniging (of heeft u dit gedaan)? Zo ja, wat is (was) de sociale betekenis hiervan?**
- 10. Heeft uw betrokkenheid bij de vereniging, met betrekking tot sociale contacten, vertrouwen en vrijwilligerswerk, invloed op uw keuze om lid te blijven van deze vereniging?**

Dan ben ik nu aan het eind van mijn interview gekomen. Ik heb verder geen vragen meer. Zijn er van uw kant nog onderwerpen waarover u wat kwijt wilt en waar ik volgens u niet naar gevraagd heb?

Ik wil u bij deze heel hartelijk bedanken voor uw medewerking. Wanneer mijn onderzoek in augustus geheel afgerond is, kan ik het eindresultaat doorsturen aan het bestuur van uw vereniging, mocht u hierin geïnteresseerd zijn. Tot ziens!

Vragenlijst bij interview

Ik wil u vragen om voorafgaand aan het interview een aantal algemene vragen te beantwoorden wat betreft uw persoonlijke achtergrond en uw achtergrond met betrekking tot de badmintonsport. Het juiste antwoord mag u aankruisen, of zelf invullen wanneer er een stippelijntje staat.

1. Wat is uw geslacht?

- Man
- Vrouw

2. Onder welke leeftijdscategorie valt u?

- 15 – 19 jaar
- 20 – 34 jaar
- 35 – 49 jaar
- 50 – 64 jaar
- 65 jaar of ouder

3. Wat is uw etniciteit?

- Nederlands
- Indisch/Moluks
- Anders, namelijk

4. Wat is uw hoogst genoten opleiding?

- LO, VGLO, LBO
- MAVO, VMBO
- MBO
- HAVO, VWO
- HBO, Universiteit
- Anders, namelijk

5. Hoe ziet de vorm van uw huishouden er uit?

- Alleenstaand
- Volwassenen zonder kinderen
- Gezin met kinderen en 2 ouders
- Eenoudergezin met kinderen

6. Wat is uw sociaal-economische positie?

- gepensioneerd/vut/wao
- werkloos/ao
- werkzaam in huishouden
- scholier/student
- werkend (parttime of fulltime)

Dat waren de algemene vragen. Dan wil ik u nu een aantal vragen stellen met betrekking tot de badminton sport en uw badmintonvereniging.

7. Hoe lang bent u al lid van deze vereniging?

.....

8. Op welk niveau speelt u badminton?

.....

9. Heeft u uw partner leren kennen bij deze vereniging?

- Ja
- Nee
- Nee, maar wel bij een andere/vorige vereniging

Bedankt voor het beantwoorden van deze korte vragen.